

**Crònica del monastir de religioses dominiques de Nostra Senyora dels Àngels
y Santa Clara de Manresa
Volum I.
1602**

Relación de cuando se establecieron las religiosas dominicas de Santa Clara en
Manresa año 1602.

En el monasterio o convento de Santa Clara habia monjas franciscanas, las que, por contagio, quedaron reducidas a una sola. Esta murió el 11 de enero de 1599 y se llamaba Gerónima Parés. Viviendo muchos años sola con dos criadas, muerta dicha religiosa, quedó el convento tres años sin habitarlo persona alguna.

Preveyendo los consellers caso, mientras todavia vivia la religiosa Gerónima Parés, acudieron a Roma para poder colocar en dicho monasterio otras religiosas y, alcanzado de Clemente Octavo, acudieron al convento de los Angeles de Barcelona el año 1574. Y después de muchas instancias, en enero de 1602 alcanzaron finalmente que las religiosas dominicas del convento de los Angeles viniesen, lo que efectuaron al 26 de julio, dia de Santa Ana, de 1602, despues de haber visitado el monasterio de Monserrate. Cinco fueron las religiosas que vinieron: priora sor Maria Negra, sor Rafaela Castellví, sor Dorotea Ferrera, sor Escolástica Argensola, sor Práxedes Farreras; las que durmieron en casa señor Maurisio Calvó, en la calle del Born. Des de Barcelona y en todo su tránsito fueron siempre obsequiadas por las personas principales.

El dia siguiente de su llegada asistieron en la Seo a un solemne oficio en el que predicó el señor obispo de Vich, y prosesionalmente, fueron acompañadas a Santa Clara y Nuestra Señora dels Àngels.

La ciudad señaló a dicho convento 44 libras anuales, las que se pagaban antes a la iglesia, y recibiendo la ciudad bajo su protección dicho convento.

Se encuentra en los anales que en vida del rey Pedro 4º de Aragón, que el año 1343, día 8 setiembre, estando en Manresa hizo donación a las religiosas franciscanas del convento de Santa Clara de la renta anual de 15 libras del lugar de Vacarisas.

En 1679 todavía cobran las religiosas de Santa Clara.

La fundación del monasterio o convento de Santa Clara y Nuestra Señora de los Angeles fue otorgada y dotada por los señores consellers y consejo general del modo y pactos que espresa un acto otorgado por don Rafael Torres, notario y escrivano del consejo, a los 27 febrero de 1602, cuyo convenio aceptaron la madre priora y convento el 27 julio del mismo año, día en que entraron en dicho convento.

Fundació del convent de Nostra Senyora dels Àngels de religiosas dominicas de la ciutat de Manresa.

Este convent o monastir de religiosas dominicas de esta ciutat de Manresa fou antiguament de religiosas franciscanas. Quin any se fundà fins ara se ignora, però és cert que és lo primer convent que se fundà en esta ciutat de Manresa, sent convent real en el qual entraren y professaren algunas fillas dels reys de Aragó.

Disposició del sagrat Concili de Trento

Y com antes del concili tridentino, el qual se indiccionà a 14 de maig del any de la Encarnació del Senyor de 1542 per Paulo tercer, alguns convents de religiosas no guardavan clausura, volgué aquel sagrat concili provehir de remey, com de facto ho posà en la sessió 25, capítol 5, renovant la constitució del papa Bonifaci 8, constitució “Periculoso de statu monialium”, manant a tots los ordinaris estretament “sub obtestacione Divini iudicii et in terminatione maledictionis eterne” que en tots los monastirs subjectes ha ells ab sa ordinària potestat, y als que no estiguessen ab potestat apostòlica, que aquells monastirs que no guardavan clausura manassen guardar-la inviolablement. Y en los que la guardavan, procurassen ab tot esforços que se conservàs il·lesa. Y ha las que rehusassen a la obediència de este decret, las compel·lisen ab censuras y altres penas sens admetre apel·lació alguna.

Disposa lo senyor bisbe que lo convent sia suprimit

Intimat que fou dit decret a ditas religiosas, ho sentiren tant que no·l volgueren admetre y, vent lo il·lustríssim bisbe de Vich lo gran desconsol y que sempre viurian afligidas, aparexent-los que se·ls avia llevat una preciosa prenda de sa llibertat, tractà de suprimir aquel convent, manant que no admitissen més religiosas y que no donassen més hàbits.

Està lo dit monastir y convent fora las murallas de la ciutat de Manresa, edificat a la distància de dos tirs de ballesta. Ben edificat de un fortíssim edifici, y en ell una iglésia

ab un retaule sots invocació de la gloriosa santa Clara y nostra senyora dels Àngels. Està lo altar mayor de dita iglésia a la part del orient, lo qual està diviníssimament adornat, y aquel tancat ab unas grandíssimas rexas, que piament se pot dir y creurer que-s podia dexar a la ploma lo tractar de son adorno corrent per mans de ditas senyoras religiosas.

Morí la última monja franciscana Gerònima Perés any 1599

Als 11 del mes de gener del any 1599 morí la senyora sor Gerònima Perés, que goze de glòria, que fou la última monja franciscana de dit monastir. Y esta senyora estigué sola en lo dit monastir ab dos criadas que la servian y acompanyavan quant se'n volia venir dins la ciutat; la qual estigué molts anys sola en lo dit convent, essent senyora de edat de xixanta anys.

Morta que fou la dita religiosa sor Gerònima Perés als 11 del mes de gener de 1599, conforma tenim insinuat en avant, estigué vacant lo monastir per temps de tres anys sens residir en ell persona alguna. Antes no morís dita senyora, vehent los concellers y consell de la ciutat de Manresa la falta gran y avia en lo dit monastir, procuraven obtenir de sa Santedat lo poder provehir de religiosas a dit monastir; los quals poders, obtinguts del summo pontífice Clement 8, procuraren enviar personas de lustre en la ciutat de Barcelona a efecte de que vinguesen a dit monastir de esta ciutat de Manresa religiosas del convent dels Àngels de Barcelona. Durà la porfia de esta ciutat de poder obtenir religiosas dels Àngels en lo dit monastir y convent de Santa Clara de la ciutat de Manresa den del any 1574 fins lo any del Senyor 1602, ab que durà vint y vuit a allanar aquellas dificultats que per part de las religiosas del monastir dels Àngels de la ciutat de Barcelona y la ciutat de Manresa se anavan tractant. Fins que-s donà conclusió y diffinició a dit ajust sots jornada **[segueix un espai en blanc]** del mes de gener any del Senyor 1602.

Als 20 del mes de juliol de 1602 partiren de la ciutat de Manresa per a la de Barcelona, en nom y per part de la ciutat de Manresa, quatre ciutadans honrats y dos ecclesiàstichs per acompanyar sinch senyoras religiosas del monastir de Nostra

Senyora dels Àngels de la ciutat de Barcelona al monastir de Santa Clara de la ciutat de Manresa; las quals, antes de partir de aquella ciutat, anaren a despedir-se de moltes religiosas de diferents monastirs de aquella ciutat. Arribaren ditas religiosas en lo santuari y casa de Nostra Senyora de Monserat y seguiren las hermitas. Havent tinguda notícia la ciutat de Manresa que ditas senyoras religiosas eran arribadas en la casa y santuari de la Verge de Monserrat, partiren de esta ciutat, per mayor acompanyament, serca de setanta personas de a cavall que anaren servint y acompanyant a ditas religiosas. Las religiosas que vingueren són las següents:

La priora era sor Maria Negra, que fou monja dels Àngels vells

Sor Raphaela Castells

Sor Escolàstica Argensola

Sor Dorotea Farrera

Sor Pràxedes Farrera.

Totas vel negradas, ab una escolana, que foren sis religiosas.

Dia de la gloriosa santa Anna, a 26 de juliol del any 1602, entraren ditas religiosas en esta ciutat de Manresa ab grandíssim acompanyament de tot lo lustre de la ciutat, y exa nit dormiren ditas senyoras a casa el doctor Murici Calvó, en lo carrer del Born. Lo endamà disapte, que contavam als 27 de dit mes, ditas religiosas se partiren per a la iglésia cathedral de la Ceu de Manresa, a hont se digué un solemne offici, y predicà en ell lo senyor bisbe de Vich, don Francisco Reberter y de Sala. Y dit lo offici, acompanyaren a las ditas religiosas al monastir de Santa Clara ab molta autoritat y veneració de la manera següent. La professó anava disposada d'esta manera: devant anavan totas las confrarias ab sas banderas y lluminàrias, després el clero ab sas capas y bordons, després los senyors concellers portant lo tàlam mayor y, en ell, los qui deyan el ofici aportant lo santíssim sacrament den de la cathedral per a dexar-lo a dita iglésia y monastir. Després anavan ditas religiosas de una en una aportant quiscuna d'ellas dos senyoras a cada costat. Y d'esta manera arribaren a dit monastir y convent de Nostra Senyora dels Àngels y Santa Clara ab alegria y regosijo dels ciutadans.

Dit any de 1602 se féu a dit monastir una cisterna, la qual tenen ditas senyoras de lindas y regaladas ayguas, la qual costà molt.

Acta de quan se donà a fer la clausura a preu fet

Als 27 de novembre de 1602 se donà a fer la clausura del dit monastir y convent per los obrers de dit monastir a Pere Màrtir Bori y Pere Bori, son fill, mestres de casas, a sis sous y sis diners la cana de paret de pedra a tot quadro y tres sous per cada tapiada, com consta ab acte públich pres y firmat en poder del discret Lluís Torras, notari.

Als 7 de agost de 1603 se posà en lo cor de la iglésia del dit monastir la figura o imatge de Christo crucificat, molt gran y molt devota, la qual féu lo reverent Miquel Vilella, prevere de Manresa.

Limosna de la tercera festa de Pasqua

Quant la ciutat de Manresa obtingué lo breu que en este monastir de religiosas franciscanas poguessen venir religiosas dels Àngels de la ciutat de Barcelona, obtingué breu exprés de sa santedad Clement octau, regnant la Iglésia de Déu beneventuradament aleshores, que de una charitat que tots anys se donava en la iglésia de Manresa la tercera festa de Pasqua, la qual tenia 44 lliures de renda, fos aplicada la dita charitat al dit monastir y convent. Que fins a axò ab lo ajust concertaren los senyors concellers.

Dotació de las religiosas

Disposaren los senyors concellers y religiosas dels Àngels quant al nou origen de sa vinguda, que las religiosas que serian admesas a dit monastir y convent, antes del dia de la professió aguessen de aportar de dot, ço és, religiosa que seria filla de ciutat, tres-centes lliuras, y las que no u serian, quatre-centas, las quals fossen deposadas en la Taula dels Cambis o Comuns Depòsits, a efecte de esmersar aquellas y aumentar la renda al dit monastir, quedant-se la ciutat de Manresa protectora del dit monastir. Y en virtut de dita protecció, quant ditas senyoras volen acceptar alguna filla de ciutat o forastera per religiosa, ne demanan lo degut consentiment als senyors concellers y concell de la present ciutat, a la qual, no troban-se causa llegítima per no haver de ser

admesa, procuran donar son consentiment de boníssima gana. Però ara no és axí per las rahons que ditas religiosas saben.

És tan antich lo monastir de estas senyoras religiosas que en lo any 1343, als 8 del mes de setembre, conforme consta y apar en los annals y en la vida del rey en Pere quart, que trobant-se dit dia, mes y any en esta ciutat de Manresa, féu donació dit rey Pere quart al dit monastir de religiosas franciscanas, que aleshores eran, de quinze lliuras de renda sobre lo lloch de Vacarisses. Y en virtut de la dita donació, las reben vuy en dia las ditas religiosas, monastir y convent, o son procurador llegítim, sobre lo ducat de Cardona y en particular sobre los llochs de Toruella y Cuaner de dit ducat.

Està lo dit monastir y convent, a mas de que és molt sumptuós y gran, edificat en part delectable y molt alegre vista, que de dit convent estant las ditas religiosas vehen la mayor part de la ciutat, la admirable montanya de Nostra Senyora de Montserrat, riu de Cardaner y de tots quatre costats de dit monastir, la vega tant alegre y delectable que, a més de que està edificat a part sana y ayrosa, és de gran consuelo per las religiosas. Residexan vuy, 1738, en dit monastir 27 religiosas, totas senyoras de grans prendas que, ab sa conversació, demostran la virtut y santedat de ellas. Celebran en dita iglésia y cor los divinos officis ab tota satisfacció, prendadas de lindas veus per alabar a Jesuchrist. Lur prelat és el il·lustríssim y reverent senyor bisbe de Vich y de Manresa y, en sa ausència, lo senyor degà de Manresa.

Lo any 1680, las religiosas que ditas senyoras acceptavan a dit monastir y convent, si eran forasteres, aportavan sinch centas lliuras de dot y, tant las fillas de ciutat com las forasteres, pagavan igualment lo any del novisiat trenta lliuras.

La fundació del monastir de Nostra Senyora del Àngels y Santa Clara, situat extramuros, fonch feta per los concellers y consell de la ciutat de Manresa y dotada de la manera y ab los pactes continguts ab un acte y capitulació feta en poder del discret Rafael Torres, notari y escrivà del consell, als 27 de febrer de 1602. Y dita concòrdia acceptaren la reverent mare priora y convent lo mateix dia entraren a dit monastir, que fou a 27 de juliol de 1602.

En la iglésia de dit monastir y convent hi ha una capellania o benefici fundat sots invocació de sant Blay y sant Gillem. La priora de dit monastir és patrona de dit benefici.

Com després que entraren en dit monastir y convent las fundadoras que vingueren de Barcelona, o per descuit o per aver-se perdut los papers, no·s troba notícia xica ni gran de lo que han obrat, ni quinas monjas entraren en dit convent, la reverent mare priora sor Catharina Vidal, en lo sagon priorat, lo any 1737, manà a la senyora sor Maria Geltrudis de Casanova y Sala anés buscant totas quantas notícias pogués per a compondre un llibre per a que las religiosas que vindran pugan saber alguna cosa del què obraren, y se animian en servir ha Déu y a la Religió. Per axò dita senyora sor Geltrudis de Casanova y Sala anà buscant totas las notícias que ha pogut trobar y las ha posadas en este llibre.

Lo any 1704, sent priora sor Mònica Vicens, avent crescut lo número de religiosas y demanant lo hàbit quatre més, los féu de resposta que no y avia celdas sinó per las que actualment habitavan; y responent que ya se'n farian. Y per dit efecte donaren cent lliuras cada una y se feren quatre celdas y corredor y ha baix lo campanar, que donan al camí real de Barcelona. Y de aquí ha quedat lo costum de donar las novícias al pendre lo hàbit cent lliuras.

Lo any 1706, sent priora sor Dominga Mullet, per las grans guerras que y agué en este Principat de Cathalunya entre Felip quint y Carlos tercer, lo dimecres sant, primer dia de abril, vingué lo senyor degà y procurador ab altres personas de cuenta a este convent. Y lo senyor degà nos manà isquéssem totas d'ell per quant lo enemich estava a una hora distant de Manresa y venia ab gran rigor. Isquérem totas processionalment, anant al devant una religiosa de la obediència ab lo sant Christo que posam al monument, al costat anavan dos acòlitas novícias ab candeleros, encaminan-nos al convent de las mares caputxinas, a hon nos aguardavan ditas mares per reber-nos ab molt gust y charitat. Però disposà la providència divina que antes de arribar al cap de las tàpias del convent vingueren los senyors concellers primer y segon ab carta del conceller tercer, que estava a vista del enemich, dient que no y avia ningun perill, per causa de aver prè lo exèrcit la marxa dret a Barcelona. Y ab axò tornàrem dins lo convent ab grandíssima alegria, avent-nos costat lo exir del convent grandíssimas llàgrimas.

Lo any 1707, sent sor Catharina Vidal sagristana, la mare sor Patronil·la Ballester féu a sas expensas un tern de domàs blanch, capa pluvial frontal y vestit a Nostra Senyora del cor, tot ab guarnició de or, avent ya antes fet coronas de plata per la Mare de Déu y Ninyo del altar mayor.

Lo any 1708 sor Isabel Argullol féu un vestit a Nostra Senyora del cor de domàs de color de foch ab flors de or y guarnit de galó.

Lo any 1713, sent priora sor Manuela Fargas, pasàrem grans treballs per las grans guerras que y agué en este Principat. Esta ciutat fou cremada, més de sis-centas casas foren derruydas; los aliments tots cars, lo blat ha set y vuit lliuras la quartera. De tal modo se atropellà lo convent que nos agueren de llevar la pitaça, la mesura del oli, medicinas y tot quant lo convent nos donava; sols per poder-nos donar pa y vi. Pasàrem quatre anys ab esta misèria. Sols al Advent y Quaresma la priora, que fou sor Anna Maria Abat, ab sas diligèncias nos donava pitaça. Lo oli que·s gastava ab la pesca y llàntias anava tant car que·l pagàrem a xixanta lliuras càrrega. Passats los quatre anys, la priora sor Patronil·la Ballester alcansà de la ciutat, sent conceller lo senyor Jacinto Torres de Bages, que de las pensions atrasadas que·ns donassen carn, y la ciutat ho féu ab molta galantaria y lo convent nos tornà la pitaça dels sinch diners.

Entrada dels voluntaris

Lo any 1714, lo dia 25 de abril, dient la missa conventual, los voluntaris, que eran gent paysana, sent cap ni concert, se escopetejaren ab los micalets que estavan de guarnició en esta ciutat de Manresa devant lo convent. Y acabada la funció digueren que teníam dins lo convent un micalet. Los voluntaris nos espatllaren la portaria y entraren dins lo convent. Tinguérem un susto tan gran com se pot imaginar, però lo Senyor nos va tan afavorir que, sent passats de cent, ningú se atreví a desmandar-se, ni de paraula ni·ns tocaren cosa sinó lo que·ls donàrem, estant lo convent ple de fatu, axí dels paysans com dels qui deyan butiflers, sobre saber-o los voluntaris.

Lo any 1717 vingué de Roma lo senyor canonge Pijuan y va regalar a sor Maria Lluïsa Mollet de una relíquia de sant Marcial màrtir y ella, a expensas suas, féu fer la imatge y capella ab la forma està vuy en dia en el cor.

Lo any 1723 sor Thomasina Torres de Bages féu un vestit a Nostra Senyora del cor de domasquillo de color perla ab flors differents guarnit de transilla de or. Y sor Rosa Dominga Casanova y Sala féu lo frontal de color de foch ab flors de diferents colors y galó de plata. La mare sor Dominga Mullet féu una cassulla per la sagristia de color blanch ab flors grogas y altres colors y molt carregat de plata, y guarnició de plata. Sor Isabel Argullol, sent sagristana, féu dos casullas ordinàrias, la una de color de foch y la altre encarnada ab flors blanques. Sor Maria Josepha Novas féu dos frontals, lo un de espolin encarnat ab flors de or y galó, lo altre de primaveras blanques ab galó de or.

Lo any 1726, sent priora sor Maria Gràcia Graells y procurador lo doctor Francisco Coma, prevere y beneficiat, volgué enllossar la entrada, com de facto la enllossà, que antes era de terra; se féu la grada que puja a la iglésia y la del presbiteri.

Lo any 1727 la mare sor Patronil·la Ballester, a expensas suas, féu lo retaula de Nostra Senyora del Roser, que antes era de sant Agustí, ab la perspectiva, llàntia de plata, candaleros de plata, càlser molt pulit y de valor, missal, dos albas bonas, dos casullas, la una de domasquillo blanch ab flors de diversos colors y la altre encarnada ab flors de plata, y totas las demás cosas necessàrias per celebrar missa al dit altar; que tot junt li costà mil lliuras. Al mateix temps, sor Maria Antònia Rovira féu las gradas del altar mayor doradas ab la forma que actualment són y las que y ha als alterets del costat.

Lo any 1728, lo primer dia de Quaresma, sent priora la mare sor Patronil·la Ballester, se comensà a menjar totalment al refetor, que antes no féyam sinó en tenir totas la pitaça, alsàvem comunitat y cada una anava a menjar ha on volia. Y per ser lo procurador molt diligent en cobrar y avent cobrat molt del atrasat, nos aumentaren la pitaça y se resolgué se donàs mitja tersa de carn a cada religiosa y principi tots los dias; y los dias de dejuni, col·lació antes de axò. Sent priora sor Catharina Vidal, se tornà la mesura del oli y las medicinas y féu la casulla de color de foch ab flos blanques y galó de or.

Entraren lladres

Lo any 1729, lo dia primer de novembre al matí, entrant la mare sagristana a la celda de la sagristia, trobà que los lladres avian rompuda la rexa de la finestra y avian entrat

dins la celda de ha ont se'n portaren la vera creu de plata, una calderilla y salpasé de plata, que no y trobaren altre cosa. Y rompent lo pany de la porta, se pasejaren per lo convent sens que ningú los vés; sent axí que y agué qui veu la llum y oyren lo ruydo, però com no y avia experiència que lladres aguessen entrat en el convent, ningú pensà ab tal cosa. Pujaren los lladres a una celda que y ha una cuyneta, ha ont robaren dos culleres de plata y altres ninyeries. Sent veritat que en dita celda y dormia una religiosa, no advertí cosa xica ni gran. Lo lloch per ha ont entraren fou per un badiu que y avia a la tàpia espallat. Posaren allí una gran biga y per allí entraren, que cau al cap de la tàpia del camí real a la part de la Culla.

Se féu la volta del cor

Lo any 1730, sent sor Ignàsia Graels sagristana, féu una casulla de domasquillo blanch ab flors naturals, dos pàlits xichs per los dos altarets del presbiteri, encarnats de primaveras, y un al altar de sant Mamet, un docer de tafetà blanch brodat de seda de differents colors ab gran primor y altres cosas.

Lo any 1732, sent sor Manuela Fargas priora y sor Maria Antònia Rovira sagristana, féu enblanquir la iglésia, que antes no u avia estada, y juntament sor Maria Geltrudis de Casanova, a sas expensas, féu adobar lo cor, fent-i la volta ab la forma que està ara, que antes no y avia més que un sostre fals baix la teulada. Li costà quaranta sinch lliuras y lo convent pagà la finestra que dóna al camí, que antes no n'í avia, y renovar lo rexeat que estava espallat. Y la mare sor Catharina Vidal féu enfondir la capella de la Mare de Déu que antes estava igual a la altre part, a hont lo sant Christo y Nostra Senyora als peus, sobre una taula, lo que li costà vuit lliuras.

Lo any 1733 sor Maria Catharina Pla, a sas expensas, féu la perspectiva, trono, lo aro, los àngels y tot lo demás ab la forma que ara està; féu lo Ninyo y las mans a Nostra Senyora, que antes no se li'n veyan; féu la montanya del pesebre, que antes se feya de garbons. Tot axò junt li costà pasadas de cent lliuras. Y sor Maria Josepha Novas va diligensiar lo vestit de Nostra Senyora del pessebre.

Lo dit any 33, sent priora sor Maria Gràcia Graells y procurador lo doctor Francisco Cornet, se varen rebuçar las tàpias del ort de baix y del ort de dalt, lo pany que dóna a

la part del camí real y se féu la pica del oli que està a la rexa; la qual costà 41 lliures, 14 sous, 8.

Al principi del any 1737, sent la mare sor Catharina Vidal priora y dit Francisco Cornet procurador, se féu lo cubert de la portaria ab los quatre pilans y teulada, que antes no y avia altre cubert que lo de una parra y nos era gran inconvenient per los dias de una funció lo estar descubert. Y juntament se enrejolà lo corredor més alt dels tres, que no era més que de pots, que costà entre tot cent lliuras.

Yntentaren posar foch a la iglésia

Als 4 de abril de dit any, posaren los lladres foch a la porta de la iglésia. Y a la porta de la iglésia ya y avia bastant forat per poder ells entrar, se esdevingué que una religiosa sentí lo pudor del fum, anà a avisar-ne una altre y, registant de ha ont exia lo fum, veren que exia del cor. Y entrant dins, veren que la porta cremava. Aleshores se posaren a tocar la campana y cridar per las finestras de una y altre part “dia fora a lladres”. Sols vingueren dos hòmens de la Culla, un del Tort y tres religiosos caputxins per més que tocàssem y cridàssem. Vist axò, lo procurador don Francisco Cornet nos proposà seria molt convenient fer devant de la iglésia algunas casas perquè en semblants lanços tinguésem socorro.

Se feren las casas devan lo convent

La mare priora y demés de la comunitat se aderiren en eix dictàmen y axí, ab llicència del senyor bisbe, se donà principi a las quatre casas al principi de juny de dit any y lo any 1738 al estiu se acabaren. Y ha en ditas casas un pou ab aygua molt fresca y molt bona y una cisterna. Y totalment acabades costan 140 lliures.

La mare sor Catarina Vidal, al prinsip i de son segon priorat, comprà lo rrelotge de oras -li costà 4 dobles-, per com estam distants de la ciutat y ha ocasions que no-s ou lo rrelotge y pot convenir. Y per sò ella lo comprà a sas expensas.

Lo any 1737, als 29 de abril, prengué àbit sor Maria Rosa Firmat, la qual fou la primera que comensà a pagar 40 lliures de despesa y se continuà en donar-les las demés per ocasió de aver lo convent aumentat la pitança.

Lo any 1740, sent priora sor Manuela Fargas, féu enrejolar las comunas, que era sostra de pots molt dolent, y feren los asientos, la balustrade y rrebusar. Seguidament féu rebusar y enblanquir lo refitori, que no u era, y una pica a la cuyna per rremullar la pesca.

Sent sagristana del cor sor Maria Serafina Soler, donà a Nostra Senyora las suas arrecadetas, que són de pedres blancas; lo seu vestit, que és de tafetà de vions, y frontal. Y sent-o sor Maria Ignàsia Duran, dels seus guardapios, del un, que era de tafetà encarnat, ne féu las cortinas al sant Christo ab lo sarrell blanch; del altre, que era domàs vert, ne féu un vestit a Nostra Senyora, una casulla per la sagristia y un frontal per lo altar major. Y sor Isabel a fet altre vestit a Nostra Senyora de gra de tur encarnat ab flors blancas.

Sent sacristana sor Maria Chatarina Pla, ha enbellit la sacristia ab diferents coses, ço és, unas dalmàticas ancarnades ab flors blancas y guarnidas de galó de plata, las 3 prespechtivas del munoment.

Lo any 1742, sent priora sor Manuela Fargas, sor Mariàngela Reurich pagà la aigüera y lo convent los jornals y demés cosas nesesàrias per asentar-la.

Lo mateix any dita priora féu fer la balconade de ferro del porxo del mitx, que antes avia fet la del refató nou.

Lo any 1743, sent priora sor Ignàsia Graells, féu fer lo ferretro y las axeras y lo any següent lo torn, rebusar lo corredor del cor, la finestra y rexa de ferro, la vidriera del cor.

Lo any 1743, sent sacristana sor Maria Francisca Rou, junt ab la que se saguia après de ella, que era sor Maria Lluïsa Mollet, feren las dos cortinas del presbiteri de brocad, los encarnats ab las flors grogas y los bracadellos. Sols costaren 52 canas, 2 palms; 114 lliures, 19 sous. Junt ab la tela per enforrà, borlas, seda y sastre, sumà junt 137 lliures, 9 sous 8. Tocà per part 60 lliures, 14 sous, 10.

Lo any 1744, sent sacristana sor Maria Francisca Rou, de un vestit de sor Maria Ignàsia Duran se féu lo frontal negra del altar major y dels dos petits. Y de un vestit de domàs negra de sor Maria Pallarès feren una casulla y tovalló, las enforros de una cosa y altre y galons. O pagà la sacristana y las mans.

Lo mateix any se donà las canadellas vellas de plata, lo plat y una coroneta de plata del Ninyo del cor junt ab 3 lliures, 18 sous de moneda falsa, de la qual muneda resultà ha 3

lliures, 18 sous; la plata vella pasà 19 onsas y purificade resultà a 15 onsas, 11 argensos, inportan las mans de fer las canadellas novas y safateta 7 lliures, 15 sous 6, lo que ha pagat la mare priora sor Ignàsia Graells de alguns albitres. Y pesan las canadellas y safata diset onsas y mitja.

Sent sacristana sor Maria Lluïsa Mollet, féu fer la sacra, evangeli, epístola, faristol, tot sobredorat; la calderilla, lo isopo, jaro y **[segueix y repetif]** palengana; y de un vestit que li donà sor Maria Pallarès féu fer lo tàlem, que li costà 9 lliures, 15 sous.

Las dos germanas Graells, de un vestit que las regalaren de una naboda difunta, ne feran una casulla y frontal per lo altar major, que és de tapisaria de color blau ab flors encarnades y altres colors.

Lo any 1746, sent priora sor Maria Antònia Rovira, se féu lo orga, que no-n teníam, y lo pagà sor Maria Carlina Peix y costà 200 lliures. Y lo asentar-lo y dorar ho pagà sor Maria Ignàsia Duran. Y lo quadro dels màrtirs lo pagà sor Maria Catarina Pla.

Lo any 1747, sent la meteixa priora, se féu lo rrexat de ferro y gelosia. Y pintar-lo costà 80 lliuras, 14 sous, contant-i 1 lliura, 4 sous que costà lo enpevimentar lo cor. Asò ho pagà la mare priora de diners de alguns albitres y lo renovar lo sant Christo y pintar lo cor ho an pagat monjas diferents. Juntamén se feran los cadirats y faristols; costà 300. 40 lliuras se pagà de las 100 donan las novícias en son ingrés, però lo procurador està en ànimo de tornar-los el depòsit y ara ya si an tornat las 40 lliuras.

Ítem, lo any 1748, sent sacristana sor Maria Gertrudis Casanova, a sas expensas pagà lo fer lo imatge de sant Tomàs, lo vestit y demás cosas corresponens, que acabat tot li costà 56 lliuras. Y denprés li féu fer lo sol, que costà 10 lliures, y la ploma 3 lliures.

Sent sacristana sor Maria Gertrudis Casanova, va pagar a sas expensas la capa pluvial de gra de tur encarnada ab flos blancas y galó de plata; comprà los ostiés, que no-n teníem; y lo any següent féu lo vestiment de la trona de brocadellos ab galó de or y lo tornaveu, que no n'í avia. La capa costà 31 lliures, los ostiés 10 lliures, lo de la trona 25 lliures. Y al acabar féu una casulla vermella de primsesa ab flos blancas y galó de or y costà 23 lliuras, 15 sous.

Ítem, lo primer de janer de 1749 conductaren dos metges donant vuyt lliuras a quiscun ab los pachtos de venir un mes lo un y un mes lo altre, y si lo que li toca lo mes està

inpedit o per desgana ho per estar llegítimament ocupat, tinga de venir lo altre. Y si és desgana que·n nesesito vingan los dos per consulta.

Ítem, lo mateix mes y any, sent priora sor Maria Francisca Rou, sacristana sor Maria Gertrudis Casanova, se féu un càlser nou donan-ne un de vell y costà més lo nou 25 lliures, 16 sous, 6.

Ítem, lo doctor Josep Casassayas, prevere, donà de regalo y per memòria de ell la relíquia de sant Tomàs per ser verdedera, la qual està encaxada dins lo sol que cerveix per adorno de la imatge de sant Tomàs, y la autèntica guarda la sacristana ab la de santa Clara, la qual regalà una germana de dit doctor Casassayas.

Ítem, lo any 1750, sent priora la mare sor Maria Francisca Rou, se féu lo globo nou a expensas de monjas perticulars que costà acabat tot 184 lliures. Lo pes de la plata és 42 unces. Vengueran lo vell y ne tragueren **[traguere a l'original]** un valor de 53 lliures, 14 sous. Lo restant, que inporta 130 lliures, 6 sous, pagaren las monjas perticulars.

Ítem, lo any 1751, sent sor Maria Jasinta Pons sacristana y sor Maria Ignàsia Duran sacristana menor, lo seu germà, lo il·lustre senyor canonge Duran, los donà uns cortinages de llit de domàs vert y lo feren tanyir de negra y ne feran tot lo tern y capa. Los galons y demés pagaren las dos sacristanes.

Ítem, lo any 1751, sent priora la mare sor Maria Francisca Rou, se compongué la pesa del capítol fent-i la porta, que no n'i avia, y costà 30 lliures. Las 14 pagà la mare sor Maria Antònia Rovira, las rrestants lo convent.

Ítem, lo any 1753, sent priora la mare Ignàsia Graels, va suchsuir que lo die del divendres sant, que contàvem 20 de abril, vingué un pare de la Companyia de Jesús que se anomenava lo pare Isidro Rienbau a predicar lo sermó de Pació, lo que féu ab gran fervor. Y après de aver predicat se'n va entrar a la sacristia per confesar a una religiosa que avia estat en lo llit molts dias y avia baxat per hoir lo sermó. Y après de un quart de ora estant parlant ab la religiosa, se farí y perdé la paraula y tots los demés sentits, los que no cobrà may més. Li traguéram un matalàs per la porta del capítol y tot lo demés que fou necessari y, posat a terra ab lo matelàs, estigué fins que fou mort, que morí lo diumenge a la una de la tarde. Se li aplicaren tots los remeys necessaris però

ningun aprofità. Tingué gran assistència, tant dels pares com dels demés. Nosaltres tinguérem gran pesar y susto veent se dexave de predicar, que lo sermó pasà de una ora y mitge, y acabat nos féu dir un Pare Nostre y una Ave Maria perquè tots los presents el sermó nos visem a la glòria; y ans de una ora ya fou extremaunciat. Y mentres lo oliaven, nosaltres, al cor, diguérem la comenda de ànima y après la tornàrem a dir lo disapte, en comú, antes de recullir-se las monjas perquè se temian moriria aquella nit. Après de mort tocàrem las campanas y luego lo compongueran al ferretro ab casulla y los pares se l'enportaren al Col·legi ab gran acompanyament de gent que luego acudí. En ser tret a la iglésia cantàrem el cor lo “subvenite”, y après se'l-ne portaren.

Ítem, lo any 1751 se féu a expensas de una religiosa lo pavelló y cortinas de domàs carmessí per lo sant Christo, que tot costà cerca de 100 lliures.

Ítem, lo any 1753, sent sor Ignàsia Graels priora y sor Maria Jasinta Pons sacristana, lo die 23 de octubre se entregà la casulla brodada de or y matís, la que brodà sor Maria Ignàsia Duran en companya de altres tres a las quals ella los o ensenyava. Los ingredients costaren 100 lliures, lo que pagaren algunas religiosas particulars. Lo endamà, die 24, lo il·lustre senyor canonge Duran, germà de sor Maria Ignàsia y nebot de la mare priora, cantà la missa ab la casulla y per la estrena nos donà un bon dinà.

Ítem, lo mateix dia y any se féu la cuyna nova, lo que pagaren las religiosas de la obediència, menos 18 lliures que pagà lo convent. Y acabade costà 130 lliures.

Ítem, lo any 1755, sent sor Tomasina Torras de Bages sacristana, a sos expensas féu pintar la iglésia, que li costà 110 lliures, y lo nostre moso Sebastià, a sos expensas, va enfondir y féu la capella del costat del altar major ab la imatge de sant Sebastià, que lo fer-lo costà 12 lliures.

Ítem, lo any 1755, sent priora la mare sor Maria Antònia Rovira, se féu lo sostre del dormidor més alt, que estava de molt mala manera per cer taulada ceca en què los hiverns *[ivenrs a l'original]* las religiosas y patian molt fret. Y s'a pagat de caritat que ns féu lo senyor Anton Vandanent, oncle de sor Maria Josepha Vandanent, però se li aplicaran algunas misas a la sua intenció de las que lo convent té libres. Y después tenbé va pagar las estoras del cor, que fins ne féu portar una de xica per cada una de las cadiras del cor.

Ítem, des del any 1747 se an fet y se van fen mols remiendos al convent, com és portas, finestras, vidrieras, lo aposento per estar las torneras serca lo torn, per lo que patian molt los iverns, y tot lo enrejolat. Tot se és pagat de las religiosas.

Ítem, lo any 1758 se féu lo verichle, esto és, vengueran lo vell, que'n donaran serca de 60 lliures, y lo nou ne costà 200 lliures, las que acavà de fer lo compliment lo senyor Josep March, germà de sor Rosa Maria March, lo qual o donà per caritat.

Ítem, lo any 1759 compraren un càlser dorat, lo que se a pagat de algunas religiosas que an allergat las mans per caritat.

Sepultura

Ítem, lo any 1757, sent priora la mare sor Maria Antònia Rovira, se féu la cepultura y se va engrandí la segristia, que era tan xica que no y tenian sinó los calaxos y ab las dos sagristanas ja estava ocupat tot lo demás puesto. En que un dia de funció a la iglésia era molt treball per la sagristana. Costà 400 lliures, las 200 lliures se pagaran de las 100 que cada religiosa de cor paga quant profesa ab títol que an de servir per obres; las altrás 200 lliures pagà 100 lliures una religiosa, 50 lliures lo senyor Josep March, de caritat, germà de sor Rosa Maria March, y las demás la mare priora, d'elsguns alvitres en replegà algunas cosetas.

Ítem, lo mateix any entrà lo senyor degà en companyia de 6 echglesiaístichs per a beneir la cepultura, la qual funsió fou de esta manera: primer anava la creu y; en seguimén de ella, los sacerdots ab roquet y, últimament, lo senyor degà ab capa plubial, los acistens ab dalmàtigas. Y entraran a la cepultura a modo de profesó, posaran la creu al mitg ab un ciri encès al cap de ella y un a cada bras y, estant de esta manera la creu, se posaran a cantar la lletania y proseguir las demás serimònias que són nesesàrias. Acavaran dita funció ab gran contento de las religiosas per miràs a aseguradas de no aver de axir del convent aunque difuntas, a Déu gràcies.

Ítem, lo any 1758 foren trasladats los cadàvers de las religiosas difuntas que estavan enterats en la iglésia, per lo què lo dia 22 de desembre de dit any, en aver acabat las bespres, las religiosas entonaren odas de difuns y tot cantant-las se encaminaran a la sepultura a hont se aplicaran en memòria de ditas germanas nostres y lo endemà se'ls aplica un aniversari.

Ítem, seguidament se féu enfondir y enrejolar la iglésia per lo que antas estava de molt mala manera. Y tot costà 100 lliures, las que pagà una religiosa de caritat.

Ítem, lo any 1760 un debot donà de caritat la capeta que serveix per portar lo conbregar, que és de tepisaria guarnida de un sarell de or fi, y junt una estola del mateix, que tot costà 28 lliures. Y antas tembé abia donat un remato de flors de cola per adorno del doser junt ab las cortinetas que se tiran quant Nostro Senyor està patent; y costà 30 lliures. També va donar un sarell de or fi, lo qual n'í a part a la senefa de dit doser, y costà 10 lliures.

Moviment del convent

En lo any 1761 succehí que aven-ce reparat que los archs que sustentavan la teulada del convent avian fet moviment y que las parets desplomavan serca de dos palms. La priora, que era la mare sor Maria Ignàcia Duran, féu venir un mestre de casas molt pràctich de Vich, anomenat Joseph Moretó. Est digué que el perill era gran, en tant que loego nos féu desembarasar les celdas, no permetent que y dormíssem ni aquella nit, sí que ens féu retirar a las celdas sobre la iglésia, que és lo corredor que diem de Bufalvens, y al noviciat a hont estiguérem uns quatre o cinch mesus molt incomodadas per aver de estar 5 en una celda, o 6, segons la capacitat de ella. Sent lo susto y temor imponderable de aver de exir del convent, se féu luego especial deprecació a Maria santíssima, pare sant Domingo y sans 10.000 màrtirs, dels quals avem experimentat grans favors en vàrias ocasions de lladres, ruïnas y foch. Se donà mà també en buscar medis, trobant-ce lo convent atraçat y avent-i poch de qui esperar, pues no's trobà qui volgués presentar, per amistat, un memorial al rei demanant limosna; se executà per medi de agent. Prenent per protectora a Maria santíssima, se logrà una petita libransa de 5.000 reals de velló, que de nostra moneda són 460 lliures, lo que se atribuhí a favor especial de Maria santíssima com també la felicitat y promtitut ab que se reparà la ruïna, desfent los archs sens desgràcia, que era obra de gran perill, majorment avent-ne trobat un que se tenia de mirachgle, cosa que espantà al mestre principal Ignasi Vorés. Posada que fou la encavellada y fora de perill, tornàrem a las celdas ab gran alegria y en acció de gràcias se féu una festa a Maria santíssima de las més lluïdas que se acostuman fer al convent: ab Nostre Amo exposat, al matí un ofici solemne y a la

tarde ciesta y sermó que predicà el pare Miquel Sabater, de la Companya de Jesús, suplent de la Santa Cova, y finalment cantàram las monjas un “Te Deum” ab gran solemnitat, que entonà el senyor canonge Rou. Lo gasto de la obre importà 740 lliures, y avent lograt del rey Carlos tercer *[quint a l'original]* las 460 lliures y de alguns altres devots, en especial lo senyor canonge Duran, 80 lliures, que fan la suma de 540 lliures, quedà sols empenyat lo convent de 200 lliures, las que se podran quitar quan entran dos religiosas de las 100 lliures sous que cada una porta per obras.

Ítem, lo Senyor és estat cervit de afavorir-nos de altre limosna per medi del mateix rei Carlos tercer de 3.000 rals de velló, ab que quedà lo convent desenpenyat, a Déu gràcies.

Ítem, en any 1762 lo senyor Joan Vandament nos féu la caritat del cansell del rafató, que costà 50 lliures. Y después féu adovar los camins de la clausura, que estavan de tan mala manera que no-ns podíam pasajar. Y donà providència per abres fruités y axí mateix per rosers y altres flors.

Dia 5 abril de 1787 se estrenà la hurna, sen priora la mare Maria Francisca Oliva y sagristana sor Ignàsia Dominga Rou, la qual donà de son peculio 50 lliures y 50 lliures de diferentas limosnas que donaran algunas religiosas. Y Vicens Munconill, nostre criat, pagà los vidras que li costaren 7 lliures, 10 sous. Junta, 107 lliures, 10 sous.

Ítim, lo mateix any se féu los pàlichs morats de unas faldillas que donà don Francisco de Rou a sa germana sor Ignàsia Dominga Rou.

Ítem, lo mateix any Vicens Munconill pagà la axeta del viver, que li costà 15 lliures.

Ítem, en lo any 1788 se féu lo viveret de baix, que costà 264 lliures. Las 100 lliures les donà un benefactor y las restans 164 lliures las pagà lo convent: 264 lliures.

Ítem, en lo any 1789 se estrenà la casulla de tepisaria encarnada, junt ab lo pàlich, que costà 64 lliures y se féu de limosnas que diferens devots del convent donaren: 64 lliures.

Ítem, en lo any 1788, sen sagristana sor Maria Manuela Rallat y priora la mare Francisca Oliva, se féu lo pàlit del monument, que costà, lo march 4 lliures, 12 sous, 4; tapisaria 8 lliures, 8 sous, 9; galó de or fi, 8 lliures, 7 sous, 6; tela seda 1 lliura, 1 sou,

11. Se pagà 13 lliures, 19 sous, 1 de la sagristia y lo demás la dita sagristana ho pagà de son peculio; que junt són 22 lliures, 10 sous, 6.

Ítem, en lo any 1793, sent priora la mare Maria Theresa Soler y sagristana sor Maria Alberta Arajol, lo il·lustríssim senyor bisbe de Vich, nostre prelat, don Francisco de Veyan y Mola, donà a la sagristia de est convent 2 casullas, una de domàs carmesí y altra de domàs vert, totes 2 ab galons de or fi, y 2 albes de cambrellina ab 2 amitos.

Ítem, en lo any 1798, sent priora la mare Ignàsia Dominga Rou, a la segona casa devant lo convent se féu un quarto nou. Costà 150 lliures, que un devot ho pagà a favor del convent: 150 lliures.

Ítem, en lo mateix any 1798 se féu lo relotje nou. Se vengué lo vell, que no podia servir. Diferentas religiosas, de son peculio, ho pagaren y costà 30 lliures.

Ítem, en lo mateix any 1798 se féu lo bugader de pedra que costà 40 lliures que diferentas religiosas, de son peculio, lo pagaren: 40 lliures.

Ítem, en lo any 1799 fou la mort del summo pontífice Pio sexto. Del il·lustre capítol nos passaren recado que fésam los tochs quant a la Seu tocasan. La comunitat li celebrà un aniversari.

Ítem, per las pregàrias de la elecció del summo pontífice a la missa després de la consagració se diu lo psalm “ab te levavi oculos meos”, al rosari se aplica la Salve Regina, se diu lo verset y oració pròpia per la elecció que porta al misal.

Ítem, en lo any 1807 se féu lo torn de pasar la farina, sen priora la mare Maria Lluïsa Rallat, y se pagà de diners dels aniversaris que devots nos han fet cantar y algunas otras personas pies que nos han fet caritat per ajudar-lo a pagar, y costà 60 lliures.

Se atmiran moltes personas que en est convent de Santa Clara de Manresa hi age tan poca renda, avent fet tants anys que és convent de dominicas y ab tants dots com han entrat, lo que atribueixan a mala conducta dels procuradors. A esta atmiració se respon

que vingueren las fundadoras del convent dels Àngels de Barcelona en lo any 1602 ab tanta pobresa que sols tenian de renda pròpia 100 lliures de lo que avia quedat de las franciscas, y 300 lliures que anyadí la ciutat, ab lo pacte que axí com anirian entrant los dots y produint renda, aniria la ciutat disminuint, rata per quantitat, de la penció annual que·ls prometia fins a quedar quitada del tot. Passaren molts anys antes no tingué lo convent 400 lliures de renda pròpia y sent ja tantas en número las religiosas que no podian viurer, se'ls donà llicència (com consta de un paper que·s troba al arxiu) de esmersar los dots a violari, ab que se'n perderen molts. No consta quant temps data aqueix modo de esmersar tan perjudicial, y així no és fàcil averiguar lo que se perdé. Però avent mirat quantas religiosas han entrat ab dot, contant la meytat ab dot de ciutat, que eran 300 lliures, y l'altre meytat forasteras, que al principi portavan 400 lliures, y després 500 lliures, tret lo compte de què importan y lo que podian produir a 5 per 100, se veu que en lo any 1710 de esta centuria, avia de tenir lo convent 1.700 lliures de renda, poch més o menos, y en realitat no·n tenia més de 1.500 lliures, lo que se atribueix a lo que queda dit dels dots que esmersaren a violari. Y també que se han perduts alguns censals, cosa de 70 lliures de penció. Y com se seguiren los contratemps de la crema de Manresa y citi de Barcelona, no entraren més monjas fins lo any 1737, sinó una que fou sor Rosa Dominga de Casanova, que entrà en lo any 1723.

En lo dit any 1710 se trobavan en est convent 39 religiosas y encara que és de admirar ne prenguecen tantes. No causarà tanta atmiració si se reflecteix que los queviures en aquell temps eran molt més barato: lo blat a 25 rals, lo vi a 20 rals, la carn a 3 sous, 9 o 4 sous, lo oli a 16 o 18 sous la càrrega; que trets los comptes del que ara se gasta, ab 25 lliures cada una podian viurer, majorment no donant-los sinó 5 diners de pitansa entre tot lo dia. Y de aquí se veu clar que ab 1.000 lliures tenian bastant per mantenir 40 religiosas y las 500 lliures quedavan per los altres gastos que se ofereixen en los convents de monjas, com és lo capsou del procurador, las missas, la llàntia y cera de la iglésia, los conreus de las terras, la soldada y vida del mosso, las conductas de metge, cirurgia y medicinas, catastro y subsidi y tot lo demés que se ofereix de gastos ordinaris, que no són res de menjar.

De aquí se infereix que no tenint en lo dia de vuy, que estam en lo any 1776, gayre més renda, pues no arriba a 1.600 lliures, comprès lo que-s trau de las vinyas, anant com van tots los queviures, més de altretant més cars, és altretant major ara la pobresa y per concegüent apar que si no se abaixan los preus no pot mantenir lo convent més de 20 o 21 religiosas, pues se necesita per cada una lo menos menos 50 lliures per la despesa, no excedint la pitansa de lo que ordenà el il·lustríssim senyor Marimon, que és mitja tersa de carn. Y quedan encara las religiosas ab lo desconsol de que no se·ls pugue donar res per vestuari, ni las acistèncias necesàrias quant estan malaltas, pues no se·ls dóna més que la mitja tersa de carn, metge, cirurgia y medicinas, però falta gallina o per lo menos un poch més de carn o algun ou, que és cosa tan necesària per un malalt.

Aqueix era lo fi que se tingué en disminuir lo número de 30 religiosas en 24, per què se pogués donar alguna cosa a las desganades. Però com los preus de blat, vi y oli van en augment cada dia, no és estat posible donar més. Sí que avem tingut ventura de la limosna que·ns procurà dels sereníssims prínceps el il·lustríssim senyor don fra Barthomeu Sarmentero, que a no ser això, se trobaria lo convent en lo dia present empenyat a serca de 1.000 lliures.

Por ser que se oferesca altre dificultat o rèplica, com és que des de el any 25, en què lo il·lustríssim senyor Marimon privà lo entrar monjas, a vista de tanta misèria, o bé des de que donà permís per entrar-ne, que fou en lo any 1737, en que entrà la mare Maria Rosa Firmat, ab tants dots que han entrat no se age aumentat la renda. Se respon que des de el dit any 37 fins el any 1750 entraren 12 dots, los 6 de ciutat y los 6 de forasteras, ab las 100 lliures per obras, que també se esmersaren, fan la quantitat de 6.000 lliures, las que produïren 300 lliures a 5 per cent, però com en dit any 1750 fou la reducció dels censals a 3 per 100, perdé lo convent 600 lliures de renda, quedant ab 1.200 lliures y per concegüent, encara que des de el any 50 fins al present de 1776 han entrat altres 12 dots, los 6 de 500 lliures y los altres 6 de 700 lliures (pues las 100 per obras ara no se esmersan per acudir a la necessitat dels aliments), fan la quantitat de 7.200 lliures, las quals a 3 per 100 prудueixan 216 lliures, ab lo que se fa evident que encara no arribaria la renda el dia de avui a 1.500 lliures si no fos que se trau més dels camps de lo que antes se treya.

Relació dels motius de la guerra de France ab Espanya

Se nota en est llibre vui, als catorse desembre de mil vuit cens y setse, perquè cònstia per eterna memòria, los abusos y excesos desordes causats y provinguts de la France a est convent com a la ciutat y a tota la monarquia espanyola.

Revolució de la France en any 1798

Comensaren en la France per lo any mil set cens vuitanta nou ab continuos y formidables debats, no interromputs fins el present mil vuit cens setse, en què han terminat tan per la France com per la Espanya y reciduo de la Europa, cent anys después, que casi ab igual trastorn **[trestron a l'original]**, ocupant Barcelona y los reciduo de la Catalunya. Saquejaren també y cremaren la ciutat de Manresa, encara que ab diferent títol, com de pretenció de la corona de Espanya a favor de Felip quint, oriundo de la France, contra Carlos tercer, emperador de la Alemanya.

Progressos que féu a la France la filosofia francmaçònica des de el referit any 1789.

Però al dia present, corrumputs fins al extrem los francesos no sols per tota heretgia, com que ha estat sempre sa cuna y a hont sempre han dominat, si que per lo sumo y comprehensiu de totas ellas ab quella anomenada religió il·lustrada, so és, la congregació y germandat franchmasònica o de fragmasons, que ab lo especiós títol de filòsofs intentaban despreciar y abàtrer la Religió revelada o christiana, prenent ab ella arrencar de arrel tota subordinació y respecte a Déu, a la Religió y al rey, fen-se independents, llibres e iguals ab sos caràcters y senyals que portaban en sas banderas y altres trofeos insurreccionals de independència, llibertat e igualtat. Con que per medi de dita religió o congregació, que introduihan per tot lo regne, procuraban extèndrer dita insurrecció per tot lo món, calumniant als reys, tractan-los de tirans; al Papa de usurpador y gefe del fanatisme, so és dels capellans, frares y monjas, als que tots intentaban decapitar tractan-los de inútils al Estat, ans nocius, que ab son fanatisme de religió no procuraban sinó enganyar, chupar-se lo principal bé de la societat humana. Y estas matexas ideas y modo de pensar los introduhian y persuadian per tot lo món.

Estat de misèria a que arribà lo regne de France per la desgraciada llibertat revolucionària en que se trobava sumergida en los anys consecutius de 1789.

Aixís comensaren en la France al mil set cens vuitanta nou en ocasió en que se trobaba lo regne apurat, extenuat en tots sos eraris ab poderosos atrasos y mols vitllets o papers monedats. A qual fi, per reparar tots danys y per elegir ab més acert los medis prudens, havia combocat y congregat de Lluís setse, son rey, los Estats Generals de tot lo regne.

Aquí se comunicaren tots los representans de la nació e infundin-se inopinadament mols de ells lo veneno, cooperaren tots en una general insurrecció de pèdrer lo rey, encara que vaix diferens sistemas e intencions.

Los uns, capitenajats del duc de Orleans, que se féu gefe y cap de estos vandolers per ser lo major enemich del rey, a fi com a pròxim parent de apoderar-se y emposeccionar-se de la corona, lo que, inseguint lo sistema general, li serví de escaló per pasar después del rey a la gallotina, decapitació ab tots sos partidaris.

Però tots los partits de seculars y eclesiàstichs, a exsepció de alguns individuos, convingueren y cooperaren a la mort del rey.

Sentència de mort en la guillotina donada públicament per los revolucionaris al rey de France Lluís setse de Borbon en 1793.

Lo sentenciaren a mort en la guillotina, decapitat públicament ab alerits universals y vivas de contento, als vint y un de gener de mil set cens noranta y tres, als trenta nou anys y sinch mesos de sa edat, y uns vint de son regnat. Luego después la reyna y, no podent examinar al petit infant, lo delfí, lo envenenaren per no succehir a la corona. Sols escaparen de la mort una petita infante y la princesa germana del rey, después de haver estat tots llarch tems a las presons del Temple y de la Torra ab lo major rigor.

Luego de aquí, per conseguir sos projectats intens los francesos de pèdrer tots los reys, enviaren asasinis disfrazats per tots los regnes, però no pogueren, no permetent- o Déu, recabar sos malvats intents.

Mort del rey de Suècia en una pública funció donada a impulsos dels revolucionaris.

No obstant, ho lograren ab lo rey de Suècia, matan-lo estan en una pública funció de vall.

Napoleon Bonaparte públicament anomenat emperador dels francesos.

Y a pesar que tota la France se havia conjurada contra son rey y tota autoritat que portàs son nom, entronisats per sa supèrbia ab lo supremo poder de la France, consentiren en nombrar a un extranger corso, anomenat Napoleon Buonaparte, ab títol de emperador dels francesos, que era lo principal o lo més distingit de tots sos faccionaris, ab falsa confiança de ocupar tota la Europa, y partir-se entre sí tots los béns ab los drets de igualtat, exclosas totas excepcions y privilegis.

Intrigas de don Manuel Godoy y discòrdias mogudas per est entre Carlos quart y Fernando setè.

Y alashoras fou quan, havent-o ja conseguit ab la Prússia y casi la Alemània, ab la imaginària confiança del resto de la Europa, valen-se de intrigas causadas per un malvat ministre de Espanya anomenat don Manuel Godoy, qui havia dissipat la corona y lo regne, y projectan-se majors villanias, seduït de aquell, intentà posar una mortal discòrdia entre lo rey Carlos quart y lo príncep Fernando, pare y fill, de Espanya.

Proclamació del rey don Fernando setè.

Però la nació, que lo repudiaba y que conegué a fondo la villania del ministre y las perversas intencions dels francesos, descarregan son furor sobre lo ministre y miran de guit als francesos, proclamaren per rey el príncep Fernando ab consentiment y plena voluntat del rey Carlos quart, son pare.

Veyent ab esto desconsertats tots sos plans de la Espanya, los francesos projectaren de nou y maquinaren un matrimoni entre lo rey Fernando setè ab una fillastra del emperador Napoleon.

Enganya Napoleon al rey Fernando fen-lo anar a Bayona a hon queda presoner ab la real família en 1808.

Finalment, després de vèries devats logrà Napoleon que lo rey Fernando setè entràs a Bayona a donar-se un abràs de fina amistat ab lo emperador, que lo aguardava, quan fiel Fernando i inadvertidament se entregà la sensilla paloma al més feroz esparver.

Luego Fernando setè y tota la real família ab lo **[segueix un espai en blanc]** de la més fina amistat quedaren en poder del més fals y fiero dels tirans.

Ocuparen los francesos Madrit y moltes plasas.

Luego, seduït y enganyant ab falsos y fingits pretextos, ab son propi caràcter de que no és bon francès qui sempre fals no és, ocuparen Madrit, Barcelona, las principals fortalesas com Figueras, Pamplona, Lleyda, Zaragoza, València, Sevilla, tota la Espanya a excepció de Cadis, a hon se refugiaren y ecsilaren las Cors o representans de la nació.

De esto se seguiren infinitas invasions per totas las plasas y ciutats de Espanya, no quedan lloch segur ni secret lo més ocult y secret que no fos invadit, saquejat, robat, cremat o destruït, tan del lloch més sagrat com lo més profà.

Ultratges y saqueigs comesos en los temples y poblacions de est Principat.

Res escapaba de estos tigras devoradors. Las riquesas dels temples, palacios o casas, tot quedà en son poder. Encara que entraban ab especiosos títols de pau y amistat, ningun escapaba ni eixia salvo de son foror. La donsellà, la casada, la monja, la víuda, tots detestaban son nom. No y a expreció per pintar la capacitat, los ultrages y ferinos crims que desplegaren per tot. Ni las sagradas relíquias ni los sants, ni la santícima Verge, ni lo mateix Jesucrist en sa divina persona pogueren librar-se de sas sacrílegas mans, de ser mofats, despreciats y trapitjats y fins fer servir de pàbulo de los mateixos cavalls al Senyor de tot lo món.

Destrucció y robos per las tropas de Napoleon en lo temple y convent de Nostra Senyora dels Àngels.

Y entre estos furiosos desordes y excesos, que foren innumerables, no tingueren la menor part ni ls meresqueren la menor atenció los de Manresa, y particularment de est convent, que a més de ser robat y destruït en tota espècia de mobles y utencilis, no

quedà ni un altar en sa iglésia enter. Cremada nostra senyora del Roser, sant Agustí y santa Clara y los demás sants que en son altar la honraban y adornaban, nostra senyora dels Àngels, titular, ab sos colaterals sant Bernat y santa Agnès, imatges doradas, ricas y hermosas, ab lo sacrari que adornaban y embellian lo altar major. Tot fou reduït en cendras, y quasi tot lo altar de sant Gem y sant Mamet, en son camp militar.

Què més!, la mateixa iglésia servia de cavallarisa o menjadora dels cavalls.

Molta part del cor y la orga entera destruït.

Manresa sempre fou la principal del objecte de son odi. Manresa, que fou la primera població y ciutat del regne, al mateix tems que Madrit, que alsó lo pendó de la independència francesa y de la soltura de esta malbada gent, la que a pesar de mirar-se tota la nació espanyola arrestrada ab las cadenas de la esclavitut francesa, ella sempre alsà lo cap, confiant, armada ab la sensilla fe y triste memòria de sos pasats, quantra esta bàrbara gent. Sempre, dich, confià vèncer con aquells alsan lo pandó de viva la Espanya, viva la religió.

Cremà Manresa lo paper sellat ab lo nom de Joaquim Murat, regén del regne, e insurrecció de esta y demás pobles veïns 1808.

Apenas saberen alguns individuos de la ciutat que el govern francès de Barcelona havia manat portar en Manresa lo paper sellat, vingut de Madrit y obligat per tot lo regne, ab lo nom de Joaquim Murat, regent del regne, cunyat que era del mateix emperador Napoleon, que ab major encono y esperit patriòtich a pasar dels gravíssims perills que corrian per un tal atentat, públicament lo reduiren en cendras en la plasa major, portan-se el mateix tems y obligant als demás la escarepela nacional, extenen-se igualment per tots los pobles veïns esta tan noble y santa insurrecció.

Convoca al poble al toch de somatén per a resistir als francesos que intentaban venir a Manresa des de Barcelona en 1808.

Succehí esta admirable y prodigiosa funció al dia dos juny de mil vuit cens y vuit. Quan al dia sinch sonà la campana principal, convocant a tot lo poble y ab ell als demás

veïns, avisan-los y preparan-los per a que los francesos ab tota furia y rabia venian a subjectar-la.

Quin horror!, quan se premeditava que venian per fer un sacrifici y un audit escarmén per tota la província y per tota la nació.

Batalla gloriosa del Bruch y casa Masana en 1808.

No se contentaren los manresans de recórrer als sants y a la Immaculada Verge ab pregàrias y novenas que feren, sinó que arman-se sensilla y humilment com lo sant Davit ab las rústicas armas que pogueren y vastons, aixadas, ganivets y las armas de foch que de particulars se trobaren, pués que en la Casa Consistorial sols se n'ï trobaren onse útils y bonas, corregueren tots a las alturas del Bruch y casa Masana de Montserrat. Y ab la ajuda de alguns pobles vehins que hi corregueren, rechesaren y destrosaren el dia sis el enemich ab tanta pèrdua, que Barcelona que lamentaba la ciutat de Manresa pasada al fil de la espasa y destrosada, tingué que alzar los ulls al cel al veurer y sent tota ella testimoni de la prodigiosa converció y mudansa de càstich, pués contà lo general Suvartz, que dels altres no hi hagué més que un sol ferit.

Nova tentativa per a invadir la ciutat en que tingueren los francesos que retirar-se a Barcelona any 1808.

Avergonyits, lo exèrcit francès, vichtoriós fins alasoras en altres potèncias y burlat al present per un punyat de gent de uns tres cents homes de una població que la miraban com a insensata de fer cara a un exèrcit orgullós que portaba lo sobre nom de invensibles, y rendida ja la capital, clamaren luego per son socorro y ajuda la segona part del exèrcit que al mateix tems rendí y se emposecionaba de la ciutat de Tarragona y son port. Juntaren lo número de set mil hòmens vaix la direcció del general Chabrán. Y no·ls fou menos vergonya esta investida y acció que la primera.

Tersera tentativa y primera invasió dels francesos en la ciutat de Manresa, desocopant la major part de sos vehins en lo any 1810.

No lograren entrar a la ciutat de Manresa fins a la tercera invasió, que fou als setse mars de mil vuit cents deu, tres mesos después de rendida la plasa de Gerona y situats ja en Vich los francesos, ab què los fou més fàcil la entrada per esta part.

Com en efecte vingué lo general Pino ab número de set a vuit mil infans y cet sents de cavallaria ab tanta furia que cometé per los camins enormes e infinitas atositats, y miran-se los de Manresa incapasos de contenir un tan gran torrén de fieresa, judicaren prudens retirar-se tots de la ciutat per las alturas y campinyas y donar-los franca entrada fins a saciar la barbària. Ab tot no deixaban de incomodar-los a la ciutat y fora de ella ab los somatens del veïnat, obligant-los a merchar per la tarde del dia següent.

Segona invasió dels francesos a la ciutat, a hon quedaren sitiats per los paisans.

Rompuda ja la barrera, tornaren als vint y un març [mar a l'original], baix lo general primer Savars en número de dos mil cent homes, però tingueren ja mol que sufrir per lo camí dels paisans que·ls incomodaban. Però arribar a la ciutat y quedar sitiats dels paissans fou cosa de mol poch temps. Tan los incomodaban los paissans o somatens de dia y nit que no·ls deixaban reposar, castigan-los fins als mateixos carrer de la ciutat ab tal diluvi de balas que·ls obligaren a desfer los òrgans de las iglésias y demenar una suspensió de armas.

Regresa lo general Svantz a Barcelona ab pèrdua de molts francesos en 1810.

Estigueren inclosos en ella, tancats, no permeten-los los mateixos paisans que pasàs un comboy que se·ls dirigia de refors. Això durà fins lo dia quatre de abril, que arribà una divisió del exèrcit espanyol, pensant a l'indemà intimar-los la rendició, però no sé perquè intrigà com se acostomaba, se escaparen a la nit per coll de Daví, no obstan emvestin-los a mitx camí se·ls feren dos cens noranta nou presoners, y se·ls mataren sinch cents soldats y los restans casi tots entraren ferits a Barcelona ab lo mateix general Savartz.

Tercera invasió en què cremaren algunas casas en 1810.

Tornaren a entrar als sinch novembre venint per la part de Calaf ab número de vuit a nou mil hòmens vaix lo mando de general Magdonal. Ya per lo trànsit donà bastans

senyals del furor ab què venia a vengar-se de Manresa. Cremà y pegà foch a molts edificis de la ciutat, destruint tot lo posible y per més horror penjà a la Casa Consistorial a tres paisans fins a morir, dos de la mateixa ciutat y lo altre de la vila de Berga, quals trobaren descuidats. Marchan al dia sis per Moyà.

Quarta invasió y crema general de Manresa executada per lo impio Magdonald en 1811.

Tornà lo mateix Magdonald als trenta mars de mil vuit cens y onse ab un exèrcit de vuit mil homes y después de destruït tot lo posible, pegan foch ab gran inpetuositat, que semblant a Neron en Roma se divertia y entretenia ab las voraces llamas que consumian los restos de fidelitat y llealtat ab la cara pàtria. Quedaren reduïts en cendres set cens edificis y aruïnats uns mil sinch sens, fugan-se ell covart al indemà per coll Davi.

Quinta invasió en què cometeren los francesus quatre asesinats y altres excessos en 1811.

Als vint y tres juriol de mil vuit cens once vingué lo general Arispe per la part de Vich ab uns tres mil de forra. Cometeren las atrositats acostumadas, tan per los temples com per las casas, mataren a quatre ciutadans que hi trobaren.

Ocuparent lo real monastir de Monserrat cremant en son trànsit lo poble de Guardiola. 1811.

Partiren al indemà per apoderar-se, com ho lograren, del fort de Monserrat fent-i presoners al comendant inglés que lo governaba. Abrasaren en son trànsit el poble de Guardiola.

Sexta y última invasió dels francesos en què cometeren molts excessos cremant molta part del poble de Sant Fructuós en son trànsit y algunas casas de la comarca en 1812.

Última vegada als quinse novembre de mil vuitcens y dotse per lo general Lamargue, de Vich, ab un exèrcit de vuit mil hòmens. Ocupà fins al dia dinou las alturas de Collsuspina y plans de Moyà. Insendiaren en son trànsit moltas casas de la comarca y

molta part del poble de Sant Fructuós y vastantas de la ciutat. Deixant per tot la marca de son foror ab horribles exsesos, particularment de esta vinguda al dit poble de Sant Fructuós, totom fugia y devia fugir de sos horrors. Manresa particularment fou la que més se distingí en abandonar-o tot antes que associar-se ab semblants mòstruos de fieresa y crueltat. Tot ho perdé, però salvà lo honor y la fidelitat ab Déu y ab la religió y ab la cara pàtria.

Unidas las potències, declaren guerra a Napoleon.

Aixís caminaban, o millor dit corrian, tota la Espanya los francesos anant y venint ab fors y horribles y nous exèrcits ab sos trages y modos fieros, horribles y bàrbaros, conminant sempre per aturdir y avasallar lo poble. Però lo poble sempre animós en la pura y sencilla fe de son Déu i rey, fugint de ells com a **[e a l'original]** brutals fieras, toleraba tots los mals, esperant sempre en la ajuda dels demás reys vehins, particularment dels del nort, quins no estaban encara subjugats baix son tirànich imperi, y poch a poch a forza de escaraments descubrissent estos y conogueren la astuta y fraudulenta guineu.

Queda presoner Bonaparte y transportat a la isla de Elba; y escapan-se, lo tornaren a pèndrer portant-lo a la isla de Santa Elena.

Finalment se ensengué una tal guerra entra Fransa y las potències del nort, so és Rússia, Prúcia, Inglaterra, Suècia y Alemanya, no obstan que esta última potència emperentada per un contracte de segonas núpcias ab una filla sua ab lo emperador de la France, Napoleon, vivent encare la de primeras núpcias contra lo rito de la Iglésia cathòlica, se uniren totes. Lo investiren fins a París, lo rendiren, lo feren presoner portant-lo a la isla de Elva, com a tal a hon estigué guardat per los inglesos fins que, fugan-se, altre vegada tornà a alzar la France y novament lo subjectaren transladan-lo a la isla de Santa Elena, a hon vui permaneix vaix la custòdia dels mateixos inglesos.

Llibertat del rey don Fernando setè y restituït al trono de las Espanyas.

Y en la sua primera retenció fou quant se llibrà lo nostre inocent y pasífich rey Fernando setè del cautiveri tirànich de son sacrílech usurpador, Napoleon Bonaparte, tornant al

nostre regne en sos estats de Espanya, reben-lo ab comun aplausos, ab festivas demostracions y ab plena y universal alegria. Tornant igualment cada un dels regnes en sos antichs estats usurpats y violats después per haber-los colocat lo infernal dragó en son lloch, y altres de sos jermans y parens y fautors, però als mals y violèncias que no·ls permeté Déu llarga permanència, se seguiren la pau, la unió, la concòrdia y la felicitat, que vulguia y fase Déu sempiterna. Amen.

Relació particular de lo que patiren las religiosas dominicas al convent de Nostra Senyora dels Àngels de Manresa durant la guerra de Bonaparte.

Faltaba referir per eterna memòria y per més cerciorar, lo molt que patiren las monjas ab tan inauditas y cruels invasions dels francesos, los dits enemichs, ab las moltas vegadas los fou precís eixir y partir-se del convent per evadir los perills que corrian quedan-se entre tans rabiosos y monstruosos exèrcits. Eixiren algunas de ellas de onse o dotse vegadas, altres menos, en cas no tantas entraren a la ciutat, està ja dit, dits enemichs. Perquè moltas de ellas com a ancianas o malaltas o de impedidas de poder al prompto caminar y fugir per lo espai de tres o quatre horas, com regularment, y per no tenir ni ser posible a la ocasió cavalleries, devian més ab temps procurar-ho per colocar-se en lloch segur. Y no tenint de altre part per las carestias dels temps ni viures ni vituallas, per ser ells molt cars, y a més lo molt poch se cobrava de las suas curtas rendas, y no donar casi per la mitat de la sua subsistència estan en lo convent, cuan menos los bastaria per viurer juntas fora de ell. Ab tot, se remediaba com se podia, refugian-se unas de caritat en las parròquias o rectorias, altres agregan-se y comboian-se ab los parens y amichs per aquells quatre, sis o vuit dies que estaban ausentas. Y fins vegadas hi hagué de estar fora per lo espai de un mes enter. Quant més las que se ausentaren lluny per alguna vegada com Vich, Berga, Solsona, Prats, Seu de Urgell, Calaf. Y altres alguna vegada que per no trobar-se ab forzas ni poder, y sent ja los enemichs casi a las muralles, se quedaren als hospitals, ja del rey o de la tropa, del cual se serví lo Col·legi dels pares jesuïtes dos anys antes de tornar-los a ocupar dits jesuïtes tornants de son desterro; ja també al hospital de la ciutat anomenat de Sant Andreu. Y fins monja hi hagué que se quedà en una casa pobre, com la del hort, com a pobre secular. Una sola vegada se quedaren dos al convent, deixan-se a la divina

providència per veurer-se privadas de caminar per sas dolèncias, però per especial providència se pot dir ninguna caigué en son poder.

Però todas las vegadas, al tornar trobaban lo convent desmantelat, pobre y destruit, o arruïnat de sos mobles y paraments necessaris; com que los era necessari jaurer sobre una pocca de palla y de dos en dos ebrigar-se com podian. Tals foren les penas pasaren aquells quatre o sinch que los francesos escaparen de Espanya, después de molts de altres que habian pasat anteriorment, per no poder-se cobrar per los molts pagos e inposats del ministre Godoy y per estar detinguts los treballs o feines; vivint aquells anys ab molta parsimònia, que necessitat, manjan-se alguns censals o capitals ab llicència del il·lustríssim, obligan-se ab lo temps retornar-los. Però tals foren las necessitats de aquells temps que moltíssims seculars moriren de fam, ven-se presisats a menjar-se cualsevol herba del camp, fen-se pa de brisa, aglans, pinyol de oliva y fins de la farina de **[se a l'original]** serment de sep. Horrorosas foren las penas y treballs acaban-se estas ab los perills de fugar-se dels enemichs per estar presisats los francesos tornar-se'n en son regne dins lo mes de maig del any del Senyor de mil vuit cents y catorse.

En lo any 1815, sent priora la mare Maria Manuela Rallat y sagristana la mare Antònia Soler, se féu lo sacrari, que costà 166 lliures, 3 sous, per aver cremat los francesos lo altra y espatllat y cremat molta part del de la iglésia, que fou presís tenir Nostre Amo ab una capella de un sant Cristo fins que's féu lo nou. Se feren 3 portas, las 2 de la sagristia y la de capítol, la trona, los marchs del altar major y altarets, la fusteria del pàlit negra, que una senyora donà un faldellí y compongueren los pàlits negres. Se féu la tarima del altar major y se conpongué lo taulell de la sagristia y lo calaix de elle. Se féu lo fustatjà del tumbo, se compongueran los 2 rexats de las portas y ab lo valor de estes cosas se tornaran las 290 lliures que se avian gastat del benefici de sant Blay per alimens de religiosas ab llicència del senyor bisbe: 290 lliures.

Sent priora la mare Maria Manuela Rallat se féu la imatge de la Mare de Déu, la qual pagà la mare Ignàsia Dominga Rou.

Sent priora la mare Ignàsia Dominga Rou y sacristana sor Antònia Soler, se feren dos dalmàticas de tabisaria blan y lo pàlit del altar majó, també de tabisaria blan, ab los galons corresponens.

La imatge de sant Tomàs del altà del Roser de la iglésia la ba pagà sor Paula Bros, que li costà 16 duros, y 4 los dos heretjes.

La imatge de santa Ignès la pagà sor Ignès Noguera.

En lo any 1826, los pares de sor Maria Àngela Soler nos baren donà lo Ninyo Jesús de la capelleta de la cuina y la Mare de Déu de la Esperansa que·s posa al cor per cantà las [oracions].

Relasió del canonge Marot.

Algunas religiosas y altres personas fidedignes que vivian al sigle pasat nos contaban que vivia un eclesiàstich anomenat mosèn Marot, canonge. Habia prèns uns costums mol repreensibles, però Déu, que lo volia per ell, li daba mols avisos y un de ells fou que anant a intentar lo que la passió diabòlica lo invitava, que era de entrar en aqueix sant convent, ¡ho bondat de tot un Déu!, agís que el pobre anaba per saltar la tàpia y entrar a la clausura, vegé lo infern obert y deixà tal empresa. Després de est abís y alsguns d'altres que tingué, se convertí al Senyor y emprengué una vida mol penitenta y austera, primé sen al món, després fen-se religiós de la Trapa. Arribà a una sentedad mol elevada segons piamen se creu.

Ajó no se ba saber luego, sinó després de alsguns anys.

També se deu advertir que las tàpias erant mol baixas.

Se ha escrit aquí aquestta petita relasió perquè vegem cuan gran és lo cuidado y vijilància que té lo bon Jesús per sos amadas esposas, que mentre nosaltres dormim, ell vigila. Gràcias li sian donadas.

De algunas cosas sobre la entrada dels francesos.

Sor Paula Bros, que era una de las religiosas que·s trobaban en el convent al temps de la entrada dels francesos, nos deya: cuan baren entrar los francesos en la ciutat de

Manresa, tingueren que surtir totas las religiosas fugint ab gran presa portan-sa'n sor Paula (que era mol alta y corpolenta) una religiosa velleta y atxacosa a coll. Dispersadas, las unas se dirigian cap a Coll Manresa, altres se abrasaban ab la jent que trobaban, no saben a hont anà, no poden entrar a Manresa per lo motiu perquè la anaban a insendiar dits francesos. Los que entran al convent anarent a la sepultura y veyen que hi havia un nínjol que-s coneixia que se havia tapat de poch (sent ajís que se havia mort alguna religiós), lo obriren (tal vegada pensan que hi havia cosas amagadas) y no troban lo que ells pensaban trobar, baren tirar lo cadàver per terra. També nos deya que una religiosa que no y era tota, no volgué surtir y quant barent trocar al tornt, los deya que no obriria que no anessint a buscar al senyor Manuel del Carme. Però un altra vegada que baren surtir después, ba ser la primera. No se sap que li fesin res.

Cuan baren tornar al convent las religiosas, no baren trobar res. Tot als ho habian cremat.

Per cremar lo convent, ho baren cremar a la roperia bella. Y havia un sostre de pots que después se hi veyia lo gran rueda de rejolas cremadas. També ho cremaren a la celda segona de la banda de ciutat, més aprop del campanar. Un altre cremat a la escala del corredor de dal, anant al noviciat y, sen los sostres de fusta, no se ba insendià res del convent. Se vejé un gran prodiji de la Divina providència.

Tornan al convent y no trobant res, perquè tot los ho varent cremar o pendrer, per pogué menjar alguna cosa tingueren que courer algunas pocas de bledas y amanir-las ab lo oli de la llàntia.

Haben-las cremat, la taulas del refetó, lo any 1822 lo jermà de sor Cayetana Aranyó ne ba pagà sinch.

De quan se ba posà la vida comuna.

Lo any 1829, a 29 de novembre (que fou la primera dominica de Advent), vingué lo senyor bisbe de Vich, nostre digníssim prelat, don Pau de Jesús Corqüera y Caserta, a posar-nos la santa vida comuna; ab lo major consol de sa senyoria il·lustríssima y alegria de las religiosas, sen priora la mare Maria Ginabreda.

Posà també lo arreglo del noviciat per los sinch anys de joves, arreglan un noviciat corresponen ab un dormitori de set celdas, una sala llarga ab lo via crucis y altre sala per treballar, después un hermós oratori per resar cotidianament lo ofisi menor de Nostre Senyor.

I també fou quan disposà lo dot que deviant entrar las pretendentes, y és 2.200 lliures las forasteras y 2.000 lliures las de ciutat, però posteriormén lo senyor bisbe don Joan Castenyer ha disposat fosen 2.200 lliures, sens diferència de las de ciutat o forasteras, des del any 1862.

Inmediatamén se comensà la gran obra de una sala capàs per treballar juntas las religiosas y a hon se desdejunan també juntas tots los dias después de la conventual.

Als dos anys de continuar la santa vida comuna, desitjosas las religiosas de la major observància de la continua pesca y los set mesos de dejuni, com tenim de constitució (lo que no-s practicaba a causa dels disturbis de las guerras). Y dit senyor bisbe no sols nos ho concedí sinó que nos agracià dita demanda, posant-nos 40 dias de indulgèncias per cada plat de pesca y nos regalà una cuyta de xocolate de la mateixa que sa il·lustríssima prenia.

Después de la mort de nostre rey don Fernando 7, se seguí la guerra ab los carlistas y en aquells temps nosaltres, un vespre dia de sant Jordi, nos trobàrem ab gran perill per haber-se agolpat una partida de tropa debant lo convent, que se escopetajaban ab dits carlins, de modo que ab una descarga trencaren la vidriera del cor y traparen la paret las valas, però (gràcias a Déu) cap religiosa y prengué mal, habent-i poch minuts que hi estava tota la comunitat reunida.

Finalmén mataren a un pobre trevallador que venia del camp y se'n dugueren presos a ciutat tots los homes de las casas de devan, deixan ab gran llanto a las famílias. Y a nosaltres, ¡0 providència de Déu! no-ns digueren ni feren res, y lo que és més, ni menos trucar a la porta, lo que atribuïrem a la guarda que tenim dels deu mil màrtirs de la montanya de Ararat, nostres patrons, que a no ser aixís, aquella nit habíam de ser víctimas segons lo aspecte que pintaba y crits de misericòrdia que se ohian al carrer. Com també, sens dupte, devem a dits sants màrtirs las gràcias de dos altres favors no menos portentosas com són que una religiosa, un cop al tart después de haber

planchat, se deixà lo agafadó de la planxa sobre la mateixa taula y sens dupte que devia haber en ell alguna guspira de foch perquè al indemà al matí se trobà dit agafador cremat, tot sendras, només que ab lo ruedo de la roba que cubria la taula cremada també.

Lo altre fou que un vespre que cremarent las moscas del sostre dels fugons ab un manat de palla, se devia quedar alguna cosa a la biga y al indemà al matí vegérem gran fum en aquell sostre. Enviàrem a buscar al mestre de casas y descubrí que tota la nit habia estat lo foch en aquella viga sens prendrer peu en res més, y digué que, mirant-o naturalment, no sols tot lo sostre habia de ser cremat sinó gran part del convent també.

En eixos mateixos temps se fortificaren los contraris a Puixterrà y algunas bonas personas, per no deixar la santa imatge de Maria santíssima en poder dels llops, la portaren a la nostre iglésia a hon veniant als fiels a visitar-la ab molta venerasió. Y estan un poch ab sosiego, la vingueren a buscar ab profesó.

Lo any 1828, sent priora la mare Maria Jinabreda, obtingué de Roma la gràcia de poder-se guanyar lo san jubileu de la Purciúncula en nostre iglésia in perpetuum, agensiant-ho lo senyor Serafí San Martí. Y des de alashoras la comunitat acostuma aplicar-li una visita en agraïment.

Lo any 1830, dia 17 de mars, sen priora la mateixa mare Maria Ginabreda, li fou consedida la gràcia de poder fer las religiosas la profesó del 1er diumenge y tenir lo consol de poder guanyar las indulgènsias que en ella estan concedidas.

En eixos temps també se desféu lo orga y se posà en un amagatall per los temors hi habia de traure'ns del convent. Y no's tornà a colocar o montar dit orga fins lo any 1852.

Lo any 1835 fou la crema dels convents de religiosos en Espanya, y en aquesta ciutat de Manresa ya se habian tret los pares jesuïtes (sen sempre los privilegiats de ser los primés de fugir).

Tots los frares tingueren temps de fugir cuan la chusma de Barcelona vingué en aquesta ciutat. Y axís és que no se cremà ningun convent. Los religiosos dominicos se'n baren anar a Itàlia, los carmelitas, mínims y capuchins se baren dispersar, y est convent y tots los damés de religioses no vàrem tenir ninguna molèstia, sen molt grans los temors, cosa admirable y digne de ser mol agraïda a Déu nostre Senyor.

No foren tan venturosas en est sentit las religioses de alguns convents de Barcelona, pues tingueren que abandonar sos respectius claustros y espargir-se cada una allà a hon pogué. Per això, pasats alguns anys, vegent que no podian tornar a son amat retiro, intentaren entrar en algun dels convents existents. Per aquest motiu, lo molt il·lustre senyor vicari jeneral don Lluçà Casadevall, sen priora la mare Maria Ignàcia Soler, donà lo permís a la reverent mare priora para que, duran las actuals circumstàncies, poder-se refugiar-se las religioses esclaustradas en esta comunitat.

Sor Maria Clara Bach, de Puixserdà, religiosa franciscana, demanà la entrada en est convent, efectuant-o lo mes de agost del any 1839. Esta religiosa morí en est convent lo dia 31 de mars del any 1855.

Lo any 1841, sen priora la mare Maria Ignàcia Soler, demanà ser atmesa en est convent sor Madrona Vila, religiosa franciscana. Lo afectuà dia 5 de mars del presén any. Y ba regresà a sont propi convent de Santa Isabel de la ciutat de Barcelona en octubre del any 1843.

Sor Antònia Masgrau, religiosa del convent de Montecion de Barcelona, refugiada en est convent en lo mes de juny de 1841, se ba restituí a sunt propi convent lo mes de setembre del any 1845.

Sor Maria Ignès Jordà, religiosa de obediència del convent dels Àngels de Barcelona, refugiada en est nostre monastir en lo mes de agost del any 1841. Dita religiosa se restituí al seu propi convent lo mes de febré del any 1846.

En quant a lo que se a escrit de ausentar-se los religiosos per causa de la persecució, no tots tingueren temps de aprofitar-ho, des de luego, pues alguns de prompte, per salvar la vida, se tingueren que ocultar a hon podian. En est convent se'n refugiaren

dos pares dominicos, lo pare Ramon Bardolet y lo reverent pare Juan Magrinyà, religiós de gran santedat. Estigueren dits religiosos 8 días sens surtir de la clausura. De bon matí celebraban la santa misa al altar del cor, que lo un la servia al altre, estan las portas de la iglésia tancadas. Surtiren la tarde al dia 2 de agost durant la funció de la tarde per la sagristia, disfrasats.

Per lo motiu de haber de entrar ditas religiosas esclaustradas, fou presís fer-se algunas obras y per aijó la reverent mare priora acudí a un senyor de Barcelona anomenat don Anton Nadal y era el que pagaba la despesa a sor Clara Bach. Dit senyor donà de una vegada a la reverent mare priora 10 onsas y, después, li féu algunas altres caritats.

En 1838, sen priora la mare Maria Ginabreda, se principiaren los llibres corals y se feren vèrias misas de can pla, ab què lo cor està ben probist de tot lo necessari per cantar las divinas alabansas al Criador. Y se acabaren lo any 1848. Cuals llibres féu lo senyor Pau Obradors.

En lo any 1842, sor Madrona Vila nos proporsionà la imatge del naixamén de Maria santíssima ab sa escapateta. Dita sor Madrona féu lo lletet y damés adornos.

Lo any 1840, esent la mare Maria Ginabreda priora, se féu la imatge de la Asumpta del cor ab sa corresponent escapate o sepulcre. També se féu la llitera per tenir la santa imatge tota la octava al mitjs del cor.

En lo mateix priorat se renovà la casulla bona que habia brodat la mare Maria Ignàsia Duran. Com per los trestorns y perills ocasionats per las guerras fou precís ocultar las alajas y cosas de valor, y moltas vegadas no se trobavan llochs a propòsit per evitar se malograsen. Ajís fou ab aquesta prenda. Y se deteriorà en gran manera y fou presís renovar-la, lo que lo efectuaren las jermanas de sor Madrona en Barcelona. Oh feren a instàncias de sor Madrona per lo mol que ella desitjaba fer per nosaltres. Se vejé perquè mentres ba estar en est convent se empleaba en fer adornos per la comunitat. Duran lo mateijs priorat se feren las dos taulas que servexen per las religiosas de obediència, costaxadas de una causa pia de sor Manes Lladó.

Lo any 1847, sen priora la mare Maria Rosa Perramon, se posaren reixats de fusta a totes las finestras de la part de Manresa y a las del corredor més amun de la part de la Culla. Y se engrandí lo combregador, que era mol oprimit, a fi de poder estar la comunitat amb més recullimén en aquell acte tan sagrat. Asó fou pagat part de la comunitat y part de algunas limosnas.

També se féu la escaparata del cap de la escala gran per colocar lo san Cristo de la agonía.

En lo mateix trieni vingué a esta ciutat lo reverendíssim don Anton Claret y a esta comunitat nos donà los sants Exercicis. Nos digué “fins lo dia del Judici no sabrem perquè he vingut”.

En est trieni se establí fer dos vegadas lo any los sants exercicis a fi de que se poguesen fer ab més recullimén.

En est trieni de la priora mare Maria Rosa Perramon, se féu enpedrar deban de las celdas de la part que dóna a la Culla [les dues darreres frases (En est trieni... ..dóna a la Culla) estan escrites en un paper cosit al marge]

En lo any 1848, mosèn Maurisi Peix nos pagà la trona, cual fusta és de un xiprer del hort.

Lo any 1853, sen priora la mare Maria Ignàsia Soler, se desplomà un gran pany de tàpia a la part dels llorers que dóna al camp de baix, la que immediatamén se reparà y pagà de diners de aniversaris cantats per las religiosas. En los dias que estigué la clausura en perill de ser violada per la entrada de algú en ella, hi hagué sentinella nit y dia. A la nit per homes y de dias dos o tres religiosas.

Lo any 1854, irritada la divina justícia, nos envià a esta ciutat de Manresa lo assot de la pesta anomenada còlera. A 4 de agost fou la primera víctima que morí. Y prengué tan ràpidamen peu que als 15 comensà lo estrago de la mortendat. Y troban-se la ciutat en dit conflicte, portaren ab profesó a esta nostre iglésia la imatge de sant Cristòful a fi de que per medi de la súplica y orasió nos alcansés a Déu que mitigàs la sua ira tan justamen irritada contra son poble. Se feren bàrias plegàrias ab exposició del santíssim sacramén y de moltas altres maneres. Y después de dos mesos, inclinà Déu sos

piadosos oídos a las súplicas dels cors arrepençits y de son poble cumpungit. Finalmén bingué lo senyor bisbe de Vich, que fou lo consol de tota la ciutat, y ab una respectable profesó de clero y totas las autoritats eclesiàstiques y civils, vingueren a buscar san Cristòful portan també la Mare de Déu de Valldaura vestida de gala. Y al posar lo senyor bisbe los peus al umbral de la iglésia, las religiosas entonaren la Salve a veus ab un to tan majestuós y devot que consternà a tots los ojients al oir aquellas tan tiernas y dolsas paraulas “Déu vos salve, reyna y mare de misericòrdia” que daren serenats mols cors angustiats.

Nosaltres teníam 12 religiosas al llit y de las 13 que quedaban moltas sols corrian per necessitat y no obstan no-n moriren més que dos, mare Catarina Florensa y mare Vicenta Soler. Y a pesar de ser tan distan de la ciutat, fórem de las més ben assistidas del metje, lo que empleaba una ora cada dia per visitar-nos, que fou un dels majors consols per la reverent mare priora de la comunitat.

Mentres durà la peste, lo senyor degà nos ordenà que sols atenguésem a la assistència de las malaltas, prescindin absolutamén del cor y reso. Sols las que podian oian la santa misa, ni se feye cap toch.

Lo any 1855, sen la mare Pia Asols priora, se féu la clase de labor per la ensenyansa de noyas disposat per lo senyor bisbe don Anton Palau, nostre prelat, a fi de poder existir lo convent baix lo pretex de ensenansa. Se pagà de alguna limosna y anniversaris cantats per las religioses, donan don Baltasar, marquès de la Culla, permís per trencar tota la pedra necesària de la sua pedrera.

Lo any 1858, sen priora la mare Ignàsia Soler, se renovà lo altar major, so és, se dorà i marmolejà, lo que ho pagà tot don Baltasar de Espanya, marquès de la Culla, el qual és senyor de dit altar major. Al dia que se estranà, la mare priora féu cantar un solemne ofici per las religiosas en agraïmén de tal caritat y, además, oferin tot lo bé de aquell dia per la sua santificasió y de tota la sua família. Y poch temps antes, lo reverent mossèn Magí Martí féu dorà lo altar que antes era de sant Sebastià per col·locar-i una gran immatxe de sant Magí, també dorada. Tot a expensas suas.

En eix priorat, a instàncias del reverent pare Tomàs Senmartí, religiós dominico esclastrat, capellà de la comunitat, se féu una bomba al pou de la cuina per lo descans de las monjas de obediència, y se fa pujar la aygua fins al tersé corredor. Se ba pagà

de una bona limosna que donà lo reverent pare Tomàs Senmartí y lo damés ho pagà la comunitat.

En eix mateix priorat, dia 24 octubre de 1858, se estranà una catifa per lo preesbiteri del altar major. La costajà lo reverent pare Tomàs.

En lo mateij priorat, se brodà lo vestit de la imatge de la Mare de Déu del noviciat, que costejà lo reverent pare Francisco Enrich, dominico esclaustrat, y brodaren las joves alashoras existens al noviciat. Y la senyora Eulària donà unas arrecadas per la mateixa imatge.

Lo any 1859 se baren estrenar las cortinas vermellas cotó del presbiteri, costejadas per lo reverent pare Tomàs Senmartí.

Lo any 1860, sen priora la mare Maria Ignàsia Soler, se obrí una porta a la tàpia dels llorers, en el mateix puesto de a hon antiguamen ni havia una altre, per eixir al camp de dins estan, y ab aqueix pretechst poder salbar los camps annexos a las tàpias o clausura en cas de pasar a ban al pendre'ns los béns, com per lo espay de 20 anys ha nos amenasan. Per qual motiu se ha fet posteriorment, en 1867, lo mateix a la tàpia del campet que dóna a la hera del Tort, habent tapiat dit campet per salvar-lo de la benda en cas de pendre'ns dits béns.

En una ocasió nos trobàrem en un cas tan apretat que pareixia que ja era lo últim any de poseir dits béns. Resolguérem acudir als gloriosos sants màrtirs per obtenir de ells alguna gràsia en aqueix particular. Los presentàrem un memorial firmat de la mare priora y demés comunitat en el qual demanàbam bàrias gràsias, però en particular la de que no·ns aguésim de morer del convent y també la conservasió dels béns, però, O prodigi!, que a pochhs dias después se nos notificà que al dia que nosaltres los presentàrem dit memorial, lo govern habia suspès la pruvidència donada de pendre dits béns.

A últims del priorat de la mare Maria Ignàsia Soler, que fou en lo 1860, se comensà la obra del rentadó y se acabà a principis del priorat de la mare Pia Asols, en 1861. És un aposento capàs per poder-i rentar 12 o 15 religiosas, boltat de 14 jibrells, una fugaina per escalfar la aygua, ab un petit dipòsit per aygua y dos vidrieras que donan la claró a tot lo rentadó. Té dos portals, lo un se ba al bibaret y lo altre entrem per lo pastadó. Y

tot és cubert, de modo que tan istiu com yvern las religiosas poden rentar mol còmodamen. Y tot ho costejà lo senyor bisbe don Joan Castenyer, nostre prelat.

En aqueix mateix priorat, se féu la fugaina de la cuina, que costà 100 duros. Molta par ho pagà al reverent pare Tomàs y lo damés de algun altre devot.

Succehí un cas marevillós y fou que a sert temps del any no volia anà bé y com és feta ab un secret que sols ho sap al francés que la ba fe, no sabèn com remediari-o, acudírem a Maria santíssima portan-li ab profesó.

Se guarní sobre la mateixa fugaina un trono del millor modo que s pogué y, col·locada la dulcíssima mare sobre dita fugayna a hon estaba el trono, li cantàrem un “Magnificat ab Virgo” y oració; y al tornar-nos-en entonàrem al “Tedeum”. Cuan patén se beu en aqueix fet la protecció de Maria santíssima envers als que confian ab ella, perquè sempre més ha nat bé. Y cuan alguna vegada apunta algun desarre clo, en dien una Ave Maria immediatamén torna a son sentro. Y de aquí ha resultat que al ensendrer-la, se diu la Ave Maria.

Lo any 1860, la reyna dona Isabel 2^a, cuan vingué en la ciutat de Manresa, nos donà de limosna 100 duros. Se invertiren en subvenció de las religiosas.

En lo any 1861, haben-se pegat foch al blat de la era del Uguet, demanaren auxili i y tocan nosaltres a foch per queix motiu, se trencà la campana. Nos fou presís tornar-la a fonda. Y per tornar-la a fe, lo pare Isidro Devan, religiós carmelita esclaustrat, fou padrí per beneir-la y donà de limosna 16 duros. Antes de posar-la, se va enremar lo campanar de dal a baix, tot de ramas.

Lo any 1862, cuan pasà el rey don Francisco, espós de dona Isabel 2^a, nos donà una limosna de 50 duros. Se invertiren com los de dona Isabel.

Lo any 1865, sor Victòria Gomis donà las suas arrecadas a la imatge de la Puríssima del cor.

En 1862, sen priora la mare Pia Asols, lo senyor bisbe don Joan Castanyer, nostre prelat, cuan vingué de visita, nos posà dos vegadas al dia lo examen, que és un quart antes de dinar y un quart antes de retirà al vespre, cual disposició se practica en comunitat.

Lo any 1863, sen la mateija mare priora, se enrajolà de nou lo capítol per estar las rejolas mol deterioradas a causa de la humitat ocasionada de algun rech que pasa per

sota. Y se col·locà a la capella de dit capítol la imatge de la Mare de Déu del Roser que entrà sor Maria Anna Sala.

Lo any 1862, sen priora la mare Ignàsia Soler, lo reverent pare Tomàs nos donà la imatge de la Purícima que està col·locada al altar del cor ab lo pacte que se habia de traurer la imatge del Rosé que hi habia al altar del cor per haber-n'í una a la iglésia, altre al cor, que és dels dominicos.

En eix mateix any, lo pare Tomàs Senmartí nos féu engrandí la finestra del cor per donar més claror a dir cor y a la iglésia. Al posar-se los mestres a principiari-ho advertiren que habia una viga que no arribaba al lloch. Los mestres baren estrenyar com no habia caygut y com se habia sustingut per tans anys. En seguida lo mateix pare Tomàs nos féu repintar lo cor, se limpià la imatge del Sant Cristó, el qual quedà com que fos encarnat de nou. Nos féu pintar lo altar dels sants màrtirs que és devan de la porta del cor, féu pintar y dorar la trona de la iglésia y lo altar de sant Blay y repintar part de alguna pintura de la iglésia. Féu fer las imatxes de la escaparatè del pesebre de la sala, menos lo Ninyo. Féu posà la corona y cortinas y anyadí dos brochs en lo tabernacla de la profesó del 1er diumenje, lo féu daurar y marmolajar. Féu dorar y marmolajar lo altar del oratori del noviciat, pintar y estorar y nos donà 4 floreras per lo mateij altar. Costejant-o tot lo sobre dit reverent pare Tomàs Senmartí.

Cuan fou acabat, a la tarde del diumenje vinen, totas las relijiosas baren pujar al noviciat a saludar a la gran reyna con un hermós "Magnificat" cantat y altres devocions, y después la mare mestra nos convidà a pèndrer xicolate.

En lo mateix any se posà la trona al refetó, llerin antes las religiosas a son puesto per no haber-n'í. Lo costejà lo pare Tomàs.

La reverenda mare priora, en agraimén, li ba pagà ab algunas oracions, y la reverenda mare mestra, que era la mare Pia Asols, li ba pagà mol bé aplican-li y fen-li aplicar moltas comunions, viacrucis, oficis menors y moltas altres que se hacustumant fer al noviciat. Y las joves, no menos agrãides a tal benefactor, dirigian ditas oracions a la gran reyna ab un gran fervor, a fi de que la santíssima Verge li recompensés ab bents espirituals y después ab la glòria del Cel.

Lo any 1865 se desplomà un tros de paret de la tàpia que dóna a la carretera, al costat de la casa del hermano, he immediatamén se donà pruvidència perquè a la brevedat posible tornés la clausura ha estar tancada, guardan-se nit y dia com demana tal cas. Costà 100 y 7 duros, 14 rals, 9 morabatins. Se pagà de algunas limosnas que alsguns benefactors donaren y, entre altres, fou lo un lo senyor bisbe don Joan Castenyer, nostre prelat.

En eix mateix any, lo reverent pare Tomàs nos regalà 18 candaleros platejats y daurats y ha anys pasats nos havia donat los 6 més grosus que sempre hi ha al altar major. Nos donà lo sacrari que·s posa al altar del Roser los dias de la Semmana Santa per posar-i lo sagramén a fi de que no se hages de posar al detràs del altar major, com se feya antes.

Esplicasió de las dos relíquias dels sants màrtirs.

La comunitat no poseïha ninguna relíquia dels gloriosos sants màrtirs, nostres patrons, y sor Madrona, veyén los desigs que teníam de poder-ne obtenir alguna, cuan ella tornà a son propi convent, nos la ba envià guarnida del mateix modo que està y sens autèntich, pues ella la abstragué de una que·n tenian autenticada. Agís és que no se li podia donar culto en públich. Y com en tal festivitiat la comunitat los costuma honrar con un solemne ofici, desitxabam poder-la posar en la iglésia. Y venin la ocasió que lo reverent pare Francisco Enrich en lo any 1865 anà a Roma y la reverent mare priora ab las damés religiosas li demanaren lo favor de que nos portés una relíquia de dits sants màrtirs. Y dit pare Francisco en tornan de Roma nos la ba regalà, junt ab lo reliquiari de plata. Y lo reverent pare Tomàs Santmartí nos la féu colocar a una custòdia de platina. En lo mateij any, lo reverent pare Isidro Devan, carmelita esclaustrat, nos féu los goigs y la novena de dits sants màrtirs.

En el año 1967 la madre reverenda madre priora de este convento, madre Maria Montserrat Bárbara, creyó conveniente renovar la antigua novena a los 10.000 mártires. Y como la mayoría de monjas de esta edad eran castellanas, dispuso se escribiera en lengua española y al mismo tiempo más reducida, siguiendo el mismo orden de virtudes en que estaba redactada la que compuso el reverendo padre Isidro

Devan el año 1865 [El darrer paràgraf (En el año... ...Devan el año 1865) està escrit en un full cosit a l'esquerra del text del manuscrit]

En lo any 1866, sen priora la mare Maria Ignàsia Soler, se féu un pasadís al balcó de ferro del noviciat, ab lo cual se va a la eijida y cuineta, per tenir lo oratori apartat de tota comunicació, reunin-se en ell només que per lo reso y orasió.

En lo any mil vuit cens xixanta quatre se ha tingut lo descuit de apuntar que, sen priora la mare Pia Asols y sagristanas la mare Josepa Ausiró y sor Concepció Riera, en 12 de mars de dit any lo reverent pare Tomàs Senmartí nos regalà un tern blanch, haben costat lo import 108 duros y mits. Nos féu dorà y pintar la creu que-s porta a las profesons, nos costejà sis floreres, que ab torreta pujan sis pams, y dos clavellinas per los altanets. Nos féu repintar los banchs del túmbol. Costà sinch duros y una pesseta. Nos pagà un vestit per la Mare de Déu dels Àngels blanch, la roba dels tres pàlits del altà majó, també de seda blanca. Y la paga que ell demanà és que lo encomenàsem a Déu en vida y después de la sua mor. Just és que un tan gran benefactor no sia olvidad, tan de las religiosas presens com de las venideras.

En lo any 1866, sen ropera la mare Antonina Portabella, de la roba de la iglésia, lo seu jermà, lo senyor Manuel Portabella, nos regalà lo fugó llarch de ferro del planxador.

Lo any 1867, sent priora la mare Pia Asols, don Anton Lluís Jordà, nostre prelat, nos posà en decret de visita lo dia de retiro cada mes. Y se fa en comunitat ab gran alegria y consol de las religiosas, no obstan que ya se lo acostumaban fer en particular.

En lo any 1868, en lo mateix priorat, lo reverent pare Tomàs Senmartí instalà en nostra iglésia la Asosiasió de Sant Josep.

En 1868, lo Papa Pio IX suprimí la obligasió de oir misa los dias de treball, que dèyem de mitja creu, a petició de sa majestat la reyna donya Isabel 2ª per instàncias del comers. Y a últims de setembre de dit any la destronaren, en cuals circumstàncias hi hagué una gran revolució al regne en què tots los tiros se dirigian contra la religió, estan nosaltres sempre ab un sobresalt y temor de tenir que surtir del convent com succehí a altres comunitats. Ya un dia nos habian dit que vindrian a pendrer inventari,

per cual motiu tinguérem gran treball en ocultar vàrias coses. També se tenia preparada una cujinereta de roba per cada religiosa per si se hagués de surtir de aquest nostre amat retiro.

Però lo bon Jesús se compadesqué de nosaltres y com bon pare nos donà un amparo y fou que nos envià un subjecte descunegut y truan al torn deixà un estampat que deya: “hec est hora vestra et potestas tenebrarum” y amés nos deya “si no volen tenir que surtir del convent és presís armar-se ab lo santíssim rosari y que a cada misteri se fes una pausa ab la meditació del misteri corresponen”. Y ajís se féu (est estampat se agué de tornar al mateix subjecte perquè lo anaba pasan per las comunitats, que no sen aixís se hauria guardat mol bé).

Ya se pot figurar ab quin empenyo y fervor tota las religiosas se anaren a oferir-se a la reverenda mare priora perquè nit y dia sa pasés sens interrupció esta santa devoció. Y la mare priora, veyén la gran necessitat en què nos trobàbam, disposà que lo pasésim al cor de dos en dos, cambian-se de dias cada hora y de nit cada dos horas. Aijís se ba continuà per lo espai de 18 mesos. En est espai de temps vingué lo reverent pare Josep Muntada, religiós carmelita esclaustrat, y nos parlà de sor Filomena de Santa Coloma, religiosa del convent de minimas de Valls. Nos digué que esta religiosa, estan en oració, ba sentir una veu que li deye “si trobas tres comunitats que m fasin el sacrifici de un dijuni a pa y aygua los primés divendras de los tres mesos que se segueixen, anyadint al dijuni una hora de oració en comunitat y una limosna, obtindràs lo que desitjas”, so és, experimentar menos terrible la catàstrofe que amenasaba (qui ho vulga saber més estès, lo trobarà a la vida de sor Filomena, capítol 29). En vista de lo cual, la reverenda mare priora determinà que se fesin ditas obras expiatòrias en esta comunitat, com en efecte se ba cumplir. A més se acudí a implorar la misericòrdia de Déu per medi de algunas profesons, acudin ab la primera profesó a la Santíssima Trinitat, después a la Mare Santíssima, a sant Josep, al pare sant Domingo y a los sants màrtirs, nostres patrons.

Veyén la mare priora que la cosa se anà aplacan y coneixent també que a las religiosas los causaba algun dany lo llevar-se a la nit, determinaren que se pasés lo santíssim rosari des de les 4 del dematí fins a las 10 del vespre y aixís se anà continuan fins que se vejé que la cosa se sosegà.

Veyén que los ànimos se habian tranquilisat y que ya estàbam sens un inminén perill, determinàrem cumplir las promesas que se habian fet en cas de no haber de surtir del convent, com en realitat se cumpliren. A més, duran estos temps se posà més observància de cilenci, so és, treyén las mitxas horas que la comunitat nos deixaba libres com són des de haber surtit del cor fins a tocar a la sala y des de haber plegat de la sala fins a entrar al cor. Tot se féu per lo fi de aplacar al Senyor y fer-nos dignas de la sua misericòrdia.

Gràcias mil sian donadas al Totpoderós per haber-se dignat ohir nostras humils súplicas y de haber-nos deslliurat del terrible catàstrofe ab que nos vèyem amanasadas.

Y més, que treyén las religiosas caputxinas de son convent, se projectaba de fer-las venir en aquest. Y lo bon Jesús ni aijó nos permeté, perquè las baren reunir ab las religiosas de la Ensenyanza en el convent anomenat de Sant Francisco y a nosaltres nos deixaren estar ab pau.

En 1870, sen priora la mare Ignàsia Soler, lo reverent pare Tomàs Senmartí féu fer lo altar de sant Josep que està colocat en nostre iglésia. Lo costejà lo sobredit pare Tomàs.

En est any de 1870, al entrar en lo convent sor Agustina Badia, regalà a la Mare de Déu dels Àngels un vestit de domàs blanch ab punta de or, y lo seu jermà Visens, una corona de plata per la Purísima del cor.

En est mateix priorat de 1872, rebérem una calaixera de mans del senyor Anton Sala, jermà de sor Maria Ana Sala, que era de la sua difunta mare.

En est mateix any, dia 21 de febré, lo senyor marquès de la Culla, don Baltasar de Espanya, nos féu donació del cos de santa Victòria mare. Nos la donà baix condició de que se habia de venerar en la iglésia.

En 1872, sen priora la mare Maria Ignàsia Soler, estàbam en temps de revolució y cerca de alsar-se los dos partits de los alfonsins y carlistas per lo motiu de estar lo regne de Espanya sens rey. Succehí que alguna persona mal intencionada entregà una carta al senyor governador de Barcelona ab que li asseguraba que teníam 600 armas escondidas dins del convent. Y per est motiu, lo dia 6 de maigs, tocada la una del mitxs

dia y habent tocat a cilenci, ya moltes religiosas se habian retirat a las suas celdas, altres al cor y la jardinera se estava al jardí; vingué lo senyor coronel ab molta tropa que nos rodejà lo convent y, ab companyia del reverent pare Tomàs Senmartí, nostre capellà, entraren a la iglésia y la tropa, sipayos, y lo senyor coronel ab grans crits y fueros. Las religiosas que se estaban al cor se baren asustà mol, pensant que nos venian a treure'ns del convent, y se anaren abisà a la reverent mare priora, que ab altres ansianas baren baxar a la sacristia a veurer lo que se los oferia. Y lo senyor coronel las respongué que volian entrar per registrar lo convent. Y la mare priora se resistí fins protestar que no volia obrir, pués que ella no podia sens ordre del superior. Y lo coronel li respongué que no habia altre superior que ell y que si no obria, se'ns ficaria foch. Y lo reverent pare Tomàs digué a la reverent mare priora que obrís la porta, protestan que obria a la violència. Entrà lo senyor coronel ab son ordenansa y lo pare Tomàs, ignoran nosaltres que hi hagués altre tropa afora de la iglésia. Des de que varen entrar se baren mostrar molt atens y pasífichs. Luego se dirigiren cap al refetó y a la cuina, miran de pasada la procura sens entrar-hi, luego cap al hort a hon hi habia la jardinera, que ignoraba lo que pasaba y se espantà molt. Algunas del noviciat, veyén des de allí los soldats al hort, sens saber res, totas se baren asustar. Entre tan, las demás religiosas se'n anaren al cor a rresar lo santíssim rosari.

Después que lo senyor coronel ab sa companyia agueren mirat lo hort des de dal ab lo reverent pare Tomàs y la reverenda mare priora, portera y alguna altre religiosa, se dirigiren cap a la porta dels llorés, y lo coronel las ba dí que obrisen la porta, y al obrir-la la portera se veyé al devant tot de soldats o sipayos ab las vayonetas apuntadas a ella. Las religiosas y lo reverent pare Tomàs, y mol en particular la portera, se baren espantar, com és de figurar. Y lo coronel, que ho conegué, li ba dir que no se asustés y ba fe retirar las vionetas y los féu entrar y tornaren a mirar altre vegada lo hort y los viviers, ficant-i alguns bastons o barras per veurer si estaban escondidas a dins las armas. Y no trobant lo que se'ls habia dit, s'entornaren, mostran lo senyor coronel gran sentiment de haber-nos tingut que donar aquest disgust. Entraren per la porta del capítul y baren surtir per la porteria.

En 1873, en lo mateix priorat de la mare Maria Ignàsia Soler y sen procuradora sor Maria Dolores Sala, nos feren fer 6 escalfetas de ferro. Y alguns anys después se'n ferent 4 més.

En lo priorat de la mare Pia Asols, dia 4 de febré del any 1874, entraren los carlistas en aquesta ciutat de Manresa, entre nou y deu del vespre. S'i baren estar fins las tres de la tarda del dia següén. La reverenda mare priora digué a las religiosas que todas las que se vejesent ab ànimos que se cadasen al cor a rresar lo santíssim rosari, y ajís se féu. Y gràcias a Déu, a Maria santíssima y a los deu mil màrtirs, ab los mols tiros, balas y descargas que des de patis, terra y campanar de la Seu tiraren, no tinguérem ninguna desgràcia ni vingueren ningun de ells a molestar-nos per res.

En est mateix priorat, dia 4 de abril de 1874, a las nou del vespre, entraren en aquest convent, ab las degudas llisèncias, tres religiosas del convent de la Ensenyanza de aquesta ciutat de Manresa: la mare Josepa Jirona, la mare Rosa Jirona, las dos germanas, y la hermana Maria San Pere, aquesta era de obediència. Aquestes tres religioses, lo temor las féu separà de la comunitat y de la companyia de las suas germanas, las religioses, perquè en aquell convent alashores, a las primeras alarmas hi entraba la tropa.

Las tres s'en tornaren a son propi convent lo dia 20 de juny del mateij any al vespre y, en agraïment, la comunitat de la Ensenyanza nos regalà lo cuadro de sant Josep que hi ha al cor. Lo féu la mare Maria Sarraïma, religiosa de la Ensenyanza.

En 1876, en lo mateix priorat de la mare Pia Asols, lo reverent pare Tomàs Sentmartí, nos féu fer lo altar de la Mare de Déu de Lurdes que està colocat en nostre iglésia. Lo costejà lo sobredit pare Tomàs Senmartí.

En 1877, sent priora la mare Maria Dolores Sala, per faltar celdas al noviciat, se prengué un aposento que estava al costat y servia per la procura; y de ell se féu una celda ab arcoba per si fos necessari servir per dos llits.

En estos dias se féu també un banyador ab dos banyeras separadas per un ambà y conducta per aygua calenta y freda. Se pagà de un legat de 300 duros que féu la tia de sor Filomena Sanmartí, la senyora Margarida Solernou, y de alguna altre limosna.

Dia 2 de juny de 1877, sent sagristanas la mare Josepa Ausiró y sor Juaquima Batlle, lo senyor Narcís Batlle, pare de las dos religiosas sor Juaquima Batlle y sor Maria del Carme Batlle, regalà a la imatge de nostra senyora dels Àngels del altar major de la nostre iglésia un vestit de setí blanch brodat de or fi, lo cual costà 160 duros. Lo brodaren en Barcelona. Y la reverenda mare priora, en agraïment de tal caritat, féu cantar per las religiosas un solemne ofici y, ademés, oferint tot lo bé de aquell dia per la sua santificació y de tota la sua família.

En est mateix priorat, en 1877 se feren moltes peregrinacions per tot lo món en varios santuaris. En dit any la comunitat dedicà eixa capella a nostra senyora de Lurdes, la que se fabricaren les mateixas religiosas, y en lo dia de la Santíssima Trinitat del dit any fou colocada la santíssima Verge Maria de Lurdes. Y fins la hora presén podem dir que la santíssima Mare, des de est san lloch, nos dispensa sos favors.

Creyem que la imatge que en esta capella se venera és la primera que se ha venerat a Espanya, pués antes de fer lo altar de nostra senyora de Lurdes en nostra iglésia, ya lo reverent pare Tomàs la habia posada a la pública veneració.

En lo mes de juny de 1877, per motiu que lo govern volia posar los consums y altres enredos, se varen alzar los paisans y moltes donas, movent gran alvoro per ciutat, tirant moltes escopetades, que per aquí varen matar un pobre home. Y nosaltres, per temor que no entrés alguna vala per la finestra del cor, varem anar a rresar las matinas al capítol.

Y allà a un cuar de cuatra de la tarda, vingueren uns cuans paisans atolondrats, tocarent la campana del torn, les preguntarent que és lo que voliant y respongueren que toquésim a sometent. Se ensopegaba que la reverent mare priora ab sor Filomena Sanmartí estaban de visita an lo parlador ab lo senyor Josep Ballber, cunyat de sor Filomena, que vingué a despedir-se ab son fill Santiago Ballber (en la actualitat aquest noy és jesuïta), que lo habia vingut a buscar del Colegi de San Ignasi de los pares jesuïtas per motiu de los feriatos. Y dits paisans aprofitaren la ocasió per entrà en lo parlador ab mols crits y alvoro, dien que se toqués a someten, y que si no y volíam tocar nosaltres, que los traguésim las cordas que hi ha y tocarian ells. Y la reverent mare priora los preguntà ab quina autoritat veniant, y ells varent respondrer “la autoritat

és la veu del poble". Y com la reverent mare priora se resistí a fer-o, varen dir que se anaban a buscar petroleo per ficar foch a la iglésia y per aquest motiu bàrem tocar a foch y ells sent barent anar contens pensan que tocabam a somaten.

Las religiosas al sentir tan alvoro, todas se hasustaren y tot seguit se baren posà a suplicar a los sans màrtirs, y gràcias a Déu no bàrem tenir ninguna desgràcia ni tornaren més a molestar-nos.

En 1878, sen priora la mare Maria Dolores Sala y sagristanas la mare Josepa Ausiró y sor Maria Juaquima Batlle, la reverent mare priora les comprà una casulla blanca de seda ab rams de or y los galons de or fi. Costà 40 duros. Se la feran las mateixas sagristanas. Se estranà lo dia 8 de desembre de 1878.

En 1878 lo reverent monjo Francisco Escorsell principià los acompanyamens de las misas de los llibres corals.

Dia 10 abril de 1878, lo reverent pare Miquel Riera, religiós dominico esclaustrat, nos ba regalà una màquina sestrera de cusí.

En octubre de 1878, la senyora Maria Sanyas regalà a la comunitat lo globo ab las relíquias que està colocat a la sala de labor. Y en 1878 nos donà las arrecadas bonas que porta la Mare de Déu dels Àngels y los rosaris de madreperla encadenats de plata. Y en setembre de 1882 lo anell bo lo cual porta la mare santíssima de la Asumta del cor.

Dita senyora morí dia 2 juliol de 1883. Era vídua y tenia gran voluntat a la comunitat. Y tots los seus desitxs eran poder congregar-se a la comunitat y per lo motiu de que era una vídua y agué algunas dificultats y se ba deixar estar.

Dia 12 de abril de 1879, sent priora la mare Maria Dolores Sala, entrà en est convent sor Marcè Bohigas. Portà una calajera, una màquina de cusí que li costà 38 duros y un san Cristo.

En 25 de abril de 1879 se comprà lo armòniom que està colocat al cor, que nos costà 145 duros. Se pagà del treball de bordar un pendó per los pares dominicos a espensas

de un devot que donà 100 duros. Los restans los pagà la comunitat. Lo altre armònim lo entrà sor Juana Sala, en lo any 1874. Costà 60 duros.

En juny de 1879, en lo mateix priorat, se allargà 8 pams lo refató. Lo baren enrejolà de nou y se modà de lloch lo rentamans, posant-li de pedra màrmol. Que costà 90 rals, pagan-ne 45 lo senyor Josep Muntada, mestra de casas y de la comunitat, y lo demás lo costejà la comunitat.

Dit senyor Josep Muntada, per voluntat que té a la comunitat, nos ba arreglar los grahons del presbiteri, anyadint-i un grahó per lo motiu de ser mol als. O féu a sas espensas.

Se feren fer las dos taulas petites més a prop de la taula prioral.

Lo dia 10 de juliol de 1879, al entrar sor Maria Àngela Torra al convent, entrà un san Cristo mol devot, donà las suas arrecadas de or ab puntas de diamans a la Mare de Déu dels Àngels y uns rosaris blanchs encadenats de plata per la Mare de Déu del noviciat.

Lo any 1880, sent priora la mare Alberta Cortada, lo dia 10 setembre, lo senyor Avelino Torra regalà a la comunitat los dos salomons que estan colocats a la iglésia; los que se entraren dia 11 de dit mes y any per la profeció de la sua jermana sor Maria Àngela Torra y Vallès.

En 1880 se feren nou celdas nobas ab sos corredós, cuatra al corredor de baix y sinch al corredor del mitjs, totas nou ben capasas per poder-i estar y dormir. Lo primer corredor a la par de la iglésia s'í féu la roperia, fent-i nou armaris nous capasus capasus per posar-i a cada armari la roba per cuatra religiosas. Al corredor del mitjs, a la part del nort, s'í féu lo planchador ab una altre celdeta per desambrasos y una altre al costat que serveix per lo botiquin. També se féu lo terradet de sobre los sants màrtirs, lo que antes era de pots com tot lo demás. Ditas obras costaren 8.735 pesetas, 17 rals, 47 morabatins.

El local a hon se féu est edifici era antes roperia. No tenia més que un pis y menasaba ruïna.

Estas celdas també se feren per poder destinar las celdas del corredor de baixs per enfermeria y també se féu lo quartet del cap de vall de fora lo corredor, sent primé galeria, per enredos de la enfermeria.

En est mateix priorat, en 1881, lo reverent pare Tomàs Senmartí nos féu fer lo altar de nostra senyora de Monserrat ab estoballas, candalerus, floreras, llàntias y aranyas. Tot lo costejà lo reverent pare Tomàs Sanmartí, com també los altres dos altars que ell féu fer y las dos picas de l'aigua beneïda de la iglésia.

Dia 11 abril de 1881 ba comensà a cremar lo gas en est convent. Lo motiu de péndrer nosaltres lo gas fou perquè nos baren dir que si lo preníam nos posarian un fanal a la porta, y per est motiu la comunitat o las mares del consell se'n determinaren, perquè lo pare Tomàs nos va dir que seria una cosa mol bona per evitar la oscuritat de la entrada de la iglésia. Se posaren quatre llums: dos al cor, un a l'escala y altre al refetó.

En agost de 1881, lo reverent pare Tomàs Sanmartí nos regalà la palmatòria que conté set siris. Està colocada devant la imatge de nostra senyora dels Àngels del altar major.

En lo mes de juliol del 1881 lo reverent pare Tomàs Sanmartí costejà lo enrejolà lo presbiteri, los mars de las mesas dels altars y lo fer-los dorar, lo renovar lo altar del Roser y fer posà rejolas de València al frontis del presbiteri.

En 25 de novembre de 1881, dia en que profesà sor Maria Josefina Soler y March, los seus senyors pares donaren un manto de seda tejit de plata per la Mare de Déu dels Àngels de la iglésia.

Aquesta religiosa y sor Imelda Fargas y March, dessendeijan de la desendència de sor Maria Rosa March.

A 21 del mes de abril de 1882, se descubrí lo ninjo de 21, a hon estava sepultada la mare Margarida Montanyà, com costa en un escrit separat, primera y segona vegada que se desenterrà.

Lo dia 19 de maig de 1882, sent priora la mare Alberta Cortada, se colocà lo cos de santa Victòria màrtir, regalo que féu don Baltasar de Espanya a la comunitat. Està colocada a la mesa del altar de sant Josep, cual gasto costejà lo reverent pare Tomàs Sanmartí. Y lo primé diumenje que hi agué desocupat, costejà una festa a dita santa que consistí lo dematí ab lo ofici cantat per las religiosas, a la tarda rosari y sermó que

predicà lo mateix reverent pare Tomàs Sanmartí y se cantaren unas coplas molt devotas.

En est mateix any, en lo mes de novembre, lo reverent pare Tomàs Sanmartí costejà lo fer lo consell de la iglésia. En desembre renovà la imatge del pare sant Domingo, fen-li cambià lo cap. En lo mateix any posà la imatge del Ecce Omo a la iglésia, sen dita imatge del reverent pare Tomàs Sanmartí.

En últims del priorat de la mare Alberta Cortada, en 1882, sen sagristanas la mare Antonina Portabella y sor Maria del Carme Batlle, la reverent mare priora les comprà roba per una casulla blanca, la que la brodaren sor Maria Concepció Riera y sor Josefina Soler y March. Se estranà lo dia del gloriós pare sant Domingo. Dita casulla és de satí, brodada de or y sedas.

Dia 24 de octubre en 1883, sen priora la mare Pia Asols, lo senyor Clemén Asols, nebot de la mare Pia y mare Francisca Asols, nos regalà un relotje mol bo, és lo que té la porta am vidriera, en paga del treball de haber-los brodat uns escapularis mol bons de nostra senyora del Carme.

En dit any, la senyora Maria Torra, mare de sor Maria Àngela Torra, nos regalà un vestit de fai per la Puríssima del cor, y las religiosas del noviciat lo brodaren.

En est mateij any, la reverenda mare priora costejjà lo domàs per lo pàlit dels sants màrtirs y los pares de sor Josefina baren costejjar lo mar, sis candelerus y algunas floreras per lo altar de los sans màrtirs.

En desembre de dit any, se feren los fugons de la cuineta y se posaren las dos picas de pedra picada a la mateija cuineta.

En est meteij any, nos donaren de casa sor Imelda Farga y March dos tacitas, algunas cadias, una calajera que és la que serveij per la roba y damés cosas de la Mare de Déu dels Àngels y altres sans, y un vestit de tornasol, unas arrecadas mol bonas que servejan per la Mare de Déu del Rosé del noviciat, alguns cuadros, una imatge de la Puríssima, sis cubers de plata y un matalàs.

En dit any, per lo motiu de haber algunas velletas atjacosas, se ba posà lo Via Crucis a la celda dita la celda dels metjes.

Lo dia 6 de jené en 1884, los senyors pares de sor Josefina Soler y March nos regalaren unas cortinas de domàs blau ab punta de plata per la Puríssima del cor. Las féu donya Visenta, la sua mare.

Dit any, se portà lo canti del pare Ramon Bardulet a la exposició que se féu en aquesta ciutat de Manresa per la Festa Majó.

En 1884, sent priora la mare Pia Asols, lo dia 12 de maig morí lo reverent pare Tomàs Senmartí (que en pau descansi). Poch antes de morir deixà encarregat que después de haber espirat que nos entreguesin una relíquia ab lo reliquiari que conté un cabell de la Mare de Déu, que ell la apresiaba mol y mol. Y també digué que nos baixessin tot lo que tenia a sun ús anyadin “lo que no fàsia servei, que ho fíquian al foch”, y ajís se féu.

Se ha notat tot aijó perquè tan las religiosas actuals com las venideras no se olvidan de tan insigne benefactor. Com consta aquí de la dàdivas aquí anotadas y altres que no se han notat. Ab lo cual se enclou lo sant Cristo gros del noviciat, sant Joaquim y santa Ana del cor, la Sagrada Família de la celda dels metxes y las dos escaparatetas del pelicano y el fènix, lo sant Josep y naixamén del torn, alguns cuadros de sant Josep, altres de la Mare de Déu de Lurdes y algun del pare sant Domingo, algunas imatjes de nostra senyora de Lurdes, nos féu fer lo pesebre de l’hort, costejian totas las imatjes y lo pesebre del noviciat en lo any mil vuit sens satanta tres, y nos donà lo pesebre de la sala, unas canadellas de llautó, un relotje dels grosus, tres despertadors, una taula y moltas altrás cosas que seria no acabar, perquè tot u gastaba per nosaltres o per los sans.

Dit pare Tomàs no és que fes estos gastos per la comunitat per tenir de sobres o per ser un gran isendad, pués no posseïa res sinó una poca de renda que lo govern passaba a los religiosos esclaustrats y lo poquet que la comunitat annualment li donaba y las limosnas de los sermons que feya. Y ell vivia y vestia pobríssimamen. Hi agué vegada que no tenia per pagar a la criada. Se pot dir que era un verdader fill del gran pare sant Domingo.

Después de mort, vestit ab los habits de dominico, fou posat en nostra iglésia dints la sua caixa en lo nostre féretro. Fou vetllat nit y dia per las religiosas fins a la hora de

l'enterro. Per aquest vingué la comunitat de la Seu junt ab los canonges y un gran concurs de fiels que lo miraban com un san.

Se li féu un ofici de sepultura com se fa per las religioses, com ell se ho habia deixat.

[els dos darrers paràgrafs (Después de mort... ..se ho habia deixat) estan escrits en un full cosit a l'esquerra]

En 1885, sen priora la mare Anna Sala, per lo motiu de haber-hi alguns casus de còlera poch dias antes de santa Creu de setembre, per ordre del senyor degà nos baren dispensar de menjar de magre y per santa Creu nos dispensaren los dijunis. Y per no deixar la observància en totum, la reverenda mare priora, ab llicència del superior, féu que tots los dias hi hagués tres religiosas que observessin lo menjar de magra y lo dijuni, no sent sempre las meteixas. Però los divendres y dias de presepte, los féyam totas las que podíam. En lo demás tot se feya com en temps de dijuni.

Per lo motiu de anar-se aumentan lo còlera per ciutat, Escodinas y per aquestas casas de la carretera, a hon hi hagué moltas víctimes, que en una casa de sota lo convent hi hagué sinch morts, y per aqueix motiu, la reverent mare priora disposà que-s fesin tres profesons. Se feren lo dia 30 **[31 a l'original]** de setembre, dia 1 y 2 de octubre, portan a la processó **[profesons a l'original]** sant Roch y se li **[le a l'original]** dedicà algunas novenas y moltas altres oracions. Se li féu una profesó y a los gloriosos sans màrtirs, cantan los dos himnes de confesós y dels màrtirs. En la segona profesó se digué la corte de san Josep. Y en la tercera se resà lo santíssim rosari, portan a las profesons tot los sans patrons. Y cada religiosa portaba una serilla ensesa, tot per alcansar de Déu que-ns guardessin de la pesta.

Y gràcias a Déu y a los sans patrons, no bàrem tenir cosa major. Y per lo dia de Tots Sans poguérem tornar a observar la pesca y lo dijuni. Se cantà lo "Tedeum" en acció de gràcias y se feren moltas festas a ciutat y per totas las iglésias.

En 1880, sen priora la mare Maria Ana Sala y procuradora la mare Alberta Cortada, se féu fer la fugaineta del planchador. Se pagà de diners de la labor de las religiosas. Costà 16 duros.

En dit any se féu enpaperà lo camaril de la Mare de Déu dels Àngels, costejant-o la reverenda mare priora. Costà 55 pesetas.

Lo dia 2 de agost de dit any, se baren estrenar las capsas de zen del refetó. Lo costejà la comunitat de una limosna que nos donà lo reverent pare Isidro Devant, religiós carmelita. Costaren 21 pessetes.

En 1880, sor Concepció Riera brodà la cinta de la claueta de l'urna del monumén, haben ya brodat dita reverenda alguns anys pasats primé la sacra bona del altar major y después lo cobracalsa y lo llas de l'urna y moltas altres coses.

En lo dia 17 de juny de 1886, sen priora la mare Maria Ana Sala, se obrí lo ninjo de sor Rosa Maria March, com consta en un escrit separat.

En 28 de maig de 1887, sent priora la mare Maria Ana Sala y procuradora la mare Alberta Cortada, se principià a fer la taulada de la cuineta del noviciat per lo motiu de amensar ruïna. Dita cuineta se creu que és la cuineta a hon hi baren pujar los lladras lo dia 1 de novembre en 1729. Ara, per lo motiu de haber-i fet una eijida en dit lloch, és anomenat la eijida del noviciat. També se han fet las portas del balcó del mateij noviciat.

En dit temps se feren bàrios remendos com són: la tauladeta del pastador y se baren adobar totas las damés tauladas y altres frioleras.

En 1887, sent sagristanas la mare Teresa Sansalvador y sor Visenta Canal, lo senyor Manuel Torra, pare de sor Maria Àngela Torra, nos donà un vestit de fay barrat de la sua difunta esposa y la reverenda mare priora lo féu tenyir de negre y las sagristanas ne feren dos dalmàticas. Y la casulla la feren de una mantellina de fay que al entrar al convent donà sor Clara Ibàñez.

Per algunas religiosas que trobàrem al convent que habian entrat al principi de aquesta senturia de 1801, se sap per tradició que lo rosé d'auló de llà dal de la tàpia devant la carretera y lo canti que s'i posa l'aygua beneïda és de la fundadoras. Dit canti sempre ha servit y estat maneijat per la sagristana de cor o novícias. Y avui, dia 7 de agost de 1887, encara és canti y ben enter.

També se sap per tradició que haben fet en 1758 la sepultura de las religiosas, al trasladar los restos de las que estaban enterradas a la iglesia, se trobà una rosa a la boca de la reverenda sor Maria Negra, fundadora de aquest monastir.

San Ignasi de Loyola.

En lo llibre titulat “La Santa Cova” se llexex de san Ignasi que surtin no pocas vegadas después de haber escrit los Exercicis Espirituals, los explicaba des de la entrada de sa gruta al pobla numerós que se apinyaba a sos peus per a conduir-lo luego com en profesó ordenada per la via que travesa la sima de Santa Clara fins a la ermita de Viladordis, no sens parar-se, com forman estació, a deban de cada una de las gòticas creus de pedra que esmaltan la via. En una de aquellas creus, la del Tort, o per major dir, en son pedestal, avui dia pot llexir el viaxan aquest expresiu epígrafe:

Hic habuit S. Ignasius Trinita
tis visionem.

1522

Y se sap per tradició que cuan lo san pasaba per deban de la nostra iglesia, des de lo reixat se paraba a fer oració.

En lo any mil vuit sens gixanta cinch, lo reverent pare Tomàs Sanmartí nos féu pintar 11 cuadros del pare sant Domingo, que féu colocar per ordre en nostre iglesia, que representen: lo un és cuan la beata Juana, después del part, porta lo seu fill Domingo al santuari de Sant Domingo de Silos, féu celebrar una missa y al girar-se lo sacerdot profèticament digué “aquí està lo reparador de la Iglesia”.

Lo altre és cuan Innocencio tersé, resistint-se a aprobar los ordres de sant Domingo y sant Francesch, vejé la Iglesia de Sant Joan de Letran sostinguda per los dos sans y aprobà los dos ordres.

Altre és que estant lo pare sant Domingo en oració, vejé a Jesucrist que volia destruir lo món a causa de la supèrbia, avarícia y luxúria, però que Maria, per placar-lo, li presentaba Domingo y Francesch.

Altre és que pregan lo pare sant Domingo en la iglésia de Sant Pere de Roma, sant Pere li regalà un bàculo y sant Pau un llibre dien-li: “vés predicà, que per assó te ha elegit lo Senyor”.

Altre, vejent lo pare sant Domigo los estragos que feyen los heretjes, retirat en una coba demanaba a Déu y a Maria un remey, y Maria santíssima, envaïda de llum, li donà lo rosari per arma y remey.

Lo altre era cuan los heretjes proposan a sant Domingo tirar los llibres al foch y que creuran verdadera la doctrina del llibre que quedi sens cremar-se, se fa, y creman-se lo dels heretjes, lo de Domingo se eleva al ayre.

En altre representa que en un dia de tempestat, lo pare sant Domingo, encara vivent, se aparagué en lo ayre estenent la capa sobre la casa de un amo que acostumaba acullir-lo y preservà de la pedra lo territori y casa de ell.

En altre és que fen-se pregàrias per pluja, sant Domingo exortà a la gent a la confiança en Déu y Maria santíssima y si bé lo cel estigués serè, prometé que en aquell dia serian consolats, aixís se verificà. Succeí en Segòvia.

En altre cuadro se veu que, descubrint lo Senyor la glòria del Cel al pare sant Domingo y no vejent allí los seus fills, se afligí y Jesús, tocant la espatlla de Maria, li féu estendre lo manto sota del cual vejé lo san ab gran contento sos fills.

En altre, que estan lo pare sant Domingo en oració y los seus religiosos dormin, vejé que Maria santíssima en companyia de santa Secilia y santa Catarina màrtir, anabant benein-los y rossan-los ab un aspersori.

Aquest cuadro lo pare Tomàs no lo tenia en la iglésia, sinó a casa sua, y després de la sua mort lo baren entrar. Y per la festa del pare sant Domingo, tots se posan al carrer, enramant-lo ab ramas de arbres. Y ab sa hermosa verdor atrauen la atensió a gran multitud de gent a pujar a alegrar-se y saborejar las virtuts del gloriós Pare y pare sant Domingo, tan ab la explicasioneta que a cada cuadro està anexa com també ab la profesó que-s fa a la vigília per la benedicció del aigua.

En altre, arribat lo pare sant Domingo al terme de sa vida, exorta a los seus religiosos y compareixent un àngel cridant-lo al Cel li diu “vine amat, entra a gosar de la verdadera alegria”.

Dits cuadros, tots són mol devots, sinó que la pintura no és de la més fina.

Y per lo motiu de que algunas personas trobaren que la iglésia estava demasiat ocupada, en lo any 1887 los baren fer entrar dins lo convent, després de haber selebrat la festa del pare sant Domingo.

En mil vuit sens satanta quatre, sen priora la mare Pia Asols, y desitjan ella y també totas las religiosas de poder llegir y poseir lo llibre que conté la vida de la nostra jermana sor Rosa Maria March escrita per lo seu confesor, que estava en poder de don Ignasi Oms y March y de donya Teresa March de Oms, dita senyora era reneboda de sor Rosa Maria -y dits senyors poseeijant també com un rich tresor una hermosa imatge del Ninyo Jesús y un petit san Cristo ab dos petites estampes, lo que era de sor Rosa Maria-, dit llibre nos prestaren ab mol gust y luego la reverenda mare priora lo féu copiar, lo que afectuà sor Maria Eusèbia de Sojo.

Y después, en 1886, cuant se projectaba obrir lo ninjo de sor Rosa Maria, totas las religiosas y la mateixa mare priora desitxàbam de poder llegir la istòria que conté la vida de sor Rosa Maria escrita per la mare Maria Ignàsia Duran, que poseejan los senyors don Manuel March y Solernou y donya Maria Batlles y March, se solisità a dits senyors lo favor de deixar-nos lo llibre que conté dita vida, la que nos baren enviar, desde luego. Y com en dita vida se notan algunas particularitat que no estan notadas en lo altre llibre, algunas religiosas se oferiren a la reverenda mare priora per copiar aquest. Y ella se ho emprengué, però atès sas moltas ocupacions, no pogué continuar y la encarregà a sor Maria del Carme Batlle perquè la continuàs. Se hacabà lo dia 20 de abril de 1887.

Lo 50 aniversari de **[escrit en un full de paper enganxat al marge esquerre]**

Celebran lo nostre santíssim pare Lleó XIII en 26 novembre las suas bodas de or o sia la celebració de la primera misa, tot lo món mostrà gran entusiasme per enviar regalos al sumo pontífice, regalos dels que se féu una exposció a Roma. No menos hi prengué part aquesta ciutat y, en ella, las comunitats y corporacions o associacions religiosas. Nosaltres, volent donar un testimoni de amor y adesió a nostre supremo pastor, li embiarem també los objectes següens: sis amits de batista fina, guarnits ab puntas de fil, brodats al realce; contenian al mitx variadas creus, dos més complicadas. La millor forma un nom de Jesús de estil gòtic y lo acompanyan unas preciosas cintas de mol

mèrit brodadas en sedas de variats colors y delicats sombreijats, forman caprichosus ramatjes y en el centro hi ha lo escut y armas pontificies. Y lo escut de nostre ordre en la altre, boltada de uns hermosus rosaris. Lo dibuix lo ba fer expresamén lo inteligen pintor senyor Francisco Morell. Dits escuts són brodats en or y sedas. És un treball artístich.

Las cintas que pertanyan al amit segon són de fai blau clà ab unas lletras brodadas ab anticuelas de plata y canitillo, que diuen la una “Dedicado a nuestro santísimo padre Leon XIII” y la altra “Convento de religiosas dominicas de Manresa”.

Los demás amits estaban ab sas corresponens cintas de fai de variats colors, totes ab borlas de plata.

A més, sis purificadós de la mateixa clase a dal expresat, ab una creu al mitx brodada al realce y sis lavabos de igual batista, ab guarnicions als caps, de malla brodada, tots diferens y de variadas mostras ab sarrells al estrem, forman (alguns) bunics ondeixats. Dits lavabos y purificadors risats y crespats ab primor y variadas formas.

Tot lo relatat, ha sigut colocat a una caija de fusta feta al efecte, cuberta de papé blanch y daurat, de dos pams y mitx de llargada per un y mitx de ampla y un y quart de alta. La capsa oberta forma dos perquè ditas dimensions estan divididas en iguals pars. Aixís és que per medi de un engalce queda del tot oberta. En lo fondo de una mitat hi ha posats los amits, uns mésambutits que los altres, y al rededor van posats los purificadors. Y en la altre part iguala hi ha lo amit superior y lo rodeija las cintas ya mencionadas, colocat ab exquisit gust. Y per los altres costats los lavabos y dos amits, de manera que la caija va adecuada per totes pars, posat abambutits més o menos surtits ab bisu color rosa clar, sustingut ab bonicas cintas de igual color, subjectas ab tatjas deuradas. Tot treballat per nostres religiosas.

En aquesta ciutat se féu una exposició de tots los objectes que se dedicaban a sa santidad y la capsa mencionada ba cridà la atenció y baren dir que era de lo més notable que se habia presentat a Manresa. Tot sia para major glòria de Déu.

Dita capsa de entregà lo dia 10 de setembre en 1887.

Lo dia 28 de octubre del any 1887, sent priora la reverenda mare Maria Ana Sala y procuradora la mare Alberta Cortada, se ba donà principi ha construir lo galliner. Y se

ba acabar lo dia 16 de novembre. Era mol necessari fer-lo perquè el antich era mol petit y desitjàbam tenir las gallinas tancadas.

A fi de ahorrar gestos, se construhí en el lloc que antes servia per depòsit de rama y llenya, a més de haber-se utilizat dit local, pogué servir també lo material de la teulada. Se féu baix la direcció del reverent mossèn Juan Cucurella, nostre capellà. Costà 470 pesetas, 16 rals.

Las obras que se han fet en aquest convent duran lo any 1887 an pujat 311 duros. Se han pagat de un llegat que féu dona Pepa, tia de la mare Antonina Portabella, so és, la senyora de don Pera Portabella.

En la visita que nos féu lo il·lustre senyor bisbe de Vich, don Pera Colomer, al visitar los dos parladors de la part de dintre, nos alojà mol los asientos que consisteixan en dos pedrisos a cada reixa, de la llargada de alguns 6 pams, uns ab altres y al sobre una fusta.

En lo any 1887, en la visita del il·lustre senyor bisbe de Vich, nostre prelat, don Josep Morgadas, al entrar se dirigiren a comensar la visita per **resistrar [sic]** al torn, reixas y ensenyanza de las noyas. Y entratan, las religiosas que nos estàbam al capítol, nos estàbam dretas y al tornar a pasar lo senyor bisbe nos digué “que se asentin las mebas jarmanetas” y nos bàrem asentar totas a terra, com se acostuma en aquesta comunitad en sertas ocasions, cosa que mostra que li gustà mol dita sensillés a dit senyor.

En lo dia 3 de jané del any 1888 se tragué la porta de la sagristia de deban del altà majó y se hi posaren bidrieras. També modarent lo rentamans y lo dipòsit del aygua, trayén lo vell, que era de pedra, y li posaren de pedra màrmol y rejolas de València. Las bidrieras costaren 16 pesetas y lo demás 42 pesetas, 50 cèntims.

Relació en la que s'expressa al perquè la comunitat se desfé dels seus béns y com pogué logrà salvar-los no obstant las lleys de desamortisació segons las quals se feya imposible puguer-las retení y vendre.

En virtut del Concordat celebrat en lo any mil vuitcents cinquanta un entre el papa Pio novè y lo govern espanyol, debian las comunitats totas entregar als seus béns o, milló dit, despendre's per forsa dels seus béns, per lo mateix que quedaban del Estat després de la celebració del anomenat Concordat. Y, en cambi, debian rebre aquellas al valor de las sebas fincas ab papers dits de la Deuda intransferible, el cual quedaba en representació del seu capital, comprometen-se al govern a pagar-ne l'interès del tres per cent.

Se trovaba alashoras priora de aquest convent la mare Maria Ginebreda la cual, suspesan mol las cosas y fian poch ab las promesas del govern, portada de la seba prudència se determinà de fer una consulta al advocat doctor don Joan Coma, per ser persona sàbia y previsor a y per altre part adicte a la comunitat. Dit senyor aconsellà que antes no tingués lloch l'aplicació de la lley de desamortisació se fingís tenir la comunitat un deute de deu mil cinchcentas lliuras de las quals ne responia ab las principals fincas carregant hipoteca sobre d'ellas per lo valor espresat; perquè quan vingués lo govern per apoderar-se de las fincas no pogués fer-ho sensa satisfer antes las deu mil cinchcentas lliuras de las que ab hipoteca ne responian las fincas. Aceptat aqueix bon consell, se feren uns debitoris contra de la comunitat y a favor dels senyors Bentura Pons, Domingo Enrich, Ignasi Oms y Baltasar Portabella. En virtut de dits debitoris, que eran pasats per hipoteca, tenian dits senyors acció contra de la comunitat. Y com eran personas mol bonas, d'arraigu e incapaces de fer un fraude, habian en al seu dia de fer com que executessin a la comunitat, la cual, fen beura que no podia cubrir lo seu fingit crèdit, cedian las fincas a ells. Y pasan a ells d'aqueix modo las fincas per via de execució, era la manera d'impedí que lo govern s'apoderés de las fincas y al medi per pugué las monjas cobrà el valor de las fincas, ja que als era imposible retenir-las com a pròpias. No obstant de que semblaba una cosa fàcil al que dits senyors obtinguesen la realisació del seus fingits debitoris acudin per pugué executà a la comunitat, se quedaba la cosa sempre com empentenegada, fen por a tots l'aborde aquest assumtu, que si per una part apareixia clar, per altres al consideraba mol perillós. Aixís se pasaren mols anys, y com las fincas continuaban amillaradas en nom de la comunitat, teníam que sufrir mols sustus de part de alguns delegats de l'Hisenda que de quant en quant eran enviats ab al fi d'a que se apoderessin de nostres

fincas. Ab semblans apurus, acudia la comunitat als sans màrtirs, ja ab novenes, ja ab altres devocions, y per la seba intercesió se lograva que los delegats se'n tornessin sens portar a cap la seba comisió. Per axò no deixaban de quedar sempre las fincas ab gran perill, perquè no se hi veyia un medi de fer-las desaparexa de la vista del públich y en especial d'alguns que la codiciaban. Aqueix medi lo trobaren alguns benefactors de la comunitat, y era que ditas fincas no fosen amillaradas en nom de la comunitat, com axís se féu valen-se per axò del senyor Canudas, escribent de Casa la Ciutat y encarregat del ram de amillaramens. Ans féu dit senyor al singular favor de fer desapareixa de las inscripcions el nom de las monjas y las inscrigué en al amillarament en nom de Manxarell y Font, de Vich, advocat de gran reputació y al cual, com se dirà més avall, li és la comunitat deutora en certa manera de que pogués salvar als béns. Des de alashoras quedà la comunitat ab milló condició per no perdre als béns, ja que axís fugian de la vista del públich.

No obstant, continuaban venin de quant en quant als delegats d'Hisienda, fent-nos grans amenasas y a las que responíam acudin als sants màrtirs, suplicant-los intercedisin a favor de la comunitat. Tornàbam quedar en pau, però el temor no-ns dexaba y no sabíam quina resolució pendre. Entretant, anaban passan als anys y l'acció que tenian als adal espresats senyors contra la comunitat en forsa dels fingits debitoris estava pròxim a prescriure a favor del govern. S'escrigué al senyor vicari general, el cual disposà que sens perdra temps, als figurats duenyos dels debitoris contra la comunitat citesin a aquexa per pugué cobrà. Axís se féu, donant lo jutge fallo de que las monjas paguesin en als acreadors fingits o del contrari que fosen executadas en als seus béns. Mol bo fou aqueix fallo, el cual fou en certa manera un regonexemén de la validès dels documents que en son temps se féu per sustraure als béns de la comunitat de las lleys de desamortisació. Se considerà aqueix fallo com un favor grant alcansat per l'intercesió dels sants màrtirs, perquè hauria pogut lo fiscal fer allavoras declaració a l'Hisienda, ab lo cual tot hauria quedat perdut. A dit fallo debia seguir-se judici executiu per apoderar-se dels béns als anomenats senyors dels debitoris, que era lo que se pretenia, perquè duenyos ells dels béns, se hauria luego fet entrega del seu valor a la comunitat. Més se considerà cosa tan perillosa lo seguir judici executiu que ningú s'atrevia empendre-u per la temor de que als béns vindrian a caure

en poder de l'Hisienda. Als apurus eran mol grans y, entretant, fou fet acusà recibo a la priora de la comunitat d'un ofici vingut de Madrid y firmat per la reina regente de Espanya que dexaba sens esperansas de puger salvar los béns. Era aqueix ofici la resolució negativa dictada per lo ministre y firmada per la reina regente a un recurs que l'hi féu la comunitat, per consell de bonas personas, solicitant fosen inclosas las monjas en la real ordre feta a favor de las monjas de Nostra Senyora y Ensenyansa, en virtut de cual real ordre podian aqueixas enagenà als seus béns quedant aquestos llibres de la desamortisació. Grans foren als apuros de la comunitat perquè, per una part, ningú s'atrevia a seguir judici d'execució y, per altre, se trobaba que, ab lo recurs fet y desestimat, era feta declaració al govern de tenir las monjas fincas y ja no se podia esperà altres cosa més que perdre-las. Com era asunto tan interessant per la comunitat, per lo que miraba a las temporalitats, acudí ab gran fervor als sants màrtirs y succehí també allavoras que, ab permís del senyor bisbe y ab acte notarial, s'ubrí per primera vegada la sepultura de sor Maria Rosa March, morta feya 111 anys y morta ab mol bona opinió, de cual aregonexament n'y ha escrita relació.

Ab aqueix motiu, la mare priora, que era sor Maria Ana Sala, li féu una sollicitut escrita y firmada per totas las religiosas que dexaren entre als seus restes, suplicant-li que se interesés per la salvació dels béns. ¡O prodigi! Feta aquesta sollicitut, al procurador de la comunitat, don Eduardo Martínez, persona mol experta el cual dos dias antes habia dit y repetit que no veyia medi per salvar als béns, dos dias després de feta la sollicitut quedà tan iluminat y tan esperansat del bon èxit del plan que acababa de concebí que sens perdra momén algun lo posà en execució. Antes hu consultà ab abogats ilustres y tots a la una li digueren que la manera era casi segura. En virtut d'aqueix plan que concebí lo dit procurador, y que deu confesar-se que li sigué inspirat per l'intercesió dels sans màrtirs y de sor Maria Rosa March, se proposà que als senyors dels debitoris fesint cesió de son crèdit a favor del senyor don Joseph Font y Manxarell, abogad de Vich, a nom d'aquí estaban amillaradas las nostras fincas, y que luego que se formés expedient posesori a favor del meteix dit senyor Font. Las diligèncias foren practicadas ab sunt acert que de tal modo s'aplanaren totas las dificultats que s'obtingué un felis èxit, venint a quedar totas las nostras fincas en poder de dit abogad

don Joseph Font y Manxarell y com a duenyo foren inscrites en el Registre de la Propietat.

Lo procurador d'eix senyor, que era també de la comunitat, posà a venta las fincas, que se vengueren en realitat y la comunitat cobrà los cuartos que empleà en valors públichs per manament del senyor bisbe. D'haber-se pugut fer tot axò salvan-sa als interesos de la comunitat se regoneix fou un favor degut a la protecció dels sants màrtirs y sor Maria Rosa March, en agraïment de lo qual y per recort perpètuu se prometé fer-los-hi construir una capella u oratori y celebrar en honor d'ells solmeníssima funció. Además, que tots los anys en lo dia de la sua festivitiat se fes una processó portan la reverent mare priora la relíquia dels sants màrtirs y durant la qual se cantés l'himne de vespres del comú del "Plurimorum martyrum".

També acordà la comunitat de celebrar tots los anys, lo primer dia qu·hi hagués lliure després de la festa, una missa conventual cantada o bé un ofici de "Salve Radix", donant gràcias a la Santíssima Trinitat per las que concedí a sor Maria Rosa March y en sufragi de las religiosas difuntas y anar en comunitat a la sepultura a cantar un respons.

Sian per sempre donades gràcias a Déu per tan singular benefici.

La relació qu·acabem de fer nos proporciona l'ocasió de fer constar a continuació dos cosas molt importants que, sens dupte, seran de molt gust a las esvenidoras.

La primera és l'origen de la tendra devoció que la comunitat ve professan als gloriosos deu mil màrtirs. En la plana 9 d'aquest llibre diu que lo any 1746 sor Maria Catarina Pla va costejar lo quadro dels sants màrtirs, no se sab de cert si és aquest matex qu·ara 's venera o si seria un altre. La tradició 'ns diu que·l qu·hi ha 'n son propi altar és el que portaren las monjas vingudas del monastir de Nostra Senyora dels Àngels de la ciutat de Barcelona lo any 1602 a fundar en aquest monestir. Y axò és lo més probable, tota vegada que se sab de cert que las dessusditas religiosas portaren aquesta devoció, com ho acredita un document que·s guarda 'n lo arxiu del monastir de Nostra Senyora dels Àngels de Barcelona, havent tingut l'amabilitat las molt dignes y respectables germanas nostras d'enviar-nos una còpia de dit document, el qual copiem literalment a continuació.

Vot fet per esta comunitat a sant Acasi y los deu mil màrtirs.

Yo, sor Gerònima de Rocabertí y Soler, priora del monastir de Nostra Senyora dels Àngels, y sor Beneta Salines, superiora, sor Aldonsa Garcia, sor Marquesa Llor, sor Maria Negra, sor Angèlica Castellví, sor Rafela Castellví, sor Isabel Rovira, sor Miquela Balsells, sor Elena Fàbregas, vel negrades; y sor Gerònima Tort, sor Serafina Ferrer, sor Custòdia Verés, sor Catarina Junyent, novícias; juntas en lo cor ab so de campana capitularment unidas y concordades de una voluntat, prometem y votam, per nosaltres y per totes las esvenidoras, a Déu y a la Verge Maria y al benaventurat sant Acasi y los deu mil màrtirs, que són a 22 de juny, de dejunar en la seva vijília y celebrar lo dia de la seva festa y fer-los oració. Suplicant als gloriosos sants nos alcancen del Senyor per sos mèrits que aquí no entre peste de ànima ni de cos, puig és tan gran est any a Barcelona, y en totes las necessitats de esta casa, així espirituals com temporals, de moros y altres nos vullan ser protectors. Y així nos encomanam a ells y els tindrem gran devoció, pregant a totes las esdevenidoras que los siguen molt devotas y observen lo sobre dit ab tota la exactitut que les sigue posible.

Totas las que avui nos trobam combregam en tal dia però, per no carregar las esvenidoras, no las obligam al compliment del vot fet per nosaltres sinó que lo deixem a la seva libre voluntat.

Esperant dels beneyts sants nos alcansaran gràcia, després de haber-nos afavorit en esta vida, de que ab ells nos pugam veure en la glòria. Amen.

Fet a 21 de juny de 1558.

Vot fet als sants metges Cosme y Damià per las mateixas antepasadas que feren lo dels sants màrtirs.

Votam y prometem sobre los quatre sants Evangelis a nostre Senyor Déu y a sa gloriosa Mare y als beneyts metges sant Cosme y Damià de dejunar cada any la seva vigília y tenir seva festa y fer-los oració per que·ns alcancen del Senyor sanitat de cos y de ànima per ésser esta casa tan perjudicada de malalties, si dites malaties, emperò, no són en servey de Déu y utilitat de nostras ànimas, que essen-ho de tot lo que Déu serà servit, som nosaltres contentes. Y juram lo sobre dit per las presents y esdevenidoras que sien obligades a tenir y observar tan quant món serà món.

Fet en lo cor davant lo sant sagrament ab so de campana y ab todas las seremònias que per a semblants capítols se requer.

Avuy, 27 de setembre del any 1555.

En esta comunitat també s'observa 'l dejuni a la vigília dels sants màrtirs, però solzament és de devoció y no per vot.

Respecte lo que descriu aquest document del vot que feren als gloriosos sants metjes, d'aquí pot deduir-se com l'especial devoció qu'esta comunitat els professa y la festa ab que 'ls obsequia és provinent de las religiosas fundadoras, però deu tenir-se 'n compte qu'esta comunitat jamay ha fet cap vot ni tampoc observa 'l dejuni de la vigília.

L'obsequi que·ls hi tributa és cantar lo "Benedictus" (encara que no se'n resi, com succehex molts anys que només ne fem memòria). Acabat maitines se cantan los goigs, que són molt devots y l'himne del "Plurimorum martyrum". Hi assistexan totes las malaltas que no estan impedidas.

També 's canta la missa conventual, se'ls guarnex de flors y s'i fan cremar llums.

Continuem nostra tasca tornant agafar el fil d'aquesta relació.

Després d'haver consignat l'origen de la devoció dels sants màrtirs, és molt just copiar aquí la relació de la que·s fa referència en la plana d'aquest llibre de la obertura del ninxo que conté los restos de la sirvent de Déu y germana nostra sor Maria Rosa March. Diu axís.

No menos que cent onze anys han transcorregut des de la mort de nostra eczemplar germana y son recort no s'ha extingit, doncs com lluminosa estrella de clara santedat presenta a nostra vista 'ls més heroics actes de todas les virtuts. Las religiosas que varen ser testimonis oculars dels seus admirables eczemples, els referian ab molta ternura a las suas sucesoras, y aquellas a las demás fins a las presents. Vàrias vegadas seguin la consabuda costum havia tocat el torn de obrir el seu ninxo. Més com havia baxat a la tomba havent donat tants evidents senyals de santedat, ningú s'atrevia tocar tan venerandos restos sens permís superior. En vàrias ocasions s'havia sollicitat a

diferents prelats diocesans, però esperant oportunes ocasions, o aplasant-ho per algun altre motiu, passaren a millor vida sens haver satisfet nostres desitj.

Las qu'al present nos trobam reunidas en est monastir nos acompanyaban anàlogas pretensions.

Ab ocasió d'entrar en santa visita nostre molt digne prelat, lo excel·lentíssim i il·lustríssim doctor don Josep Maria Morgades y Gili, al arribar en el lloc de la sepultura, la reverenda mare priora, sor Mariagna Sala, li va ensenyà 'l lloc a ont reposa nostra aymada germana, dient-li en breus paraules alguns fets de la sua prodigiosa vida y l'altíssim concepte de santedat qu'havia dexat. També li digué quant gran mercè 'ns faria si 'ns concedís obrir lo seu ninxo. Accedí gustosíssim nostre bon prelat a la petició, prèvias las formalitat ineludibles en cassos semblants. ¡Pot calcular-se quanta seria nostra satisfacció! Sols se pensaba 'n la sua realizació. Sa senyoria il·lustríssima va enviar per escrit lo seu permís delegant per presenciar l'acte al molt respectable doctor Melcior Peipoch, degà d'esta ciutat. Vàrem arreglar lo lloc de la sepultura tan bé com vàrem poguer. A mà dreita s'hi posaren assientos pels senyors comissionats, una tauleta ab los accessoris indispensables y, un poc més apartat, bancs per las religioses. Com lo indicat ninxo pertenex al segon departament, se col·locà una escalinata a fí de que tots puguessin satisfer la sua santa curiositat. En preparació se li dedicà un triduu 'n presència de la hermosa imatge del Ninyo Jesús que la sirvent de Déu tenia a la seva celda y del qual havia rebut molts favors y raudals de consol, com consta del llibre de la sua vida (nos lo dexà ab molt gust donya Agna Rovís, esposa del mal·loprat don Ignasi Oms y March, propietària de tan ric tresor).

Va amanèixer la matinada del dia 17 de juny festiva y alegre com lo somni d'un nin. La blavenca volta ostentaba son hermós mantell blau y el rey dels astres despedin s'hermosa cabellera de raigs daurats parexia dir-nos "¡albrícias! Alegrau-vos!" Com los càlzers de las flors s'obren per rèbrer de bon matí la celestial rosada, axís matex los cors de las religioses se dilataban per omplir-se de las bonas impresions que pressentian los causaria la vista dels restos de la seva estimada germana.

A l'hora convinguda, axò és, a dos quarts de nou, entraren en la clausura per presidir l'acte el doctor Melcior Peipoch, acompanyat de nostre senyor capellà, don Joan Cucurella; com a testimonis don Lluís Gonçaga Soler y lo seu fill don Leonci Soler,

advocats; el senyor Francisco de Calaff, notari; don Ignasi March, de escriptent; el metje de la comunitat, doctor Josep Solà; don Manel March, que per poguer veure las cendres de la seva parenta no 's va desdenyà d'entrar en concepte de manobra; y el mestre d'obras don Josep Muntada. Quant tots varem estar reunits en ell lloc consabut, el mestre d'obras comensà a ensorrar la paret del ninxo. Al resonar los primers cops la comunitat entonà un solemne respons ab acompanyament d'armòni. Totas las miradas estaban ficsas en la petita obertura que per moments s'anaba engrandint, fins que quedà del tot descuberta. Acudiren pressurosos els dessusdits senyors per cerciorar-se com se trobaban los restos. Luego las reverendas mares priora, subpriora se dirijiren a n'el sepulcre seguin las demás religiosas de dos en dos per ordre de antigüetat. Totas esperàbam ab santa impaciència el moment. Com més ens hi acercàbam, nostre cor palpitaba ab major violència. Pujàbam ab pas tremolós l'escalinata de fusta y contemplàbam ab respecte y emoció aquellas venerables despulles de nostra admirable germana gegant en santedat. Está convertida 'n un esqueleto. Sas carns enterament consumidas, lo matex que'ls seus hàbits. Sols se conserva un poc del vel casi pulverisat, las sabatas posades. Lo cap està unit a son tronc, lo matex los demás ossos; tots permanexen en son respectiu lloc. Segons sembla, portaba penjats al coll uns rosaris, doncs que 'n el pit se distingian alguns grans que semblavent de fusta, pro que s'havian tornat d'un color verdós per haver-se oxidat, sens dupte a causa de la humitat. Era d'estatura més que regular, segons se pogué apreciar per l'esqueleto. Després d'haver contemplat tan venerandos restos, depositàbam una flor natural junt a ells, féyam tocar rosaris y altres objectes de pietat a'n aquells ossos que tantas vegadas se havian mogut per practicar los més assombrosos actes de perfecció. Estigué més de dos horas esposada a nostras miradas per haver ocorregut un altre incident que luego consignaré. Gràcias a ell poguérem acercar-nos vàrias vegadas al ninxo fins a satisfacer nostre desitj. Luego la reverenda mare priora va recullir las flors y en donà una a cada religiosa com a preciós recort, depositan en cambi una sollicitut firmada per totas las religiosas demanant-li vàrias gràcias espirituals y de suma perfecció, com també temporals y eternas y que cada dia florexi més y més l'observància religiosa.

Per més obligar-la a nostre favor, vàrem fer una novena 'n honra de la Santíssima Trinitat, donant-li gràcies per las que concedí a sor Maria Rosa March, s'aymada esposa. Tots los dies, acabat lo rosari de completas, la reverent comunitat se dirijia a la sepultura y ab ilimitada confiança 'ns encomanàbam a son poderós valiment, no duptant qu'és molt eficàs envers Déu, senyor nostre, doncs si és cert que fins al present no ha obrat cap notable portento, ¿qui sab si algun dia voldrà nostre Senyor donar-la a conèixer y honrar-la 'n aquest món en premi de la sua profundíssima humilitat?. Y encara qu'axís no acontexés ¿qui dubta que ho és, y molt allà 'n lo Cel? Res podrà negar-nos si a semblansa seva procurem ab tot empenyo lo ecsacte y fidel compliment de nostres debers.

Res direm en son elogi, doncs que ja està consignat en lo llibre de la sua vida que s'escrigué per manament del il·lustríssim doctor fra Bartomeu Sarmentero. Per la sua narració se desprent que tenia la puresa dels àngels, la caritat dels serafins y el zel dels apòstols. Va ésser modelo d'humilitat, detxat d'obediència, assombro de penitència y, per acabar, anyadirem que com animosa àguila emprengué tan airosa la sua volada que no parà fins arribar al cim de la més alta montanya de la perfecció.

Mentres estenian l'acta de lo dessusdit, se descubrí 'l ninxo del últim departament de sobre 'l número 21. La difunta que l'ocupa fa ja 52 anys que morí. Quant l'enterraren la col·locaren en el ninxo número 21. Havent transcorregut 49 anys, ab motiu de haver de enterrar un altre religiosa, obriren l'esmentat ninxo. Més ¡oh sorpresa!, estava tan entera com si l'acabessin d'enterrar. Dos religiosas la varen baxar y totas las demás la vejérem perfectament. Conservaba las carns, tenia l'hàbit y la capa enters, com també la demás roba, la toca tan blanca com si li acabessin de posar, las mitjas las hi varen tibar y no varen cedir. Tenia la fisonomia molt marcada, en vista de lo qual va ser depositada 'n lo ninxo expresat sobre 'l que fins aquella fetxa havia ocupat. L'història de lo dessusdit mogueu la curiositat dels esmentats senyors y de la reverent comunitat a destapar-la segona vegada. Al tréurer los primers maonts, se vejé un bulto (encara estava entera). Algunas religiosas la baxaren y posaren en una post y axís la vejérem perfectament. Molta diferència hi havia de la primera vegada. Se va atribuí a l'humitat y aire que sufrí en la translació (segons opinió del ilustrat metje doctor Solà). La primera

vegada tenia las carns flecsibles com si fos viva y la cara d'un color fosc, més ara las tenia com dessecades y la cara més blanca, distingint-se sas faccions com antes. La llenga, ulls, genives, se li distingian perfectament, y també 'ls cabells. Las mans enteras y los dits com en aptitut de volguer passar lo santíssim rosari, sa predilecta devoció. Tots los demés membres enters. Los hàbits molt consumits per lo motiu avans indicat. El doctor Solà digué qu'era fora del ordre natural. S'anomenaba mare Margarida Montanyà, era d'una família molt acomodada de Solsona. Se havia distingit per una tendra devoció a la santíssima Verge Maria, tenia una simplicitat columbina. Se la tornà depositar en lo matex lloc, esperan lo dia de la resurrecció universal.

En el acta notarial va anotat lo qu'acabo de referir. Se va llejir en presència de tots y s'envià a Vich, quedan allà depositada. Se tornà aparedà lo ninxo de sor Rosa Maria March, marcat ab lo número 19, no poguent-se obrir sens un nou permís.

Lo dia 17 de juny del any 1886 serà per totas d'agradable recort. Vàrem permanèixer en la sepultura des de dos quarts de nou fins a les onze ab tan consol y suavitat com si'ns trobéssim en un deliciós jardí esmaltat de flayroses flors, doncs el recort de les virtuts d'aquellas qu'avuy se troban trasplantadas als vergers celestials embalsamaban nostre esperit y ens confortaban per seguir sas petjades.

Los esmentats senyors surtiren molt complaguts y nosaltres altament honrades de que donguessin fe de tan tendre acte.

Les religiosas que presenciaren tot lo referit eran:

Reverenda mare Mariagna Sala y Font, priora

Reverenda mare Pia Asols y Ruaix, subpriora

Mare Francisca Asols y Ruaix

Mare Josepa Ausiró y Ginabreda

Mare Alberta Cortada y Puig

Mare Antonina Portabella y Cantarell

Mare Maria Dolors Sala y Vilaret

Sor Concepció Riera y Herp

Sor Eusèbia de Sojo y Batlle

Sor Joaquina Batlle y Punyet

Sor Margarida Serra y Sunyé

Sor Carme Batlle y Punyet
 Sor Filomena Sanmartí y Galí
 Sor Dominga Sans
 Sor Agustina Badia y Ribas
 Sor Agnès Jordana y Barjau
 Sor Vicenta Canal y Rius
 Sor Jacinta Gamisans y Casajoana
 Sor Rosa Giralt y Blat
 Sor Juana Sala
 Sor Lluïsa Samsó y Bajona
 Sor Imelda Farga y March
 Sor Rosé Canal y Rius
 Sor Mercè Bohigas y Carreras
 Sor Maria Àngela Torra y Vallès
 Sor Josefina Soler y March
 Sor Clara Ibànyez y Pinós
 Sor Tomasa Cruells
 Sor Catarina Majó y Ribas
 Sor Reginalda Pujol y Cós
 Sor Emilia Casacuberta
 Sor Ramona Casellas y Soldevila
 Sor Montserrat Clotet y Circuns

En la plana 17 del llibre de fundacions va copiat al peu de la lletra un document en el què expressa la sua voluntat per després de la seva mort lo reverent don Joan Cortada y Font, germà de la mare Alberta. Dexà 'n aquex monastir un capital de 4.000 lliures per què del rèdit se celebrin tots los anys oficis en la nostra iglésia en sufragi dels difunts de la sua família.

Mossèn Pere Ribera fa poc nos féu entrega del dit capital en què s'havia encarregat al 5% quant morí l'esmentat senyor Cortada l'any 1876.

Lo dia 1er de jener del any 1887 morí lo reverent mossèn Joan Brunet y dexà per la comunitat un càlzer y un globo d'argent, una casulla de drap de plata ab flors d'or, una alba fina ab guarnició de punt brodat y altres frioleras. Dit senyor era molt afecte a la comunitat. En agraïment se aplicaren sufragis per la sua ànima.

En l'any 1888, feren dos petites fundacions, una `l que havia sigut molts anys nostre hermano Josep Trapé, dexan de capital una obligació del carril de Fransa perquè del rèdit se canti un ofici quiscun any per la sua ànima.

Altre la senyora Manela Rosal, dexan una obligació del carril Orense, Del rèdit deu cantar-se quiscun any un ofici per la seva ànima.

Com a penyora d'agraïment per les moltes gràcies que·ls gloriosos deu mil màrtirs, nostres patrons, venian dispensant a la comunitat, qu·eran tantes que crexian com las ayguas del mar y `n especial per la de poguer salvar los béns, com consta `n la detallada relació de la pàgina 70, en compliment de la prometensa que féu la comunitat de fer-los-hi construir un oratori per més veneració, se posà `n eczecció a últims del priorat de la reverent mare Mariagna Sala, en lo mes d'abril del any 1888, ab gran satisfacció de totes las religiosas. Lo continuà la priora novament nombrada, que fou la reverent mare Alberta Cortada. En octubre de dit any, se pintà l'altar y parets bax la direcció del inteligent pintor manresà senyor Morell y igualment se construí la tarima de nogué, bancs y portas vidrieras, quedan axís convertit en bonic y devot oratori, trasladant-i a últims del matex any lo quadro dels sants màrtirs (estigué dit quadro mols anys penjat frente la porta del chor. Més tard se'ls construí `n lo matex lloc unas grades, cremant nit y dia una llàntia).

Se féu l'inauguració lo dia tres de mars del any 1889, en qual acte s'adornà ricament l'altar, essent molt esplèndida l'il·luminació. En lo adorno s'acompanyaban las flors naturals ab los rics floreros y rams molt hermosos, artificials, y a terra una catifa que s'estrenà `n est dia, com també tot lo demás que va referit, fet tot per las religiosas. Se cantà solemzial ofici a l'iglésia posant la relíquia dels sants màrtirs al altar. Acabat, La comunitat se dirigí `l oratori per cantar l'himne als sants ab acompanyament d'armònim. Tres dias durarent les festes. En lo primer hi hagué processó y Te-Deum,

lo segons “Laus perenni”; y en lo tercer la reverent mare priora proposà a las religiosas de guardar silenci tot lo dia sens fer recreació `n obsequi dels sants, lo que fou complert ab la major ecsactitut y gran reculliment. Lo corredor immediat estava guarnit ab farolets de colors, banderolas, bombes, etz, etz.

En dita festa també s’estrenaren dos llàntias de metall blanc ab alguns banys d’argent, regalo que féu lo germà se sor Josefina, don Leonci Soler y March, y de la sua esposa, donya Amparo Terol.

Als 19 de mars del any 1889 tinguérem l’agradable sorpresa de rebre l’imatje de Sagrat Cor de Jesús, regalat per don Leonci Soler y la sua senyora esposa.

Als setze d’abril del metex any, don Marian Batlles y March y las suas apreciabes germanas, donya Agnès, donya Teresa i donya Dolors, tingueren la generositat de regalar per adorno del altar dels sants màrtirs dues llàntias salomons de metall daurat ab esmalts de color, donatiu que fou tingut ab molta estima.

En lo dessusdit mes y any s’arreglaren las parets dels marges del hort de bax.

En lo mes de febrer del any 1890 tinguérem l’honor de rebre la visita de nostre bondadós prelat, lo il·lustríssim doctor don Josep Maria Morgades y Gili. Com era molt aficionat a les coses antigas y donant la casualitat qu’estaban muntan a Vich un musseo, ‘ns demanà les portes de la sepultura en las que hi havia pintat lo pare sant Agustí y la del cor bax santa Mònica. Totes dues tenian molt mèrit artístic, com també una caixa de fusta molt estropellada ab incrustacions de marfil, dient-nos que restaurada embelliria dit musseo, no menys que las dessusditas portas. Accedírem a la petició y en agraïment ens donà 500 pessetes.

En la mateixa època, per motiu de més seguretat (doncs qu’havian succeït alguns robos en la ciutat y fins s’havia mort infraganti a un lladre) se féu la porta del terrat nova, com també ‘n las portas foranas se posaren barras, panys, forrellats, etz, etz.

Algunas altres reparacions se feren, que si bé no són d’importància però sí de molta necessitat, y són:

Fer nova la porta del portal principal del monastir.

Arreglar l’armari de las casullas ab vàrios departaments.

Col·locar una bàmbola a la tàpia a ont pren l’aygua de la cèquia, conduint-la ‘l bibé.

Fer nova la finestra de la sagristia interior y la de la celda de la mare mestra, 'n lo noviciat.

De don Leonci Soler y March rebérem en lo espressat any (1890) l'imatje del Puríssim Cor de Maria perquè fos col·locada a la capella dels sants màrtirs. És verament una preuada joia, lo matex que la del Sagrat Cor de Jesús. Una y altre són molt devotas y han enriquit bellament l'altar. Tenen concedidas las indulgèncias de santa Brígida y moltes d'altres rezan un credo al Sagrat Cor de Jesús y una salve al Puríssim Cor de Maria.

La comunitat, en agraïment, cantà un ofici per lo bé espiritual de don Leonci y família.

En lo mes de desembre de 1891, sent priora la mare sor Maria Eusèbia de Sojo, s'engrandí lo planxadó, donant-li una part del corredor, separant-lo de lo restan ab unes portes vidrieras. També se féu nova la taula llarga.

Donya Maria de la Concepció Batlle de Sojo, en atenció a la sua filla, la mare Eusèbia, féu un llegat a exa comunitat de 266 pessetes (1891).

Lo reverent pare Francisco Santané, dominic exclaustrat, morí 'l dia 1er de jener del any 1892. Los seus hereus de confiança foren los reverents don Ignasi Clarà y don Joan Cucurella, preveres, los quals entregaren a la comunitat cinc casullas de domàs, una de cada color, y altres objectes qu'eran del difunt pare Santané.

Per ésser molt estropellada la porta de la escala gran que dóna entrada 'l torn, fou precis cambiar-la ab una de nova en los 16 de juny del any 1892.

En dit any se conduí, des de 'l dipòsit de la cuina, l'aygua a la fogaina y a la cuineta.

Los dias 9, 10 y 11 de setembre del any ja citat, s'obsequià ab un Triduo a las beatas Diana, Cecília y Amada, ab motiu de la sua beatificació. La festa resultà del tot ecsplèndida. L'altar major estava decorat ab ecsquisit gust artístic. Las tres santes, de bulto ab son hàbit propi dominicà, formaban un grupo dins lo camaril qu'era 'n lo interior un cel estrellat; rodejan a las santas una nuvolada caprixosament col·locada e il·luminada ab llums de gas (que fou posat per primera vegada 'n dit lloc). Las religiosas

guarniren un òbol ab flors artificials y altres adornos qu'estaba col·locat a la part exterior del ninxo del camaril. Al mitj de dit òbol, a la part superior, hi havia un colossal llas de forma elegant contenint en el centro lo nom de la beata Diana fet de flors artificials.

Axís matex eran los altres dos llassos qu'estaban posats ab molta gràcia a cada costat. Completaba tan bonic conjunt uns rosaris de grans dimensions entrellassats en el òbol, rematan amb una vistosa creu. La il·luminació fou esplèndida y tot l'altar estaba convertit amb un jardí. En tots tres dias se cantà solemniat ofici, terminant ab los nous goigs. A la tarde, lo santíssim rosari cantat ab orquesta, luego ocupaba la sagrada càtedra un olocuentíssim orador de la Companyia de Jesús. Los brillans panegírics que desarrollà ab unció y elegància varen cridà l'atenció del auditori y lo cor de las religiosas enardit en desitjos d'imitar a les suas germanes, quals festas ab tanta alegria celebraban.

Vàrios devots contribuïren a costejar ditas funcions. Los gastos pujaren 236,62 pessetes.

Don Josep Riera, cosí de la mare Concepció Riera, nos féu un llegat de 81,66 pessetes.

Lo senyor don Lluís Gonçaga Soler y donya Vicenta March regalaren a la sua filla, sor Josefina, un hermós Ninjo Jesús d'adoració, posat en un rústic lletet rodejat de flors.

Sor Ignàsia Roca, al entrar en aquest monastir en lo mes d'abril del any 1893, regalà a la Mare de Déu del Roser que·s venera `n el oratori del noviciat, una creu d'or ab petits diamants, uns rosaris de madeperla encadenats de plata, un anell d'or ab alguns diamants y esmeraldes a la Mare de Déu de l'Assumta del cor, vàrias robas, dos bonics quadros que foren col·locats en el oratori del noviciat, l'un representa l'adoració dels sants reys y l'altre la transverberació del cor de santa Teresa de Jesús; un devot Ninjo Jesús ab son escapatate y altres frioleras.

En lo esmentat any, entrà en la clausura lo pare guardià dels caputxins, fra Ramon de Millau, a posar las indulgèncias del Via-Crucis de bax, a ont antiguament era noviciat y a la celda primera del corredor. També posà dos indulgèncias plenàrias al sant Crist

que servex per l'extremaunció, són per l'hora de la mort. Lo Via-Crucis del noviciat, qu'era `l corredor, lo posà a dintre l'oratori.

En dit any, s'arreglaren los llums de gas del chor, substituït-los per los de petroli, posant-los quan abans no n'hi havia més que dos.

En lo mes de jener del any 1894 se féu lo safretj a la font, cosa que molts anys se desitjava, puig se tenia de rentar ab gran pena per ésser lo lloc molt petit y haver d'estar agenolladas toman l'aygua ab un calax, cosa molt inconvenient. Fou precís sitjà un poet d'aygua morta qu'estaba 'n lo indret del brocal. Se posà també la curriola per pujar y baxar los panés. Axís mateix, lo passamà de l'escala, trasladant la pica 'l costat de la mateixa font.

Lo senyor don Manel March y Solernou y la sua senyora esposa, donya Maria de la Concepció Batlles y March, regalaren a la sua germana y cunyada, respectivament, per record de la sua entrada 'n aquest monestir, que fou lo dia 27 de mars del any 1894, una devota imatge de sant Ignasi de Loyola. És d'escultura. Se venera `l noviciat en la sala de labor.

Don Francisco Soler y Mollet féu un llegat per després de la seva mort a favor de la sua nevoda, sor Josefina Soler, religiosa d'aquest monastir, de 10.000 pessetes, el qual ha cobrat la comunitat en lo present any 1894 per haver-se'n encarregat don Lluís Soler de pagar al 5% quant morí lo seu senyor germà, l'any 1886.

En lo mateix any, s'ha cobrat un llegat de don Jaume Armengou de 125 pessetes.

Molt bé 'ns vingueren aquestos llegats, ja que la comunitat se trobava bastan apurada per raó d'haver-se perdut alguns dots de religiosas y altres capitals que teníam depositats en casas que semblavan de molta confiança. Però.... ¡quant més no respiràrem y experimentàrem la providència de Déu ab la entrada de sor Dolors Batlles y March, per lo quantiós dot qu'aportà a la comunitat! Doncs que las necessitats eran moltas y no vèyam medi de remediari-las.

¿Si Déu, senyor nostro, cuida ab tanta sollicitud dels aucellets del camp, què per ventura la tindrà menys de las suas aymadas esposas, que tot ho han dexat per seguir-lo?. Siguem-li fiels y no'ns dexerà may.

En compliment de la declaració del capítol X de les constitucions, que diu que s'porti capa per anar a combregar (qual disposició no estava consignada en les constitucions anteriors) va ésser precís posar penjadors en lo corredor immediat al chor, per poguer dexar las capas en pujant de combregar. Foren col·locats dits penjadors en lo mes d'abril de 1894.

En la mateixa època s'estrerà la llàntia del presbiteri. És de llautó, la portaren de Barcelona.

Passat algun temps, essent molt estropellada la porta del parladó gran, y molt escassa la claror (puig sols hi havia una petita vidriera) se féu la qu'hi ha 'l present forman balcó. En la part exterior del matex se féu lo celurras y, perquè no quedés tan fosc, se col·locà la vidriera frente la porta d'entrar. També s'hi posaren unas quantas cadiras (doncs fins al present sols hi havia dos bancs) y s'hi pentjaren alguns quadros, perden axís un xic l'aspecte trist y ransi que tenia.

En aquest trienni, la reverenda mare priora disposà de que s'anés en comunitat a pendre 'l desdejuni a refató. Fins al present hi anàvam a la sala de labor y la mare mestre y novícias al noviciat.

Avans d'espigar lo trienni se feren algunas finestras y se forrà de ferro la del chor que dóna 'l carrer y altres reparacions en el monastir.

En 16 de juny de 1894 fou nombrada priora la reverent mare sor Mariagna Sala. Se construí 'l dipòsit d'aygua, que conté 116 cargassas, cerca lo safretj gran, conduint l'aygua ab ses canonades al rentador. En lo pastador feren una fogaina 'n la que posaren una gran caldera per escalfar l'aygua. Se posaren dos axetas a cada jibrell, una per aygua calenta y l'altre per la freda. Dita obra fou molt ventatjosa, puig fins al present se tenia de traurer l'aygua ab cantis d'un sequió, cosa qu'era molt cansada e inconvenient per lo mulladé que sempre hi havia. També se féu pujar l'aygua 'l costat de la procura.

Ab motiu de la professió de sor Maria dels Dolors Batlles y March y com a record de dita festa, la sua germana, donya Maria de la Concepció Batlles de March, li regalà una

diadema de plata daurada ab pedres imitació d'esmeraldas, rubies, etc., y algunas perles, per a que servís d'adorno a la nostra titular, la Verge santíssima dels Àngels, coronant lo front de la celestial emperatriu per primera vegada lo dia que celebrà sos místics desposoris la dessusdita religiosa ab l'anyell immaculat, que fou lo 27 de maig de 1895. Los altres germans, don Marian y donya Agnès, li regalaren un devotíssim sant Crist sens encarnà de uns 0,72 centimetres d'alt y la creu 0,155 centimetres. Revela l'art del intel·ligent escultor que'l construí, l'acreditat senyor Vallmitjana de Barcelona. Lo il·lustríssim senyor bisbe de Vich lo enriqueí ab gran nombre d'indulgències que-s poden guanyar resant-li un credo.

La senyora Teresa, germana de sor Dolors, li regalà un bonic manto de seda blau ab flors blancas, per la Mare de Déu del noviciat.

En lo esmentat any, se canalisà l'aygua freda y calenta a les banyeras, quant antes la prenian del safretj del costat, havent de tirar la calenta a cantis. També sufrí alguna modificació lo lloc, construin dos aposentos ab ses portes vidrieres, quant antes formaban un sol departament cubrint-se sols ab una cortina.

Fou precís fer les banyeres de nou.

Per estar en malíssim estat les dos escalas que van des de 'l primer pis al segon, de una part y altre del monastir, va ésser precís construir-las de nou, anyadint-i la balustrada de fusta ab son passamà. Y antes, en lloc de barana hi havia paret, per qual motiu quedaban las escalas bastan foscas. Axís ha millorat molt.

En l'any 1895 se restaurà la petita gruta de Nostra Senyora de Lourdes. Tenint conexement de la tendra devoció que las religioses professaban a la celestial reina, l'il·lustríssim doctor don Joan Comes y Vidal, bisbe de Terol y fill d'aquesta ciutat, regalà l'actual imatge ab la Bernadeta. L'imatge que fins lo present s'havia venerat en dit lloc, se posà interínament en lo corredor de la roperia, dintra la gruta que construí lo reverent pare Tomàs Senmartí (q.d.g.g.). Molts són los devots que'ns demanan cinturons de dita Verge, puig han lograt moltes voltas gràcias maravellosas.

En lo esmentat any, don Josep Portabella y Cots, féu entrega a exa comunitat de 397 pessetes d'un llegat de donya Teresa Cantarell, fet a favor de la sua filla, la mare Antonina Portabella.

En l'any 1896 entrà de visita 'n ex monastir l'excel·lentíssim prelat doctor Josep Maria Morgades y 'n ella l'acompanyà l'il·lustrat abogat don Leonci Soler y March, per disposició del senyor bisbe perquè, essent molt pràctic en llegir manuscrits antics, se fes càrrec del contingut en los pergamins qu'existexen en aquest arxiu. Molt intel·ligent també per conèixer l'importància de les pinturas antigas y d'objectes d'èpocas remotas, ab el fi de veure si alguna joia d'art pentjaba 'n alguna de les parets del monastir, o si descubria algun objecte que las religiosas no sapiguessin apreciar son valor. Donà la volta per lo monastir junt ab lo senyor bisbe, y quant arribaren a la capella dels sants màrtirs, quedà don Leonci molt sorprès al veure qu'està pintada ab tan gust, mes li cridà l'atenció que'n aquesta capella que per tot sembla un Cel, hi hagués un paviment tan miserable, y girant-se ab lo senyor bisbe li digué "sembla axò com un senyó molt mudat ab barret y espadenyas". Li falta 'n aquest paviment un mosaic que digui ab lo demás decorat del oratori, y vejent que'l senyor bisbe era del matex parè, digué a la mare priora que si's determinaba d'enrajolar ab mosaic, ell ho costejaria. Molt va agrair la reverent mare priora una oferta feta ab tanta generositat; se posà d'acort ab ell y axís se construí dit paviment ab lo bonic mosaic per completà l'hermosura de la capella y que fou costejat per don Leonci, quedant-li la comunitat molt agraiða.

En igual temps, s'enrajolà lo corredor immediat al chor, y se cambià la pica de l'aygua beneyda.

En lo matex any 1896, s'aplanà lo terreno del safretj gran del hort. Se posà un bonó, construint una escaleta per pujar a graduar-lo. Aquest safretj és molt capàs, puig conté 1.411 cargas d'aygua, qual pes és de 4.233 lliures.

En lo mes de novembre del esmentat any se feren de nou los dos balcones y la finestra del mitj de la sala de labor, qu'estan de cara a Monserrat, y se posà l'estufa. També se féu pujar l'aygua 'ls corredors del primer, segon y tercer pis, a la sala, plaxadó, noviciat,

a la cuineta y al dormitori, refató y'l surtir del torn, qual pica antes estava 'l costat de la porta de l'iglésia, per aygua beneyda. Al costat de dita pica hi ha la bomba per estraure l'aygua del gran dipòsit qu·hi ha a sota de la font. Molt capàs és, puig té vint-i-quatre pams en quadro posant-s'í mitj pam d'aygua cada dia, que representa tres plumas. És una aygua molt bona y nax en dit lloc. La canonade principal, partin de la bomba, se dirigex a la primera celda del tercer corredor entran en los dipòsits, des de'ls quals repartex l'aygua 'n los punts esmentats del monastir.

En lo mateix any, s'arreglà la celda destinada 'l sacerdot quant és necessari quedar-se per assistir a alguna religiosa moribunda. Lo lloc que ocupa antes era la sagristia, que ha sigut trasladada 'l costat, axís l'expressada celda queda més independén. Se feren de nou la porta y la finestra, com també las cortinas, etz.

Essent la porta d'entrar al chor molt estropellada, ab lo inconvenient de no tenir vestiment, axís era qu·hi havia llibertat per passar l'aire que causaba (com se pot deduir) molta molèstia, se determinà fer-ne una de nova que tingués les condicions convenients y que formés com un cansell. Axís matex, se posaren las persianas a les dos finestras del chor ab lo fi de poguer graduar la claror y evitar en estiu los raigs del sol. Fou magnífic pensament per fer fugir y tocar retirada a las moscas, que causaban molta molèstia.

Al poc temps se tingué d'arreglar l'escusat del noviciat, sufrint alguna modificació, motiu per lo qual se tirà a terra 'l del hort qu·estaba molt enrunat y ab lo inconvenient de tenir l'entrada dintre 'l jardí y haver de pujar cinc graons, amén de la pluja, sol y demás elements, als qu·estaba subjecte. Ara té l'entrada més còmoda y està 'n millors condicions. Igualment, se construí l'armari del costat y se feren los bancs per sentar-se las religiosas. També algunas parets dels marges del hort gran y axemplaren los camins per ésser molt estrets.

Lo dia tres de desembre de 1896 s'estrenà la gran taula de fusta destinada a la sagristia de dintre 'l monestir, per posar la cera y arreglar los vestuaris dels senyors sacerdots, desempenyant molt bé son paper per moltes altres coses.

L'oficina qu·estaba 'n pèssimas condicions era 'l torn. Molts anys hi havia qu·era lo somni daurat de las religiosas que·s pogués arreglar. Sonà l'hora que fou a primers del

any 1897. Se féu lo departament ab ses corresponents vidrieras, tirant a terra lo petit aposento qu'estaba devant del novament construït. Antes d'edificar dit lloc, lo terreno era molt pujat, sent precis rebaxar-lo de dos a tres pams. En aquesta ocasió, resplandí com a faro lluminós lo cuidado que Déu te de sas aymadas esposas, com també sa paternal providència y bondat, puig se descubrí que la paret de l'obra nova de la part de mitjdia, que's construí (fa uns 17 anys) de sobre 'l torn, estava sens fonaments, per qual motiu se construïren los quatre pilans per més resguart de las jàsseras, puig també se vejé qu'aquestas descansaban poc a la paret. Ab aquesta conjuntura se posà la porta nova ab vidrieras del anomenat (per tradició) lo portal nano. Per pujar al grané fou precis fer tres graons de més.

Lo excel·lentíssim e il·lustríssim doctor Joan Comes y Vidal, fill d'aquesta ciutat y bisbe de Terol, l'any 1897 féu fundació de cinc oficis que deuen celebrar-se quiscun any en nostra iglésia 'n sufragi dels difunts de la sua família y en los dias que van ecspressats en lo llibre de fundacions. Dexà de capital dos bitllets hipotecaris de Cuba, un del 6% y altre del 5%.

En lo matex any, féu fundació de dos torns de quaranta horas en nostra iglésia, dipositan tres bitllets hipotecaris de Cuba del 5% per pagar ab dit rèdit tot lo gasto que importi lo tenir l'any dos setmanas las quaranta hores, que deuran ésser sempre la tercera setmana del mes de maig y del mes de setembre.

És disposició del fundadó que quant dit rèdit no sufragui pels gastos dels dos torns de quaranta horas, s'entregui 'l producte al sacerdot administradó dels fondos de quaranta horas.

Don Leonci Soler y March donà una limosna que s'esmersà 'n comprar una corona d'argent daurat per lo Ninyo Jesús que portà sor Josefina Soler al entrar en aquest monastir. És un Ninyo hermós a tot ser-o. Va vestit de roba, està dret sobre una peanya. Ab la mà dreita dóna la benedicció y ab l'esquerre sosté la bola del món. Aquesta és també d'argent daurat y li regalà la senyoreta Pepita Pérez, parenta de sor Josefina. Aquest Ninyo lo dia del Bon Pastó 's posa 'l chor vestit de pastoret portan una ovelleta. Aquesta és regalo de don Marian Batlles.

En lo any 1888, essent priora la reverent mare Alberta Cortada, la mare Concepció Riera, que·n aquella època era mestre de novícias y molt hàbil per fer labors, proposà a la dessusdita prelada lo plan de fer dos dalmàticas brodadas que fessin costat ab las dos casullas bonas brodades ab primor. Per qual fi li digué se podrian utilizar las flors d'un frontal que s'havia tingut d'inutilisar per modificacions que·s feren en lo altar com també moltes flors d'or qu·eran d'una casulla del reverent pare Miquel Riera, dominic exclaustat y cosí de dita religiosa. La reverent mare priora ho proposà a les reverents mares del consell y, ab son parè y beneplàcit, se comensaren los preparatius, fent los dibuxos l'intelligent pintor manresà senyor Morell. Molt valenta va ser l'empresa, com se pot apreciar al veure las dalmàticas. L'esmentada mare Concepció dirijia l'obra y era la que ab més ardor treballaba a pesar de la seva delicada salut. L'ajudaban algunas religiosas. L'any 1890 passà a millor vida no poguent veure conclòs lo treball comensat, essent axò la causa de què estés algun temps suspès. Més tard, se proseguí ab tot empenyo y se donà fi 'n lo mes de mars del any 1897.

La reverent mare priora tingué la devoció de festejar al castíssim espós de Maria, lo patriarca sant Josep, disposant que s'estrenessin las dalmàticas junt ab l'humeral en la sua diada 'n son obsequi. Axís se féu ab molt contento de tota la comunitat, qu·ayma ab tendre afecte al sant sens igual, l'admirable sant Josep.

En lo matex mes, se posà nou lo taló del sacrari, contenint una devota imatge del sacratíssim cor de Jesús, pintada per lo senyor Morell. També s'empaperà lo camaril ab un hermós paper que produex molt bon efecte quant està il·luminat.

En la matexa època se feren 32 bancs per l'iglésia. Era una millora molt necessària, puig antes hi havia l'inconvenient que quant se feya alguna funció se tenian de traure cadiras del monastir.

En lo ecspressat mes de mars se cambià lo fugó del planxadó per lo motiu de ser molt petit. El qu·hi han posat és capàs per escalfar moltes planxas.

En la pàgina 9 d'aquest llibre se fa menció de l'orga que costejà la mare Carolina Peix en lo any 1746. Era 'n sa classe molt bona, més, com en aquest món tot té fi, després de moltes reparacions, veyent qu'era molt gastada y completament inútil, se tractà de fer-ne construir una de nova.

Se pensà a qui se confiaria una obra tan delicada. Casualment, en aquells contorns tinguérem notícia que'n la vila de Granollers ne construian una baix la direcció de don Isidoro Fierro. Un subjecte que té molt apreci y afecta a la comunitat nos lo proposà dient qu'era intel·ligent y molt competent en aquest art. Però per estar més afiansadas y seguras del bon èxit (en una cosa que tan importaba) lo reverent don Joan Cucurella, nostre senyor capellà, s'informà suplicant a un seu íntim amic sacerdot se servís adquirir minuciosos informes ab una persona de Granollers molt coneguda sua. La contestació fou del tot satisfactòria. Més, s'escrigué a Vilanova de Sitjès demanant de nou informes de dit organé, resultan també molt bonas.

La reverent mare priora, sor Mariagna Sala y Font, junt ab las reverents mares de consell y ab lo benepàcit de nostre prelat, lo excel·lentíssim e il·lustríssim doctor don Josep Morgades y Gili, determinarent confiar l'obra a dit senyor Fierro. En efecte, vingué de Barcelona en lo mes d'abril del any 1896. Després d'haber tractat del asunto y d'haber reflexionat molt per la falta de lloc (puig se desitjaba que la cònsola no quedés dins lo departament nou, fins aleshores hi havia estat) per ser un gran inconvenient per la organista no poguer veurer lo compàs y per ser humit. A ont ara hi ha las portas que tancan la maquinària de l'orga antes hi havia lo teclat. Després de no poc cavilar se determinà posar la cònsola dintre 'l chor, a ont està actualment. Lo senyor Fierro digué que faria un plano. Al poc temps l'envià ab lo pressupost en el qu'estaban detalladament expressadas totes les pars de l'orga. Axò és, los registres y demás coses anexas a la mateixa. Resultan tot lo preu de 910 duros.

Sapigut lo nostre beneplàcit, vingué altre volta de Barcelona per péndrer las dimensions y desmontar l'orgue vell, quedant acordat que s'utilisarian quatre registres de la mateixa, sen los sis restans nous. Junt deu registres, quand antes sols n'hi havia vuit.

Lo tracte fou que se li satisfaria 'n quatre plassos de 200 duros cada un. Al comensar, a la mitat, més endavant lo tercer y quand estigués tot acabat, l'últim de 310 duros, ab la condició de que tot se construiria en lo seu taller de Barcelona y dins la claussura sols

hi estaria per montar-la y afinar-la, dient que seria qüestió d'un mes, prometent que per la festa del Roser d'octubre del mateix any 1896 estaria acabada. Aixís las coses, se li donà lo concertat, creyent com ell deya que l'obra s'empendria ab activitat. Los mesos pasaban, vàrias vegades se li preguntà 'l motiu de la sua demora, responent que ja se treballaba però que no podia donar l'impuls qu'ell dessitjaba perquè antes havia d'acabar la de Granollers. Aixís nos feya passar ab raons y excusas demanant algunas pagas antes del temps prefixat. Per compassió y perquè compreníam estava agotat de fondos, se va accedir a la sua petició. Lo reverent mossèn Joan va fer molts viatjes a Barcelona donant pressa 'l senyor Fierro. Li contestaba satisfactòriament dient "dintre pocs dias vindrem a montar-la". Mes dias y mesos rodolaban en la tomba del olvit, però lo bon home ab s'orgue no aparexia. Alarmats per aquest procediment y sospitan algun fracàs, puig respiràbam ja los aires purs del mes d'abril del any 1897, nostre senyor capellà pren lo tren y arriba a la capital e, indagan molt, descubreix l'enigma, sent la conclusió que lo senyor Fierro estava endeutat y aprop d'enfonsar-se, de manera que li volian embargar lo taller.

Bé 's pot pensar quint disgust vàrem tenir!. Sens perdre temps, mossèn Joan digué 'l organé que 'l moment enviés lo que tingués fet y lo que faltés, que ho fessint en lo monastir, prenent lo consell del adigi que diu "de lo perdido sacar partido". En efecte, vingué dit senyor lo dia 26 d'abril del present any ab un oficial molt intel·ligent anomenat Ramon Vilamajó, vehí de Gràcia. Portaren alguns embalatjes, molt poca cosa: la caixa de l'orga, faltan molta part de la decoració, lo secret comensat, la mancha, la cònsola mitg feta y res més. Vist això, s'acordà donar al senyor Fierro un jornal fixo, pagar-li la despesa y los viatjes que totes las semanas feya a Barcelona, marxaba 'l divendres y tornaba 'l dilluns o dimars, cobran tot lo jornal. Qualsevol compendrà qu'eran pactes molt ventatjosos per ell. Ho féyem per compassió y per sortir del pas. Mes ¿qui diria que'n lloc de mostrar-se agrahit, vingué ab una exigència de preu que no poguérem en manera alguna, ni era decorós, l'accedir?. La reverent mare priora, d'acort ab las demás, li contestà negativament. Era lo dia 12 de juny, estava per espirar lo trieni de la reverent mare Maria Agna Sala, lo dia 16 acababa lo priorat. Ell marxà a Barcelona segons costum. Mentres ell fa son viatja, nosaltres deixem per un moment lo fil d'aquesta narració. Al tractar-se de l'orga, la comunitat va acudir, com acostuma fer en

tots los assuntos, a la protecció de nostres solícits procuradors, los deu mil sants màrtirs. Moltas novenas als dedicàrem ab la fi de què tinguéssim un bon acert ab l'orga. Per l'adalt expressat, semblaba que poc s'interessaban a favor nostre, puig la cosa anaba cada dia de mal a pitjor. Entre tan, lo maligne esperit feya de las sebas. Com ell conexia las moltas alabansas qu'ab lo nou orga se tributarian a Déu, senyor nostre, com a molt hàbil organé infernal tocaba tots los registres per apurar-nos y desanimar-nos. Més quand la victòria semblaba seva, sant Acacio, junt amb los deu mil sants màrtirs, sortiren en defensa nostra dient al dragó infernal "¡¡atràs!! Malehida bèstia!" y li feren tocar retirada dient "sumergesta a las cavernas de la confusió y deixa ab tranquilitat al monastir qu'està a nostre càrrech". ¡Oh! De quina manera s'ha fet visible la protecció dels sans.

Tornem un poquet andetràs; y contemplem com lo senyor Fierro pren la pluma y escriu una carta a la mare priora, fetchada en 12 de juny del any 1897, dient que ja que no volia accedir a la sua proposició, renunciaba continuar los treballs de l'orga desentenent-se de tot ¡quina emoció y entusiasme de gratitut se despertà en nostres cors envers Déu y als seus màrtirs!. La cosa era indubitable. Aquell favor va ser com una perla preciosa que desde 'l Cel nos enviaren per ser aquell dia lo primer de la novena que tots los anys als dediquem com a preparació de la festa principal, que ab solemnitat celebrem lo dia 22 de juny.

Per comprobar que'n efecte va ser una gràcia singular, entre moltas coses que podria aduir tan sols diré qu'a continuar dit senyor al frente després d'haver gastat molt més, perquè lo que procuraba era passar dias y cobrar jornals sens fer apenas res. Vàrem saber que s'gloriaba de que habia adquirit una bona vinya, però lo pobret, quand ab més tranquilitat dormia, al despertà trobà 'ls ceps arrencats.

Aixís les coses, diguérem a son dependent, Ramon Vilamajó, si se veye capàs per continuar l'empresa baix la sua direcció. Contestan afirmativament, dit jove, ab un operari que féu venir de Barcelona y un oficial del fusté d'aquest monastir, emprendueren ab molt ardor l'obra. Desseguida treballaren més horas y lo Ramon era incansable y laboriós en grau superlatiu.

Lo pobre senyor Fierro, rebén la carta de contestació 'n que se li acceptaba la renúncia, quedà veyent visions. Ell se pensaba amilantar-nos, però li sortí lo tret per la culata.

Aleshores varen ser les súplicas y proposicions. Escrigué, vingué, més tot fou 'n va. L'intel·ligent y honrat Ramon continuà 'l frente. En aquella ocasió se descobrí la poca formalitat del senyor Fierro, perquè 'ls registres qu'encara estaban embalatjats al destapar-los, se vejé qu'eran tots bonyeguts y alguns de foredats. S'inutilisaren y feren nous.

Lo secret era curt, aixís se ha quedat. Per fer-ne un de nou la cosa estava massa adelantada. Se ha pogut arreglar gràcias a l'habilitat e interès de Ramon. La fusta del mateix, com també los pedals, lo concertat era que fossin de cahoba y tot és fusta de pi. Per l'espresat se pot conjeturà qual hauria quedat l'orga a continuar-lo 'l senyor Fierro. Qualsevol que llegexi aquesta descripció li semblarà contradictori de lo que-s diu respecte 'l senyor Fierro tantas voltas nombrat. No s'espanti 'l lector, perquè en aquest món hi ha moltes misèrias. Quand ja ha sigut massa tart hem sapigut que'n altres pars ha passat lo mateix y que'n Granollers també apuraren lo càlzer d'amargura, però per motius que s'ignorán no volgueren descobrir la veritat, tributant-li elogis que no merexia baix cap concepte. De tot lo demès que podríam dir, o cubrim ab la capa de la caritat, demanant a Déu per tota venjansa que 'l·lumini perquè `n lo venidé obri ab més dignitat, justícia y equitat.

No obstan l'interès y activitat que Ramon y als dos operaris desplegaren, no s'acabà l'orga fins lo dia 9 d'octubre del present any 1897. Lo registre de las veus humanas no n'estaba concertat. Determinàrem posar-lo quand l'orga estava per acabar-se.

L'orga costà 1.773,20 duros, resultan molt més de lo que s'havia concertat ab lo senyor Fierro, degut als percances que van expresats en aquesta relació.

La inauguració de l'orga se verificà lo dia 10 d'octubre del any 1897, sent priora la reverenda mare sor Filomena Sanmartí y Galí. Lo senyor Juan Cucurella, prevere, tingué la bondad de convidà 'l il·lustre senyor arxipreste, doctor Alabern, y reverent comunitat de canonjes y beneficiats de la Seu, suplicant-los si volian dispensar-nos l'obsequi de venir a nostra iglésia a cantar unas completas, no duptan tindria banevolència d'acompanyar-las ab lo nou orga lo reverent Marian Torras, prevere, organista y mestre de capella de la Seu. Dita proposició fou acceptada ab singular satisfacció, ja per donar una prova d'apreci a son bon amic y company de chor, lo

reverent mossèn Cucurella, com a beneficiat que's de la Seu, y també per la consideració que tenen a'n aquesta comunitat.

A las cinc de la tarde de tan senyalat dia, estan l'iglésia adornada ricament y ab esplèndida il·luminació, reunida en lo presbiteri la reverent comunitat y plena l'iglésia qual pocas vegadas s'hagi vist, ab representacions de totes las clases de la societat, des del senyor jutje de 1ª Instància fins lo humil sereno ocupan las filas dels bancs, aixís las distinguidas damas com las modestas fillas del poble. Estan tota la comunitat de religioses reunida en lo chor, entonà lo chantre 'l "Deus in adjutorium est" ab gran solemnitat. Sols pocs segons los acords de l'orga s'elevaban fins al trono del Altíssim, junt ab las plegàrias de tots los qu'allí estaban. En honor de la veritat deu dir-se que lo reverent don Marian Torras recreà nostres oïdos y arrebatà nostres cors ab las preciosas composicions que ab maestria y sentiment pulsaba, donant ab la seva habilitat gran realce a l'orga, qu'aparexia estar orgullosa per las alabansas que tots li tributaban. Tots los concurrents, y d'una manera notable las religioses, quedaren molt complagudas però ab lo sentiment de qu'aquella funció s'hagués terminat tan habiat. Los vuytanta minuts que durà 'ns semblaren un segon.

Acabat tot, sortí de la clausura lo senyor organista ab Ramon Vilamajó, qu'estigué junt ab ell al costat del orga. Molt satisfet lo primer, felicitan-nos per l'orga tan bona que posehim y no menos content lo segon, per las alabansas que li dirijian, per lo bon acert qu'havia tingut en la construcció y afinació de la matexa. Feya una tarde hermosa, tot convidaba a l'alegria, 'l firmament despejat. Lo sol, després d'haver-nos donat l'enhonorabona enviant sobre aquest monastir los seus daurats raigs, se retirà satisfet a la sua recàmara per cedir lo puesto a la lluna y estrelles, qu'aparexeren luego, cubrint la celeste bóveda qual exèrcit poderós y despedint platejada llum per mostrar-nos que s'unian a la nostra alegria.

A la hora de recreació 'ns preguntabam "¿què li ha semblat de la festa?". Unas contestaban "a mi me ha arrebatat y no respiraba a la terra si no en lo Cel", altre "si un instrument pulsat per mans humanas axís fascina, ¿que seran aquellas pulsacions de querubins y serafins?".

En aquell dia s'obsequià ab un bon dinà a Ramon, als seus companys y alguns forasters que vingueren de la capital per assistir a aquest acte. La reverent mare priora

regalà als tres que feren l'orga un quadro fet per una religiosa, regresan a Barcelona contents com unas pasquas y molt agrahits a la comunitat.

Lo dia 15, festa de santa Teresa de Jesús, se cantà un bonic ofici en honor dels sants màrtirs per la protecció que ns havian dispensat, s'oferí per la santificació de la comunitat, de mossèn Juan y dels organés a fí que un dia tingam la dicha de juntar-nos en la glòria del Cel per cantar las divinas alabansas junt ab lo anyell immaculat, a Déu, senyor nostre. Aixís sigui.

Aquesta comunitat és depositària d'una custòdia de plata daurada d'istil modern que té moltas pedres incrustades, com esmeraldes y altres, ab una dedicatòria en el reverendíssim pare mestre general del ordre de nostre pare sant Domingo. La diposità la senyora donya Apolònia Lladó, vídua de Enrich, en aquest monastir l'any 1897 per quand lo reverendíssim pare general la reclamés o bé tornessin els pares dominics a Manresa, per puguer-se'n utilisà aquestos en aquesta ciutat ab permís del reverendíssim pare mestre general. La plata de la custòdia, com las pedres preciosas que té incrustades, foren d'alhajas de la casa de pare fra Francisco Enrich y de pròpias y particulars de la seva cunyada, donya Apolònia Lladó. Pot la comunitat fer-la serví pel cultu en els dias de gran solemnitat.

En lo any 1897 se col·locà en la cuina econòmica lo dipòsit ab la columna de coure per poguer tenir aygua calenta, ab lo seu petit dipòsit en el brocal del pou, que rebén l'aygua del dipòsit gran per medi d'un aparato, dóna y reb quanta aygua s'extrau del dipòsit de la cuina.

En lo mateix any, la senyora donya Marcelina Badia de Pujadas, jermana de sor Agustina Badia, regalà ab la major bona voluntat a nostra senyora dels Àngels un vestit de seda blanch ab mesela d'or y llata de plata entre-fi.

Del tros de roba que sobrà se'n pogué fer un vestit per nostra senyora de l'Assumpta qu·hi ha 'l chor. Ditas imatges l'estrenaren lo dia 15 d'agost, aplicant l'ofici y demés obras espirituals de dit jorn per la santificació de tan bona senyora y demès família.

Segons consta en la plana 7 d'aquest llibre, en la construcció de les quatre cases de davant de la iglesia qu·hi ha un pou d'aygua molt fresca y molt bona y una cisterna. Aquesta va ser aterrada l'any 1897 perquè era un aygua que sols servia per lo bestiar. En lo mateix any se feren notables milloras en el pis del senyor capellà (qu·aleshores era lo reverent mossèn Juan Cucurella). Se construí de nou l'escala, separant-la de la de las casas del costat, y se canalitzà l'aygua desde 'ls dipòsits del monastir al esmentat pis.

Se possà 'l gas a la cuina, planxador y sala de labor.

En l'any 1898 foren col·locats els timbres, substituint les campanas. També se posaren timbres que van del monastir a la casa del senyor capellà y recadera.

En lo mateix any 1898, se limpiaren los rechs del baxos, cosa d'estrema necessitat, puig estaban molt embusats, a fi d'evitar la molta humitat que hi havia. Se conduí l'aygua a la sagrsitia de dins y de fora. Se tregué la piscina y se col·locà en el pati dels rentadors.

Dins lo mateix any, foren col·locats los tres escuts de ferro en els que hi ha esculpidas la imatge del sant cor de Jesús. Un a la casa del senyor capellà y altres dos al monestir, sobre 'l portal principal y sobre 'l torn.

Durant 1898 també se construí un segon dipòsit, de cabuda 140 cargas d'aygua, conduint-la ab sas canyerias a la cuina.

La senyora donya Francisca Batlles y Oms, cosina de sor Maria dels Dolors Batlles, al morir li dexà per recort una imatge de la Verge del Roser, ab sa ric escaparat, que està col·locada al torn. Lo il·lustríssim doctor don Josep Torras y Bages, nostre prelat, concedí 40 dias d'indulgència resant-li una Salve.

Don Francisco March y la sua senyora esposa, donya. Dominga Muntada, ab motiu de la professió de la sua filla, sor Antònia March y Muntada, regalaren a la comunitat unas riques cortinas (o doser), per lo camaril de pelux, de color carmesí ab galons d'or entrefí y la corresponent montura de fusta daurada, fent lo dibuix l'intelligent arquitecte manresà don Bernat Pejoan. S'estrenà lo dia 5 de maig de 1898, en què la citada

religiosa celebrà sos mistichs desposaris ab l'Anyell Immaculat. És un adorno de molt gust que transforma completament l'altar.

Com a record de tan felís diade, la dessusdita religiosa regalà las suas arrecades d'or a la Mare de Déu del Roser del altar del capítol y una creueta d'or ab petits diamants a la Puríssima del chor.

Durant lo mateix trienni de la reverenda mare sor Filomena Sanmartí, se feren ademés las següents milloras: se completa 'n l'orga lo registre del lleno, anyadint-s'í tres punts, puig al inaugurar-la sols s'hi havia dexat un punt y se posà de metall el conducte del ben. També se cubrí de fusta la paret del lloch de les manxes, perquè l'humitat no les perjudiqués.

A pesar de fer pocs anys que s'havia arreglat la capella dedicate als deu mil sants màrtirs, patrons insignes de la comunitat, per raó de la molta humitat produïde per las plujas, filtrant l'aygua per lo terradet, penetraba en lo sostre y cúpula qu'estaban en perill d'arruïnarse, per qual motiu se cubrí dit terradet ab cartró cuiro engrabat y enquitranat, s'arreglà la cúpula, substituint els vidres petits per altres de majors dimensions, blaus y vermells, se pintà altre volta lo sostre de la capella, portas, vidrieras, bancs y altar.

Per estar en pèsimas condicions la escala que puja al hort (desde la cuina), se féu nova, fent-la arribar fins al camí del hort. Antes sols hi havia quatre graons molt alts y derruïts. Lo replà qu'està sota del galliné servia per dipòsit de llenya y ramas secas; a fi de que quedés més asseat, s'enrajolà, fent un nou cobert al costat de la fusteria per posar llenya. També se feren algunas milloras a la cuina: el taulell ab los corresponents armaris, y altres dos, un al costat de la porta de sortir al hort, y l'altre al costat de la procure, enrajolant varios pedrissos.

Per trobar-se la portería tan a la inclemència de las estacions, aixís del fret com de la caló, se posà una porta que reb la claror per los vidres qu'estan a la part superior. Antes sols hi havia una barana de fusta per impedir que las noyes anessin al hort.

Antes d'entrar a la clase de las noyes, se féu un armari per col·locar los llibres que són dels pares dominics que residian en aquesta ciutat, en lo convent anomenat de Predicadors, quals llibres depositaren en ex monastir, com també alguns privilegis, ornamentals d'iglésia y algunes alhajas en lo any 1835, quant foren llansats de son propi

convent. Aixís continuem guardant-o, disposades a entregar-ho sempre que ho reclamin, doncs qu'aquesta fou la condició.

En los matexos temps, se féu l'armari que conté la caixa del dipòsit, per cumplir lo que marcan les Constitucions en lo capítol XXVII article 2º.

Poc antes d'espigar lo trienni de la Rt. mare Filomena Sanmartí, qu'era l'any 1900, l'hereu de confiansa del reverent don Josep Llobateras, prevere beneficiat de Moyà, féu donació a la reverent comunitat d'aquest monastir de 28 obligacions del ferrocarril Orense de no prioritat que valen unas 5.000 pessetes.

També se féu construir la palmatoria de set brocs de metall daurat, per posar al camaril devant de la Mare de Déu dels Àngels.

Donatiu qu'obtingué aquest monastir en lo compliment del llegat que, per després de la seva mort, féu en son testament donya Dolors de Foixà.

La senyora donya Dolors de Foixà, de tots los béns que poseïa en lo terror de Manresa, en féu llegat a favor dels establiments de beneficència, convents pobres y col·legis de pares jesuïtes de la matexa ciutat. La interpretació donada a les paraules ab què s'espresava la clàusula de dit llegat fou motiu de que's tingués algun plet entre 'ls compradors dels referits béns y l'hereu de confiansa de la testadora, y després d'haver guanyat el litigi l'hereu. Del líquit que resultava, se'n feren tres lots o tres parts iguals. Una d'elles va ésser dividida tambe 'n parts iguals entre dos convents, lo de les mares caputchinas y el nostre, revent quiscunt la quantitat de quatre mil sis-cents duros. La comunitat rebé ab moltíssim agrahiment tan notable donatiu lo mes de novembre del any 1900, sent priora la reverenda mare sor Agnès Jordana y Barjau, pel qual se donaren moltes gràcias a Déu, se resà per la benefactora, fent-se celebrar misses en sufragi d'ella, y s'agrahí també 'n els senyors don Ignasi March y Batlles y a don Leonci Soler y March, per lo molt que treballaren perquè 'l nostre monastir no fos esclòs de dita participació com per mala intel·ligència se pretenia. Pugueren treballar-i el primer per trovar-se alcalde de Manresa y el segon, per l'atenció que tenia merescude per ser diputat a Corts de la Nació.

Dins lo matex any 1900, per motiu que's necessitava un lloc per dipòsit de varies cosas de la cuina y hort, se prengué part del galliné, allargant-lo per la part de mitg dia,

cercant-lo d'un filat a fi de que fos a la serena, fent varios departaments y beuradó ab agua viva.

En l'esmentat any, amenant ruina lo sostre de la cabanya, fou precís fer-lo nou, alsant-lo algú tant. Se pintarent las parets y se substituïrent las imatges de la Sagrada Família per altres que se compraren de molt devotas.

En la mateixa época, se construí adjunt el rentadó de baix, altre safreix d'obra petitet ab dos divisions, enrajolant lo terraplè.

Lo dia 25 de mars del any 1901, la Mare de Déu dels Àngels, nostre titular, y el Ninyo Jesús que porta 'n sos braços estrenaren una rica corona de plata daurada ab pedras (imitació). Costà 442'50 pessetes; 100 pessetes foren de la comunitat y les altres, o sia les 342'50 pessetes donatiu de varios devots.

Les religioses que, surtidas del convent de Nostra Senyora dels Àngels de Barcelona, vingueren a fundar en aquest monastir, tingueren cuidado de recullir quants documents trovaren de la comunitat de clarisses que feya poc havia quedat extingida y a la qual elles, les germanes de la nostre Ordre, la substituïan. Foren aquestos documents tan pocs que per ells no pot tenir-se notícia dels principals acontexements que ocurririen a dites religioses durant lo temps qu'ocuparian aquest monastir. Les fundadoras y les succesores anaren juntant en aquells pocs documents els que feyen referèncie a la fundació per les religiosas dominiqués y tot allò que pugués posar en conexement a les esdevenidoras de quand de notable hagués succehit y anés succehint en el monastir. Tot s'anave posant en una caixa sens que s'hagués procurat may ocuparse en la formació d'un ben ordenat y classificat arxiu. Aqueix trevall l'emprengué sor Josefina Soler y March l'any 1901, portada pel zel de cumplir bé 'l càrreg que li fou confiat d'arxivera de la comunitat. Rebé algunes instruccions del seu germà, don Leonci, arxiver municipal, y a qui lo excel·lentíssim doctor Morgades havia nombrat arxiver del bisbat, y bax aquelles instruccions anà ordenant y clasificant tots els documents existents, de modo que fàcilment pugui trovarse lo que's necesiti consultà. Una vegada ordenats tots els documents, se féu necesari la construcció d'un armari que 'ls contingués y hi hagués facilitat de consultar-los. Avuy compta la comunitat ab lo seu bon arxiu, no tan per lo que mirà en els documents que, molt ben ordenats per l'adalt expresada arxivera sor Josefina Soler están continguts en dit armari, sinó principalment

perquè està tot col·locat de modo que 'n lo succesiu no costarà res l'anar proseguint l'obra.

Don Avelino Torra, germà de sor Maria Àngela, l'any 1902 va fer pintà 'l oli un quadro d'uns cinc pams y mitg d'alsada, que representa a la Immaculada Concepció ab ric marc daurat y lo regalà a la comunitat.

En la mateixa época, d'una limosna que donà donya Marcelina Badia, germana de la mare Agustina, se féu daurà la safateta del combregadó.

Merex ser particularment esmentada la millora obtinguda a favor de la sagristia, ab lo preciós regalo fet a la reverenda mare priora sor Agnès Jordana y Comunitat, d'un ric tern blanc de seda ab flors grogas, imitació a or fi, consisten ab una casulla, dos dalmàtics, quals fiadors tenen las borlas d'or fi, una capa pluvial y un humeral. Els galons de dits ornaments tots són d'or fi. Acompanyaren a dits regalos, tres cinguls de seda vermella, ab borlas d'or fi y tres jocs de cintas d'amit de moaré, pintades artísticament y ab colors molt fins. Aquest regalo fou presentat per lo reverent mossent Joan Cucurella, nostre capellà, lo dia 24 de Juny del any 1902, no manifestan-se 'l nom de la persona donant.

Ab motiu de la commemoració del tercer centenari de la fundació d'aquest monastir, lo dia 26 de juliol del any 1902, aquesta comunitat va celebrar ab moltíssim goig y entusiasme tan felix recort, celebrantse solemniel Ofici, cantat per les religiosas. Acte seguit, baixàrem en procesó a la porteria per fer la renovació de la cerimònia que feren nostras inolvidables germanas fundadoras al entrar a pendrer possessió d'ex monastir, al qu'han dexat embalsamat de perfumadíssim olor de virtuts y de la més exacta observancia religiosa. L'esmentada processó s'organisà 'l chor. Baxàrem per l'escala gran, resant lo sant rosari. Arriban a la portería, la reverenda mare priora sor Agnès Jordana va fer una pregària a la Sagraa Família y a nostre pare sant Domingo, a fi de que jamay tinguéssim de surtir del monastir, si no que a imitació de nostras predecesoras tinguéssim la dicha de viurer y morir en la santa casa. Se continuà la processó y lo reso del sant rosari, dirigint-nos al chor, passant pel hort de dalt. Las finestras del primer pis estaban engalanades ab cobrellits y altres adornos. Al arribar al chor, cantàrem un solemne Te-Deum en acció de gràcias y besamans a la santíssima Verge del Roser qu'ocupa 'l lloc prioral, oferint-li nostres cors, y li demanàrem se dignés

presentar-los al seu santíssim Fill, juntament ab les nostres supliques, perquè 'n aquesta comunitat no faltin may vocacions a fi de que 'n tots los sigles se puguin cantar les divines alabanças y donar molta glòria a Déu. Molt emocionades y plenas de regositg espiritual estàbam totas qu'al sortir nos felecitàbam per lo benefici que Déu nostre senyor a quiscuna de nosaltres nos ha dispensat.

Lo dia quatre d'agost, festa de nostre pare sant Domingo, va ser lo destinat per celebrar-se públicament l'esmentade commemoració en nostre iglesia. Al dematí, Ofici solemne, oficiant els pares caputxins, y a la tarde, després d'un solemne rosari cantat, predicà nostre ilustrat compatrici reverent doctor Ignasi Torradeflot, prevere, qui durant set quarts d'hora va captivar l'atenció dels oyents.

En la primera part del seu eloqüent sermó, va fer un entusiaste panegíric de nostre pare sant Domingo, y en la segona, va ocupar-se del tercer centenari de la fundació d'aquest monastir. Tot sia per la major glòria de Déu, llaor de la Verge Maria y de nostre pare sant Domingo.

En lo mateix any, don Leonci Soler y March regalà sis dotzenes de carpetas per l'arxiu. La senyoreta Pepita Pérez, parenta de las sors Imelda Farga y Josefina Soler, nos donà un bonic corporal de custòdia de fina batista brodat y la punta molt primorosa confeccionada per dita senyoreta.

En l'any 1902, se comensà a fer la professó del santíssim nom de Jesús, que correspont al segon diumenge de cada mes, e inscribint-se la comunitat a la confraria de tan dulcíssim nom per cumplir l'article IX de las Constitucions.

En lo esmentat any, se cantà per primera vegada la Tercia lo tercer dia de Pasqua de Pentecostés, ab acompanyament d'armònim, ventsent-se las dificultats qu'hasta 'l present havian impedit posar en pràctica lo que marca 'l ceremonial del Ordre.

Lo mateix se féu 'n la professó de difunts que's fa cada semana immediatament d'haver resat l'ofici de difunts.

Fins are 's feya aquesta professó sens surtir del chor, solzament surtíam dels cadirats (com per la Salve) y resàbam alguns responsos. En lo desusdit any, se comensà a fer ab la forma que marca 'l ceremonial y 'l capítol III de las Constitucions.

L'any 1903 se posarent portas a las dos rexas dels parladors a la part de dins, tancant-las ab pany, com també 'n el tornant de la rexa clara.

En lo mateix any, se feren per lo refató cinc taulas y bancs per ser inservibles las qu'hi havia.

En lo esmentat any, se comprà per l'altar dels sants màrtirs un ric Sant Cristo de metall, ab una capa d'or fi. Costà deu duros; sis foren de una limosna que una bona senyora donà a la mare priora, y 'ls quatre de la comunitat.

En lo mes de setembre del any 1903, rebérem un hermós Ninyo Jesús, posat en ric brasol, regalo de donya Dolors Claret y Asols, a sor Dolors Batlles, quant aquella havia de contraure esponsals ab lo germà d'aquesta, don Marian Batlles, y servex en l'iglésia per fer l'adoració 'n las festas de Nadal y dels sants Reys.

Ab motiu del quinquagèssim aniversari de la definició Dogmàtica de la Immaculada Concepció, el gran pontífecs Pio X ben aviat després d'haver pujat al trono renovà les disposicions de son antecessor y de nou convidà al món a celebrar la definició Dogmàtica no ab un dia de festa si no consagrant-i tot un any enter com a preparació a la gran diada o solemníssim aniversari, any que ha sigut hermosíssimament anomenat marià.

El món catòlic ha respost agradable y dòcilment a la veu del Papa: entre las ciutats que celebraren l'any marià tot enter o com el Papa demanava, se va distinguir d'un modo especial nostra aymada ciutat que jamay a desmentit son amor a la Immaculada.

Aquesta comunitat, desitjosa de cumplir la voluntat del vicari de Jesucrist y unint-se al general entussiasme de la ciutat, va festejar l'any jubilar de la Verge nostre carinyosa Mare, eczemta de tota taca de pecat (del 8 de desembre de 1903 al 8 de desembre de 1904). Lo dia 8 de cada mes hi hagué la funció següent: al matí Ofici solemne cantat per la comunitat y a la tarde, després de maitines, rosari y trisagi marià resats, acaban la funció ab alguns càntics a Maria Immaculada. Lo dia 4 de setembre va ésser lo destinat per celebrar en nostra iglésia la festa extraordinària per honrar a Maria. Al matí, Ofici Solemne, y a la tarde, després del reso del sant rosari y Tresagi marià cantat ab orquesta, féu un eloqüent sermó el pare fra Fulgenci de Barcelona, caputxí, acabant-se ab la Salve cantada per la comunitat.

L'altar major estava engalanat com pocas vegades s'hagi vist. Hi havia una hermosa imatge de la Puríssima ab gran resplendor de llums de gas y voltada de varas de Jessé. A la funció de la tarde se convertí lo presbiteri 'n axerit jardí ab gran multitud de flors

artificials y naturals, forman un bonic nom de Maria per medi de ciris, de manera que 'n conjunt causaba sorprenent afecte. La festa resultà molt lluïda y concorreguda. Las religioses no sabíam com retirar-nos del chor pux que l'hermosa presència de l'Immaculada 'ns tenia ensizades y 'ns dèyem interiorment "si tan gotj causa aquí 'n la terra, què será 'l Cel?"

Digne coronament de les festes del any marià fou l'entussiasme y esplendor ab que 'ls manresans celebraren la diada de la Puríssima. A la vigilia de la festa varen apareixer profusament engalanats i il·luminats els enfronts de les iglésies, convents y totes les cases de la ciutat. Nosaltres vàrem engalanà la fatxada de la part de ciutat (o sigui l'obra nova, encara que estava 'n sa construcció) am molts domassos blaus en els que hi havia 'l nom de Maria blanc. Al vell mitj de la fatxada, sota un bonic dosser, s'ostentava un hermós quadro de la Immaculada Concepció rodejada de llums de colors.

Xo sia per la major glòria de Déu y llaor de la Immaculada Verge Maria.

La comunitat compte ab una preciosa joia com és la de una nombrosa colecció Mariana, la més completíssima de las que fins are se'n té notícia y és en lo que mira a la seva colecció, obra de sor Josefina Soler y March, y qual treball basta veurer per quedà altament recomenade la seva diligència, trassa y millor debem dir la seva especial devoció a la Mare de Déu, havent sigut el seu fi nobilíssim de prestar-li un obsequi que li oferí 'n penyora del seu amor en la celebració del quinquagèssim aniversari de la proclamació del dogma de la Concepció Immaculada. Consta tan simpàtica obra de setze grossus volums, contenint en conjunt unas mil dos centes imatges de la Verge Maria en riques fotografies y diferents grabats, regalo de varios il·lustríssims prelats, il·lustres personatjes, comunitats (en especial els pares caputxins, que 'n donaren unas dos centes) y famílias afectes a la comunitat. Un dels prelats que am molt gust va volguer contribuir en exa obra fou lo il·lustríssim doctor don Joan Comes y Vidal, fill d'aquesta ciutat y bisbe de Terol.

Merex ser esmentat d'un modo particular l'interès y fervor ab que don Leonci Soler y March volgué pendrer part en aquesta obra a llaor de Maria Immaculada, costejan las coleccions de fotograbats dels principals museus d'Espanya e Itàlia, resultan en conjunt tots costejats per lo generós y devotíssim de Maria don Leonci Soler y March, tres

volums d'Itàlia, dos d'Espanya, el de las lletenies de la Mare de Déu y 'l de la seva vida, tots de gran tamany.

Don Marian Batlles y March, germà de sor Dolors, va contribuir en aquesta obra am molta generositat y en obsequi a Maria costejant l'enquadernació de nou volums o sigui 'ls restans dels setze que forman l'agradívola colecció Mariana.

La major part dels treballs de pintures que hi ha 'n algunas de las estampas són fets per les religioses de l'Ensenyança mares Dolors Vallés y Pins, Carme Julià y Dolors Fornells. També n'hi ha alguns de las religioses salesas. Abdos comunitats varen volguer donar una proba d'amor a la santíssima Verge y 'l matex temps demostrar una vegada més l'afecta que senten per aquesta comunitat.

Havent sigut precis ensorrar lo cubert a ont hi havia la premsa, no valgué la pena de trasportar-la 'n altre lloc, perquè quan foren a desmuntar-la resultà inservible, y no és estrany, perquè era molt antiquíssim y en aquest món tot té fi. Sent aixís que fou precis comprar-ne un altre, per no tenir de portar la brisa a premsar a fora, ja que tots los anys se fa, aquí dintre 'l monastir, lo vi per las missas y per lo consum de la comunitat.

En l'any 1904, se comprà una bona prempsa sistema Simany, que costa 575 pessetes y se col·locà 'l sallé. En aquest matex lloc, hi ha un gran túnel de cabuda d'unas 30 cargas de vi que's féu construir algún temps avans que la dessusdita prempsa.

En lo any 1905 se restaurà la casulla que brodà la mare Ignàsia Duran l'any 1753, com consta 'n la plana 11 d'aquest llibre, ventsen-se las grans dificultats que feyan casi impossible la seva restauració, quedant reduhida 'n el seu primitiu esplendor y poguent-se apreciar tot lo mèrit y gust artístic de tan preciós treball com si acabés de surtir de las mans de dita mare Ignàsia. Se cambiaren tots els cordons, llatas, entiquèlas, com també fer novas algunas flors del escapulari de la part de devant; se mudà 'l forro, que costà 80 pessetes, y 'n conjunt per dita renovació se gastaren unas 120 pessetes. Dit treball lo feren sor Josefina Soler y March y sor Dolors Batlles y March.

En lo matex any 1905, lo excel·lentíssim doctor don Joan Comes y Vidal, bisbe de Terol, regalà a la comunitat una preciosa relíquia, col·locada 'n un relicari d'argent, del beato Joan Babtiste de la Concepció, tapada ab un cristall y que té per acabament un Sant Crist del matex metall ab sa autèntica, que està arxivada.

Com consta 'n la detallada relació de la plana 70 d'aquest llibre, que las comunitats religioses no podian tenir propietats, se vengueren todas las fincas menys dues o tres y una d'aquestas era lo camp de frente de les parets del monastir de la part de la carretera y que 's al costat de la casa que habita lo senyor capellà, lo qual no s'havia volgut posar a la venda per no donar lloc a que jamay fos edificat, a fi de pervindre las molestias que per lo temps a venir podía ocasionar a les monjas; però, com aquestas fincas que la Comunitat s'havia reservat, per poguer-las possehir s'havia tingut de simular una venda posant-las 'n nom del senyor capellà de la comunitat, mossèn Joan Cucurella y Argemí, més tard ens aconsellaren que millor seria vendre'l per lo motiu d'evitar los gastos del trespàs quan morís dit senyor y axís se féu l'any 1905 per lo valor de quatre mil cinc centes pessetes.

En l'any 1906, s'obtingué per la sagristia un preciós joc de sacras que són primorós treball de caligrafia adornada, procedent de les religioses de Maria Reparadora, que obtingué aquesta comunitat per mediació del seu bondadós capellà, lo il·lustre canonge don Joan Cucurella, pux dit objecte va se-rli regalat per ditas señoras religioses y lo mentat senyor tingué 'l desprendiment i finesa de donar-lo a-n aquesta comunitat.

Lo dia 11 de maig del any 1906 va ésser dia de gran joya y d'acció de gràcias per l'ordre de Predicadors ab motiu dels cinquanta anys de la ordenació sacerdotal de nostre reverend pare mestre general fra Jacinto Maria Cormier. Alguns temps abans de dita festa, lo nostre pare provincial va manifestar a tots los dominics, religioses de la Segona Ordre, terciaris, etz. etz. la voluntat del procurador general de que's fessin manifestacions de vivíssim amor y respecte al digníssim successor del gran patriarca sant Domingo de Guzmán. Aquesta comunitat acceptà ab goig ditas proposicions enviant a Roma una casulla de tissú de plata ab flors d'or, acompanyant-i una coral y entussiasta felicitació.

Lo reverent pare mestre general, molt complagut y agraït a nostra afecctuosa demostració, 'ns donà les gràcies ab una paternal y cordialíssima lletre escrita del dia 6 del mes de juny del metex any. Diu axís:

Mi muy amada madre priora:

Doy a usted y a toda esa vuestra comunidad las más expresivas gracias por la filial felicitación y hermoso regalo que me mandaron ustedes con ocasión de mi jubileo

sacerdotal. Pero agradezco aún más las oraciones que en tal día habrán ustedes elevado al Cielo por mi y por toda nuestra sagrada orden y en las que ruego a ustedes que continúen siempre.

Las bendigo a todas de corazón.

Su afectísimo en el Señor

Fray Jacinto Mª Comier

Magister generalis ordo predicatorum

Juntament ab aqueste lletre hi havia un recordatori de dita festa consistin en una estampeta que a l'una part y hi ha lo nostre pare sant Domingo y a l'altre la següen inscripció: "Recuerdo de las Bodas de Oro o Jubileo Sacerdotal del reverendísimo padre fray Jacinto Maria Comier Maestro General de la Orden de Predicadores " (1)

17 Mayo 1856 – 1906

Alguns dias més tard, ens envià dos grabats en gran tamany de les imatges dels vuyt màrtirs dominics, Jeroni Hermosilla, Valentí Berrio-Ochoa, Pere Almató, y companys beatificats lo dia 20 del mateix mes, que les férem col·locar en un quadro.

(1) Està arxivade junt am la lletre 'n la carpeta de lletres rebudes número **[segueix un espai en blanc]**

A últims del mes d'agost del any 1906 vingué 'n ex monastir nostre prelat, lo il·lustríssim doctor don Josep Torras y Bages. La comunitat lo rebé 'n lo chor bax a ont, sens entrar y des de la rexa, 'ns féu una fervorosa y entussiasta prèdica 'n la que enaltí les virtuts y martiri de nostre germà dominic el beato Pere Almató (beatificat en lo prop passat mes de maig). També 'ns féu una bonica relació de les festes qu'ab motiu de la beatificació se celebraren a Sant Feliu Sasserra, pàtria natal del beato Almató, quals festes realsà ab sa presència nostre digníssim prelat. Molt ens va encarregà que procuréssim imitar al nostre germà jovenet de trente-un any, martiritzat en el Tunkin, procurant també ser martyrs per medi del difícil treball de la pràctica de les virtuts, ja que hi estem obligades per la nostra professió. Acabà dient que fóssim molt devotas del santíssim rosari y que 'l objecte principal de sa visita havia sigut per donar-nos una relíquia del beato Pere Almató, com a penyora del amor y apreci que té a exa comunitat a fi de que totes fóssim molt devotas de nostre germà que acababa de ésser col·locat en los altars.

Desde la rexa 'ns féu adorar la santa relíquia (que's una dent del beato posada en un relicari de plata y ab sa corresponent autèntica, que's guarda 'l arxiu) y lo anell pastoral. Contentíssimes y agraïdas vàrem quedar de l'honrosa visita de nostre bondadós prelat no menys que del ric tresor que acababa de fer-nos entrega.

Als tretze de setembre del any 1906, los albaceas del excel·lentíssim e il·lustríssim doctor don Joan Comes y Vidal (que en pau descansi) feren entrega a aquesta comunitat de dos mil set-centes pessetes nominals del Deute Perpétuo Interior d'Espanya per la redotació de les dues fundacions fetes per lo matex, registrades en la pàgina 25 del llibre de fundacions y 'n la pàgina 106 d'aquest llibre y per la celebració d'altres quatre aniversaris celebradors quiscun any per l'ànima del excel·lentíssim fundadó y de la dels seus germans don Pere, don Jaume y donya Josepa, quant aquesta será difunta, en los días que senyala lo citat llibre de fundacions. Pro mentres visqui donya Josepa, se celebrarà per ella un Ofici 'l dia de sant Josep o en algùn de la sua octava, segons és la voluntat del excel·lentíssim fundadó.

Segons lo decret de sa santedat lo pare Lleó XIII, donat en Roma a 3 de maig del any 1902, en el qual diu que 'n tots los convents de monjas de qualsevol ordre o institut en què's fan vots solemnes, acabat lo temps de probació y noviciat segons lo prescrit per lo sant consili de Trento, constitucions apostòliques y lleys del ordre o institut aprobades per la Santa Seu, faran vots simples y que, terminat lo trieni a contar desde 'l dia 'n que varen fer los vots simples si fossin dignas que sigan admesas a la professió de vots solemnes (aquest decret lo publicà lo Butlletí Oficial Eclesiàstic del Bisbat de Vich en lletre llatina y vulgar. Es guarda 'n l'arxiu, carpeta número **[segueix un espai en blanc]**, a fi de poguer consultar quant convingui sobre les disposicions del pontífex Lleó XIII, ja que aquí sols fem constar lo més essencial).

La primera religiose qu'entrà 'n lo compliment d'aquest decret fou sor Jacinta Isach y Porta, qu'entrà en est monastir lo dia 1er del mes de setembre del any 1902 y per consegüent va fer los vots simples lo dia 5 del mes de novembre del any 1903. Per disposició del il·lustríssim senyor bisbe de Vich, nostre prelat, los féu ab la matexa solemnitat que fins al present s'havian fet los vots solemnes. Aixís matex diposà que's fessin aquestos privadament en mans de la reverent mare priora 'n presència de la

comunitat la que devia estar reunida 'l cor. Sor Jacinta va fer los vots solemnes lo dia 5 de novembre del any 1906 a les 3 de la tarde, acabat lo reso de vespres y completes.

Com a felix recort dels vint-i-cinc anys de sa professió religiose, la mare subpriora sor Josefina Soler y March celebrà les bodes de plata lo dia 25 de noviembre del any 1906. La festa resultà molt esplèndida, havent-se celebrat públicament ab Ofici solemne cantat per las religioses y sent lo celebrant son germà, lo reverent doctor Marian, prevere, qui després del Evangeli féu una acabadíssima plàtica 'n la que commogué y entusiasrà tots los oyents.

Durant l'Ofici, la mare subpriora s'estaba 'l chor ocupant lo lloc que s'acostuma lo dia de la professió, cenyint blanca corona, la que's tregué 'n el solemníssim moment de rebre la Sagrada Comunió que fou després d'haver sumit lo sacerdot. Acabat l'ofici, baxàrem ab professó 'l chor baix cantan l'himne de las verges Jesus corona vírginum. Arribant li tregueren la corona y féu la renovació dels vots. Donà l'abràs a la mare priora y li tornaren a posar la corona. Entretant, dos religioses li tiraben flors naturals y lo celebrant y assistens qu'estaban al peu de la rexa entonarent lo Te-Deum que fou continuat per la comunitat y alternat ab gran espatec d'orga. Se repartiren bonics recordatoris als concurrens que se'n varen anar molt complaguts de tan solemne y piadosa festa.

Donya Vicenta y don Leonci, mare i germà de la mare subpriora, obsequiaren a la comunitat ab abundans y exquisits postres.

A fi de complaure a les moltes famílias que desitjaban felicitar de paraula a la mare subpriora, lo dia següent rebé 'l parlador portan la corona.

En lo matex any 1906, en agraiment d'algunes finesas que la comunitat va fer al reverent doctor Marian Soler y March ab motiu de sa ordenació sacerdotal, rebérem ab gran sorpresa y molta alegríia l'imatge d'un hermosíssim Nin Jesús de Praga. És d'escultura, posat sobre una peanya daurada, que tot junt té uns 0,43 metres d'alçada. Va ésser col·locada a la capella dels sants martyrs y conté les indulgències de santa Brígida y moltes d'altres que's poden guanyar resant-li un credo o un parenostre. La comunitat, en recompensa, aplicà la sagrada comunió y lo demés del dia per lo bé espiritual de dit benefactor.

Lo dia 5 de jener del any 1907, per disposició que havia dexat lo il·lustríssim senyor doctor Joan Comes y Vidal, bisbe de Terol, los seus marmessors ens feren entrega d'una part de la cadeneta d'or del pectoral per què servís per la clau del sagrari.

La germana del desusdit il·lustríssim senyor bisbe, donya Josepa Comes, tingué la generositat de regalar-nos dues casullas de domàs de seda, una de blanca y altre de vermella, guarnidas am galons d'or fi.

Lo dia 25 de mars del any 1522, vingué 'n aquesta ciutat sant Ignasi de Loyola. Durant lo temps de sa permanència prengué per confessor y director del seu esperit al reverent pare fra Guillem Pellarés, prior del convent de pares dominics d'aquesta ciutat. Per millor comunicar ab son director, passà a viurer una temporada en dit convent, a ont continuà s'assombrosa penitència: feya tots los dias l'eczercici del Via-Crucis, portan sobre ses delicades espatlles una pesadíssima creu de fusta d'uns 17 palms d'alçada y 10 d'amplada. Sembla un semi-miracle que un cos tan estenuat pogués portar tan extraordinària carga.

Quant los pares dominics en l'any 1835 varen ser llansats del seu convent, tan ric tresor va ésser depositat en l'oratori de la casa payral del reverent pare fra Francisco Enrich, un dels exclaustrats, a ont permanesqué fins a la sua mort, ocorreguda 'l dia 22 de mars del any 1883, que fou trasladada en nostre monastir, no com a propietàrias. Sols pot disposar d'ella lo reverent pare general del ordre dominicana per ser pertinença de la matexa.

És molt admirable que sent dita creu tan antiquíssima no és cap mica corcada.

Lo dia 11 de mars del any 1907 fou col·locada frente a la porta d'entrar al chor, a ont rep continuats homenatjes de la més tendre devoció de las religioses.

El reverent pare fra Francisco Enrich (dominic exclaustrat), portat de la simpatia y apreci que tenia 'n aquesta comunitat, manifestà a la sua cunyada donya Apolònia Lladó, vídua de Enrich, la sua voluntat que per després de la mort de la esmentada senyora dexés capital suficient per la fundació d'una missa diària, la que deuria celebrar-se per sufragi dels difunts de la família Enrich y además vuyt Oficis anyals.

Per un document clos que donya Apolònia Lladó, vídua d'Enrich, tenia depositat en aquesta comunitat ab disposició que s'obrís després de la sua mort y havent ocorregut aquesta lo dia 10 de mars del any 1907, se cumplí la voluntat de la difunta, enterantse

la reverent mare priora y mares del Consell del esmentat document, a fi de cumplir les disposicions en ell contingudes (el qual va copiat litarelment en lo llibre de fundacions, pàgina 31, en el que van consignats los dias que han de celebrarse los vuyt Oficis anyals y pels difunts que respectivament deuent aplicar-se).

Además de les disposicions del reverent pare fra Francisco Enrich, que vant expressades en lo desusdit document, la senyora Apolònia fa fundació de tres Oficis anyals que deuen celebrar-se a la sua intenció: un, en lo dia de la misteriosa Llum (21 de febrer), altre, lo dia de sant Tomàs de Aquino y l'altre, lo dia del aniversari de la sua mort.

Per una pèrdua notable que tingue 'n los seus interessos, l'esmentada senyora se vejé obligada a reduir lo capital de la fundació de la missa diària, sent aquesta d'una limosna tan sols de 6 rals, surtin la comunitat de tota manera beneficiada, havent pogut rebaxar la mitat de la penalitat que donaba 'l sacerdot.

Lo dia 30 d'abril del any 1907, vàrem comensar un triduo en honor del beatos dominics Jeroni Hermosilla, Valentí Berrio-Ochoa, Pere Almató y companys, martiritzats en el Tunkin y beatificats solemnement lo dia 20 de maig de 1906.

La festa va consistir ab Ofici cantat per la comunitat y a la tarde, rés del sant rosari, cant del himne del comú del Plurimorum martyrum y sermó que predicà tots tres días lo il·lustre Joan Cucurella, nostre capellà. L'últim dia del triduo, després del sermó, se cantà un solemne Te- Deum.

Segons va expressat en la plana 52 d'aquest llibre, la generositat que tingué lo senyor marquès de la Culla, don Baltasar d'Espanya, de fer donació 'n aquesta comunitat del cos de la gloriosa santa Victòria màrtir, sots condició de ser venerada 'n nostre iglésia y además manifestà que tenia intenció de costejar un altar que dedicaria a honra y glòria de la desusdita santa en el qual volia que fos venerada.

Contenta y satisfeta, com és de suposar, la comunitat de possehir tan ric tresor, esperaba com a complement de tanta satisfacció que d'un dia 'l altre lo senyor marquès realisaria lo seu piadós projecte. Interinament, la comunitat col·locà las sagradas despallas de santa Victòria verge y nàrtir en el chor. Passaren mesos y mesos, anys y més anys, y lo senyor marquès anava guardant silenci. La comunitat varias vegades li recordava la sua promesa y tot quedaba sepultat en el port del olvit. Vingué qu'aquella

poderosa família tingueren grans revessos de fortuna y, sabedor d'això lo nostre may prou estimat capellà reverent pare fra Tomàs Sanmartí y havent passat ja deu anys, determinà posar-la a l'iglésia, fent construir a sas expensas lo sepulcre y l'imatge de la santa, fent l'inauguració lo dia 19 de maig del any 1882, segons va expressat en la plana 59. Més tard, o sigui a primers del any 1907, vejerent que l'esmentada imatge estava molt desmillorade degut a la molta humitat de l'iglésia y que perillabant molt les venerandes relíquies. Vist això, y no poguent-li donar el culte que li és degut, nostre capellà, lo il·lustre Joan Cucurella, proposà que fos venerada a dins lo monastir. Aixís se féu y després d'haver-la fet restaurar, renovat los vestits y fet fer una palma d'escultura 'n lloc de la que portava de paper, lo dia 13 de juny del any adalt expressat, fou col·locada 'n l'altar dels santa màrtirs, a ont reb los més tendres homenatjes de fervor y veneració de les religioses.

Quand se puguin continuar les obres segons marca 'l plano (que també hi va comprès la restauració de l'iglésia), aleshores se farà un altar en el que si pugui col·locar lo cos de santa Victòria a fi de donar-li lo degut culte y cumplir la voluntat del donant.

Per lo motiu que va expressat en la plana **[segueix un espai en blanc]** d'aquest llibre, en lo mes de juny del any 1907 se vengué l'heretat mas Guix de Cardona pel preu de 13.500 pessetes.

Lo dia 14 de noviembre del any 1907, a dos quarts de dotze del matí s'enrunà un troç de cerca del capdevall del hort de baix de la part de la carretera. Feya cosa d'un quart que la comunitat havia entrat a refató y mentres estàbem dinant las donas de les cases del devant del monastir tocaren lo timbre per avisar-nos que acababa d'enrunarse un gros troç de cerca. Acudí la reverent mare priora ab altres religioses per fer-se capasses del desastre y efectivament la cosa no havia sigut cap mica exajerade. To seguit envià a buscar lo mestre de cases senyor Tarrats perquè sens perdre temps fes tots los treballadors que li fos posible a fi de que se pogués tornar a fer ab la major promptitut. Fou precís que dugues nits seguides se quedessin a vijilar dos hòmens de confiança de la comunitat perquè estàbem en tan perill que fàcilment se podia entrar a la clausura.

Gràcies a Déu, senyor nostre, que sempre vetlla d'un modo particular per sas esposas, no hi hagué desgràcies personals, sent axís que feya poc que una religiosa s'havia estat un bon rato 'n el lloc metex que's desplomà la cerca.

Tot això fou produït per les moltes plujes, acompanyades d'horrorosos y may vistos temporals que hi hagué durant lo mes d'octubre, essent d'un modo especial per aquesta ciutat de tristos records la vesprade y nit del dia 12 del metex mes, doncs qu'ademés de la forta pluja que queya fent un soroll tan ruidós com si passés un torrent, sen aixís que per la carretera de devant nostre monastir corrian dos pams d'aygua, d'aquí pot deduir-se com serian los carrers y plaças de la ciutat. A 2 quarts de 7 del vespre poc més o menys, baixà lo riu Cardoner tan desbordat que pujà 10 metres del seu nivell, causan greus perjudicis materials y no pocs sustos a les famílias y treballadors que's trobaban en les cases y fàbricas de la vora del riu. Lo retrunyir dels trons, los llampecs tan esgarrafosos, lo vent tan huracanat venian a formar un conjunt tan horrorós que semblava que tot s'havia d'enfontsar. ¡¡Quina nit!! La força del vent arrencà d'arrel lo xipré més corpulent del hort y 'n desarrelà alguns d'altres.

Com les plujes durarent molts días, l'aigua que s'escorria del hort penetrà 'n la sepultura, omplint-se d'aygua 'ls ninchos d'arrant de terra de la part del hort, havent sigut precís enfondir lo rec y durant molts dias cada dia's tenia de ruplegar l'aygua.

Encara 'ls paletas no havian acabat de pujar la cerca de què hem fet menció, quant vingueren los vehins del carrer del Peix, molt alarmats, dient-nos que la cerca que dóna 'n aquell carrer amenassaba enrunar-se. La férem regonexer per lo mestre de cases, que 'ns digué qu'era precís ensorrar-la y construir-la de nou sens perdre temps perquè perillaba molt y podia ocasionar moltes desgràcies, tota vegada que les casetas de sota estaban habitadas.

Aquesta costà molt més de tornar a construir que la de la part de la carretera perquè aquella no fou necessari tornar a fer los fonaments y 'n aquesta sí, y que per cert tingueren que treballar molt per trobar roca, havent tingut d'enfundir 15 pams.

Tan lo troç que dóna 'l carrer del Peix com el que dóna a la carretera se construïren de pedra, doncs qu'antes eran de tapiat, menys uns dos pams al comensament qu'era de pedra. Això féu que costà molt més sa construcció, havent sigut son import de 758'15 pessetes.

S'entregà 'ls pares dominics del convent de Barcelona lo dia 31 **[sic]** de novembre del any 1907 un tern de seda blanc ab flors de colors, consisten en capa pluvial, dalmàtiques, casulla humeral y estolas, tres albas ab los seus sínguls, tres lavabos, tres purificadors, tres corporals y un humeral de tela de plata, ricament brodat al or. Tot axò era part de lo que la comunitat els guarda desde l'exclaustració del any 1835, com consta 'n la plana 125 d'aquest llibre.

Ab motiu de la celebració de les bodes d'or o quinquagèssim aniversari de la ordenació sacerdotal de nostre santíssim pare el Papa Pio X y unint-nos a les demostracions de carinyo ab que tot lo món l'obsequià per disposició dels prelats diocesans, en lo mes d'abril del any 1908 vèrem entregar a la junta encarregada de recullir els obsequis per enviar a Roma, unas estoballas, un sobrepelliç, 2 corporals, 6 purificadors, 6 lavabos, tot de tela fina guarnit am puntes de fil, posat ab una capsa 'n forma d'estux y lligat ab cintes de seda de colors. Feya molt bon efecte.

En lo mes de maig del esmentat any, morí donya Marcelina Badia y lo seu fill Josep Maria, com a record de la seva senyora mare, regalà per la Mare de Déu dels Àngels una agulla imperdible d'or ab varios diamants y quatre coronas d'argent, tres d'estrellas y una de llisa, en atenció a la seva tia, mare Agustina Badia.

En lo metex any, per nostra titular, la Mare de Déu dels Àngels, se comprà una corona d'estrellas d'argent per tot dia, donant la vella 'l argenté. Costà 8 duros, havent-se pagat de 5 duros qu 'ns donà D. Leonci Soler y March y 3 duros d'una bona senyora. També's féu donar un bany d'argent a la corona de la Mare de Déu del Roser del noviciat y se'n comprà una per lo seu Fillet, també d'argent.

Desitjoses de resar de la titular del monastir nostra senyora dels Àngels com actualment en resan nostres germanas del convent de Barcelona, vàrem escriurer els pares dominics de Vergara consultan **[segueix consultan repetit]** per si 'n podiam resar y contestaren que no solzament podíem, si no que 'n debíam resar tot doble y de 1ª classe pro ab lo rés y missa de la festa del Patrocini de la Santíssima Verge menys l'oració que aquesta ha de ser Suplicationem per no tenir res propi de nostra senyora dels Àngels. Potser que ha no tardar lo tinguem perquè ja s'han fet algunas gestions.

Lo dia 2 d'agost del any 1908, vàrem tenir la satisfacció de resar de nostra titular, oficiant la reverenda mare priora.

En la impossibilitat de poguer tenir dos refectoris, com marca el capítol V de las Constitucions, s'acudí a l'orde, consultan sobre 'l particular, y aquesta 'ns aconsellà que demanéssim al prelat diocesà la dispensa del compliment de tan greu disposició.

En lo mes d'octubre del any 1908, vingué a visitar-nos nostre digníssim prelat, lo il·lustríssim doctor Josep Torras y Bages, y la reverenda mare priora li féu petició de la dispensa adalt expressada. Sa il·lustríssima l'otorgà gustosíssim per la major tranquil·litat de la mare priora y de las suas successoras, qual dispensa s'escrigué 'n forma de (nota) a les Constitucions en el seu corresponent lloc.

Las Germanas del Sagrat Cor de Jesús de la residència de la cuyna del Patronat Obrer, establertas poc avans en aquesta ciutat, vingueren un dia de visita y parlan de la sua pobresa digueren que lo que més sentian era no tenir cap imatge de Maria santíssima y que tan sols tenian una petita estampeta del Sagrat Cor de Jesús posada am un quadret devant de la qual feyan les sevas devocions. Ens encarregaren moltíssim preguéssim a Déu perquè 'ls hi surtís algun devot que 'ls regalés una imatge de la Verge santíssima, perquè si tal tresor podian arribar a posseir ja 'ls hi semblaria que no 'ls faltaba res.

La reverenda mare priora o referí a 'n algunes religioses y a totes els hi feren molta llàstima y tot seguit digueren: “En tenim una de desada que no la necessitem y encara que's un armasson, pro té la cara bastan devota y 'ns sembla que vestida de Verge de Lurdes estaria molt bé”.

Axís se féu: se comprà satí de seda blanc, que's va pagar d'una limosna que 'ns havia donat el doctor Manel Samsó, prevere, germà de sor Lluïsa, y pel mes de febrer del any 1909 (que per primera vegade vàrem resar canònicament del consolador títol de la Verge santíssima de Lurdes) vingueren altre volta de visita les dessusdites religioses, qu'ignoraban completament la sorpresa que anàbam a donar-los, y després d'un ratet de conversa 'ls hi férem presentar l'imatge de la Verge de Lurdes, que va quedar molt bonica y molt devota. Té aproximadament uns 0,65 metres d'alt. Al veurer-la y dir-los-hi qu'era per ellas, no sabían lo que 'ls hi passaba de contento. Fins una d'ellas es va entenernir tan que, abraçada ab la Verge, ploraba d'alegria, y ellas metexes se la varen volguer emportar.

Ab moltíssim gust la reverent mare priora y comunitat vàrem fer aquest acte de caritat en obsequi a la Verge santíssima de Lurdes que tanta devoció li professem.